44. Maanantaina 19 päivänä kesäkuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laeiksi peruskoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 1033

Hallituksen esitys 35/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

2) Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta 1034

Hallituksen esitys 24/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 8 ja 12 a §:n muuttamisesta 1046

Hallituksen esitys 27/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

4) Hallituksen esitys laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta 1047

Hallituksen esitys 34/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta 1048

Hallituksen esitys 21/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1995 vp
Lakialoite 13/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta 1074

Hallituksen esitys 28/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta 1091

Hallituksen esitys 40/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi Teknillisestä tarkastuskeskuksesta ja turvatekniikan keskuksesta 1095

Hallituksen esitys 38/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi eräiden teknillistä tarkastuskeskusta koskevien säännösten muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 39/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

10) Hallituksen esitys eräiden rikoslain kokonaisuudistuksen toiseen vaiheeseen liittyvien lakien muutoksiksi 1096

Hallituksen esitys 42/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1995 vp

11) Hallituksen esitys laiksi matkustajaalus Estonian hylyn rauhoittamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 10/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta 1096

Hallituksen esitys 9/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1995 vp

13) Hallituksen esitys laiksi maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 37/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

14) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovutuksesta Latvian tasavallalle ..... „

Hallituksen esitys 41/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

15) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle ..... „

Hallituksen esitys 46/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

16) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 45/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1995 vp

17) Hallituksen esitys laeiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 49/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1995 vp

18) Hallituksen esitys laiksi maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

19) Hallituksen esitys laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 1096

Hallituksen esitys 20/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

20) Hallituksen esitys oppilaan erottamista oppilaitoksesta ja koulunkäynnistä pidättämistä koskevien muutoksenhakusäännösten muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 23/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

21) Hallituksen esitys pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 29/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

22) Hallituksen esitys laiksi asuntokauppalain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 18/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

23) Hallituksen esitys laeiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain ja eräiden muiden luottolaitostoimintaan liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 44/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Mietintöjen pöydällepano

24) Hallituksen esitys laeiksi holhouslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 16/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 5/1995 vp

25) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1994 ..... „

Kertomus 5/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Louekoski sekä edustajat Alho, Jääskeläinen, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Lamminen, Leppänen J., Lindqvist, Linnainmaa, Löv, Paasio, Rajamäki, Saapunki, Skinnari, Tuomioja, Viinanen ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Skinnari, Leppänen J., Rajamäki ja Jääskeläinen.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Alho, Jääskeläinen, Lipponen ja Tuomioja sekä yksityisasioiden takia edustajat Korkeaoja ja Salolainen,
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Kokkonen, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski ja Viinanen,
tämän kuun 21 päivään virkatehtävien takia ed. Kemppainen sekä yksityisasioiden takia edustajat Kiljunen, Saapunki ja Vistbacka sekä
tämän kuun 22 päivään virkatehtävien takia edustajat Lamminen, Löv ja Paasio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi peruskoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 35/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys peruskoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka on nyt kolmannessa käsittelyssä, on vakava uhka maamme pohjoisimpien sekä saaristokuntien peruskoulun tulevaisuudelle. Peruskoulumenot muodostavat näissä kunnissa merkittävän osan kunnan kokonaismenoista. Koulutuksen tärkeys huomioiden myös valtionosuus kattaa nykyisellään merkittävän osan näiden kuntien peruskoulumenoista. Kun lakiesityksen mukaan esimerkiksi Sammatti menettää 52 prosenttia ja Utsjoki 42,4 prosenttia peruskoulun valtionosuuksistaan, on täysin ymmärrettävää, että ilman erillisiä toimenpiteitä peruskoulua ei voida lainmukaisesti ylläpitää näissä kunnissa. Koelaskelmien mukaan kaikkiaan 24 kuntaa menettää yli 10 prosenttia peruskoulun valtionosuuksistaan.

Valiokunnan mietinnöstä ilmenee, että valiokunta on ymmärtänyt lakiesityksen aiheuttamat ongelmat koulutuksen järjestämisessä. Tästä kertovat valiokunnan ponnet erityisopetuksen ja vammaisten koulutuksen järjestämisestä sekä myös rahoituslain 12 §:ssä säädetystä mahdollisuudesta korottaa peruskoulun valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa.

Kun valiokunta on yksimielisesti todennut nämä puutteet, ihmetyttää, miksi valiokunta ei ole voinut hyväksyä ed. Korteniemen ja muiden valiokunnan jäsenien vastalauseessa esittämiä muutoksia lakeihin, jotka asiallisesti vastaavat pääosiltaan ponsia. Kertoneeko se hallituspuolueiden edustajien nöyristelystä hallituksen esityksen edessä vai muusta haluttomuudesta asian suhteen? Valiokunnan ponnet saattavatkin pahimmassa tapauksessa jäädä lähes kuolleeksi kirjaimeksi käytännön sovellutuksessa.

Ihmetyksen aihe on myös lain antamisen ajankohta. Parhaillaan valtionosuusuudistusten kokonaisselvitys vuodelle 1997 on selvitysmies Heikki Kosken tehtävänä. Hän tulee tekemään erillisratkaisun myös vuodelle 1996. Jos tapahtuu, kuten hallituspuolueen edustajan taholta toisessa käsittelyssä ilmoitettiin, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muutoksesta aiheutuvat kuntakohtaiset vaikutukset sisällytetään ensi vuonna siirtymäajan leikkausrajojen sisään, niin siinä tapauksessa tämä laki olisi ensi vuodelle rahoituksellisesti merkityksetön. Herää kysymys, miksi se on annettu ja mitä mahdollisia muita tarkoitusperiä tällä lainmuutoksella ajetaan.

Hallitusohjelman mukaan kuntien rahoitusasemaa ja siten myös peruskoulun tulevaisuutta koskettavat ensi vuonna tehtävät 3,8 miljardin markan valtionosuusleikkaukset. Leikkaus on jo sinänsä kohtuuton, mutta kun siihen liitetään

hallitusohjelmassa mainittu kantokykyluokituksen poistaminen ja kansaneläkemaksujen clearing-järjestelmän toteuttaminen, ne merkitsevät valtionosuusjärjestelmän rakenteissa perusteellista uudistamista. Vähintä on, että kansaneläkemaksujen clearing toteutetaan neutraalisti eli sen mukaisesti, mitä kunta on tällä hetkellä maksanut. Samoin kantokykyluokituksen poistaminen on korvattava tietyllä kerroinjärjestelmällä tai sen ja verotulojen täydennyksen korotuksen yhdistelmällä. Ellei näin tapahdu, hallituksen valtionosuusuudistuksesta saattaa tulla kunnallistalouden ja myös peruskoulujen kannalta todellinen katastrofi.

Huomioiden tänään kolmannessa käsittelyssä olevat muutkin pohjoista ja itäistä Suomea, saaristoalueita sekä syrjäseutuja koskevat ehdotukset uhkaa koko hallituksesta muodostua syrjäseutujen ja vähävaraisten ihmisten kannalta kävelevä katastrofi.

Arvoisa rouva puhemies! Koska on ilmoitettu, että rahoitusmuutos sisältyy muutosrajoihin ensi vuoden valtionosuusuudistuksen yhteydessä, en kuitenkaan esitä lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Manninen pelotteli aivan turhaan, että syrjäseutujen kouluilta ja kunnilta menee mahdollisuudet tämän lainuudistuksen myötä. Päinvastoin, uudistus yksinkertaistaa kuntien valtionosuutta. Lakiehdotukseen sisältyy myös harkinnanvarainen, anomuksesta annettava lisä niille kunnille, joista ed. Manninen juuri äsken kertoi ja jotka joutuvat harvan asutuksen, kaksikielisyyden, saamelaisten kotiseutualueen, pitkien etäisyyksien tai jonkun muun syyn vuoksi vaikeuksiin. Erityisopetus otetaan myös huomioon näissä harkinnanvaraisissa korotuksissa, joten katson, että tämä lakiesitys voi kaiken kaikkiaan olla parannuskin, koska se antaa kunnille mahdollisuuden yksilöllisesti saada niitä lisiä, joita välttämättä tarvitsevat.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja jo ehti todeta, että ed. Mannisen äskeinen puheenvuoro oli hieman ylimitoitettu tähän tilanteeseen, koska vuoden 1996 uudistukseen sisältyy harkinnanvarainen osuus, joka on kai jotain 50 miljoonaa plus x miljoonaa markkaa, jolla voidaan nämä ongelmat hoitaa.

Mutta koen ed. Mannisen äskeisen puheenvuoron sellaisena, että se onkin eräänlainen lähetekeskustelupuheenvuoro siihen keskusteluun, joka käydään sitä uudistusta silmällä pitäen, joka on toteutettava vuodesta 1997 eteenpäin. Siinä suhteessa kaikki tällaiset puheenvuorot ovat erinomaisen paikallaan. Mutta ylidramatisoida ei pidä sitä, mitä on tapahtuva ensi vuonna.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 24/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys osoittaa, että kansalainen ei voi luottaa poliittiseen päätöksentekojärjestelmään koko kansakuntaa koskevassa tärkeässä peruskysymyksessäkään. Kotimaisen elintarviketalouden kansallinen tukipaketti kuului kansanäänestyksen ja eduskunnan EU-päätöksen keskeisiin tukipilareihin. Kansallisen tukipaketin purkamisella vaarannetaan myös mahdollisuus käyttää jäsenyyssopimuksen artiklaa 141 vakavien vaikeuksien kohdatessa Suomen maataloutta.

Suurimman vastuun harjoitetusta politiikasta tässä kysymyksessä erityisesti kantavat kokoomus ja RKP, jotka ovat repineet kansallisen tukipaketin auki. Ennen kansanäänestystä nämä poliittiset voimat vakuuttivat, että tukipaketti on hyväksyttävä ja siitä pidetään kiinni myös vaalien jälkeen. Nyt samat voimat ovat valmiit kevytmielisesti purkamaan paketin. Talonpoikainen oikeuskäsitys sanoo, että tällaisessa asiassa on kysymys ihmisten jymäyttämisestä eli pettämisestä.

Päätettäessä kansallisesta tukipaketista sovittiin, että pinta-alalisäjärjestelmää puretaan asteittain siirtymäkauden aikana. Lipposen halli-

tus on aloittanut kuitenkin maatalouden rakenneuudistuksen purkamalla pinta-alalisät, mikä liittyy keskeisesti huomenna käsittelyyn tulevaan lisäbudjettiin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linja viljelijäväestöä kohtaan on asenteellinen ja voi kai myös eräissä kysymyksissä käyttää sanaa öykkärimäinen. On arvioitu, että keskimäärin säästöpäätösten seurauksena viljelijät menettävät noin 15 000 markkaa vuodessa, mutta on tuhansia syrjäseutujen monilapsisia viljelijäperheitä, jotka menettävät jopa 25 000—30 000 markkaa säästöpäätösten johdosta. Kun tähän lisätään vielä EU-ratkaisun tekemä hintojen leikkaus, usean viljelijän tilanne on aivan kestämätön. Ei ole ihme, että julkisuudessa on esiintynyt kannanottoja, että viljelijäväki vaatii traktorimarsseja ja muita tehoiskuja. Ainekset suureen roihuun maakunnissa ovat kasvamassa.

Saattaa olla, että maakuntien ja kaupunkien ahdingossa olevat ihmiset löytävät toisensa, ja seuraukset voivat olla yllättävän vaikeat koko kansakunnalle. Onhan selvää, että teiden tukkimisella traktorimarsseilla ja muilla tehoiskuilla ei paranneta mielipideilmastoa maataloutta kohtaan, mutta muut vaihtoehdot alkavat olla jo käytetty. On kuitenkin syytä toivoa ja olettaa, että viljelijäväestöllä olisi malttia ja asiat voitaisiin nykyisenkin hallituksen kanssa neuvottelemalla selvittää ja ratkaista.

Vastuu on sateenkaarihallituksella, jonka toiminta on ollut ylimielistä vähäosaisia ja suorastaan herkuttelevan ironista talonpoikaisväestöä kohtaan. Talonpojan tappolinja, jota sanaa täältäkin puhujakorokkeelta on usean kerran käytetty, on nyt todellisuutta. Se ei suinkaan tuo lisäsäästöjä, vaan päinvastoin kasvattaa valtion menoja ja kohdistuu erityisen raskaana nuoriin, velkaisiin viljelijöihin.

Poliittisesti Paavo Lipposen hallitukselle tuntuu olevan tärkeää kurittaa maataloutta, maaseutua ja koko kehitysaluetta ja siellä asuvia ihmisiä. Kansaa ollaan jakamassa. On aivan selvää, että hallituksen säästölinjassa näkyy selvä ideologinen painottuminen. Omistava pienviljelijäluokka saatetaan erityisiin vaikeuksiin ja suositaan vain hyvin toimeen tulevia ja teollisissa työpaikoissa olevia kansalaisia. Ehkä sosialidemokraatit laskevat myös, että kun kovasti kurittaa viljelijäväestöä, on helpompi käydä myös tavallisen duunarin kukkarolla.

Arvoisa puhemies! Suomen keskusta ei voi hyväksyä hallituksen harjoittamaa maatalouspoliittista linjaa ennen kaikkea siksi, että hallituksen asenne maataloutta kohtaan on vihamielinen. Jos edellinen hallitus ei riittävästi ymmärtänyt hoitaa suhteita ammattiyhdistysliikkeeseen, näyttää sateenkaarihallitus unohtaneen viljelijäväestön ja pienyrittäjät. Mutta ehkä kuitenkin siperia opettaa myös Paavo Lipposen hallitusta.

Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että hallitus on asettanut maaseututyöryhmän ja kaupunkityöryhmän, mutta uskoisin, että tässä tilanteessa suomalainen maataloustuotanto, kotimainen elintarviketuotanto, tarvitsisi oman parlamentaarisen maatalouskomitean, jotta voitaisiin varmistaa se, että tässä maassa omaa elintarviketuotantoa harjoitetaan ja että tätä harjoittava viljelijäväestö saa myös kohtuullisen toimeentulon. Nyt jos koskaan tarvittaisiin ja tarvitaan kansallista yksituumaisuutta harjoitettavassa maatalous- ja maaseutupolitiikassa.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä. Siksi ehdotan, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! SMP on kuollut, mutta näyttää siltä, että Suomen keskustasta on tulossa hyvää vauhtia todellinen jälkivennamolainen puolue. Nimittäin sen kaltaista tekstiä ed. Vihriälä äsken meille luki. Hän puhui pettämisestä, öykkärimäisyydestä ja varmemmaksi vakuudeksi vielä talonpojan tappolinjasta. Todellista farisealaisuutta ed. Vihriälä osoitti, kun hän oli huolissaan siitä, että maaseudulla on vaara ajautua suureen roihuun. Jos ed. Vihriälä on huolissaan siitä, että tunnelmat maaseudulla ja maatalouden piirissä katkeroituvat, oikea tapa siihen huoleen suhtautua ei ole se, että hän heittää bensaa liekkeihin, niin kuin hän äskeisellä puheenvuorollaan teki.

Mitä maatalouden kansalliseen tukipakettiin tulee, ed. Vihriälä, on totta, että hallituksen piirissä edellisessä hallituksessa Suomen EU-jäsenyydestä ja sovittiin kansallisesta tukipaketista. Te, ed. Vihriälä, äänestitte Suomen EU-jäsenyyttä vastaan eduskunnassa, joten teidän linjanne — EU-jäsenyydelle "ei" mutta tukipaketille "kyllä" — ei ollut ainakaan mikään hallituksessa sovittu linja. Sen sijaan tukipaketin osalta kokoomuksenkin eduskuntaryhmän piristä hyvin rehellisesti sanottiin, että se on tehty sen eduskunnan ja hallituksen silloisilla voimasuhteilla ja tulevaisuudesta emme tiedä. Nyt, kun hallitus joutuu

tekemään hyvin kipeitä leikkauksia, jotka suuntautuvat muun muassa lapsilisiin, opintotukeen ja moniin muihin seikkoihin, joita leikkauksia keskusta tietysti vastustaa, olisi aivan omituista, jos maatalous tässä vaiheessa jätettäisiin näiden säästöpäätösten ulkopuolelle.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen siltä osin ed. Vihriälän kanssa samaa mieltä, että kysymyksessä on kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen taholta selkeä petos. Tämä on petos myös kansaa kohtaan sikäli, että suomalaiset eivät olisi äänestäneet sillä tuloksella kansanäänestyksessä, jos he eivät olisi olleet varmoja siitä, että kansallinen tukipaketti hyväksytään.

Toisaalta katson kyllä keskustankin ja muiden olleen aika hyväuskoisia sikäli, että muistetaan ja on eduskunnan pöytäkirjoista luettavissa minun toistuvasti huomauttaneen, että tämä sopimus ei tule pitämään. Tämä näkyi selkeästi läpi jo siinä vaiheessa, kun kokoomus ed. Zyskowiczin johdolla ym. antoivat tietynlaisia lausuntoja, ja sen vetkuttelun, mikä muun muassa perustuslakivaliokunnassa tapahtui, perusteella arvelin, että tämä asia yritetään kaataa välittömästi sen jälkeen, kun Euroopan unionia koskeva sopimus on hyväksytty. Tämä asiahan päätettiin vasta sen jälkeen.

Kyllä minä sanoisin, että ei pitäisi olla niin hyväuskoinen politiikassa. Tämä oli selkeästi nähtävissä. Ed. Zyskowicz ei yrittänyt oikein kunnolla salatakaan sitä, että he tulevat pettämään puheensa välittömästi sen jälkeen, kun Suomi on tähän historialliseen sitoumukseen mennyt, mutta siitä ei päästä mihinkään, että äärettömän paha maku tästä asiasta jää, ajatellaan sitä miltä puolelta hyvänsä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälän puheenvuoroon liittyen voin yhtyä siihen, että tämä kansallisen tukiratkaisun leikkaus täyttää poliittisen petoksen tunnusmerkistön.

Mutta olisin jatkanut tästä vielä ed. Zyskowiczin puheeseen liittyen, että tässä toinen erittäin oleellinen asia on se, että Etelä-Suomen maatalouden kannalta on erittäin tärkeää, että me pystymme ns. jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien perusteella saamaan aikaan pohjoista tukea korvaavaan tukijärjestelmän. Se on eteläiselle Suomen maataloudelle, siis Tampereen alapuoliselle maataloudelle, elinkysymys, jos me aiomme täällä, missä maataloudelle kuitenkin on parhaat edellytykset periaatteessa olemassa, mahdollisimman kannattavalla tavalla elintarviketaloutta harjoittaa. Tässäkin mielessä tämä kansallisen tukiratkaisun leikkaus on erittäin huono asia. Se vaarantaa Etelä-Suomen maatalouden tulevaisuuden ja luo ylimääräistä, tarpeetonta epävarmuutta. Maatalous olisi voinut olla mukana säästötalkoissa ja on ollut erittäin voimakkaasti. Ei olisi tarvinnut puuttua tähän kansalliseen tukiratkaisuun lainkaan.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä väitetään, että kyseessä olisi jokin petos, on syytä todeta se, että kokoomuksen taholta varsin selvästi etukäteen todettiin, että olosuhteet saattavat muuttua ja mikäli lisäsäästöjä tulevaisuudessa tarvitaan, myös maatalous voi joutua kantamaan oman osuutensa lisäsäästöistä, ja siitä yksinkertaisesti tässä asiassa on kyse, vain lisäsäästöjen ulottamisesta kaikille yhteiskunnan sektoreille. Kyseessä ei siis ole mikään petos. Vai pitääkö ajatella niin, että jokainen säästötoimenpide on petos? Silloin kyllä täytyy katsoa keskustalaisia, kuinka Ahon hallituksen aikana tehtiin lukuisia säästötoimenpiteitä ja kyllä ne olivat puuttumista niihin sosiaaliturvan odotuksiin, mitä kansalaisilla oli, joten petos on joka tapauksessa täysin virheellinen sana tässä yhteydessä.

On myös syytä muistuttaa keskustalaisia siitä, että maatalous on ollut joka tapauksessa muutoksen edessä. Asiat eivät olisi maataloudessa voineet jatkua sillä tavalla kuin ne olivat vuosia jatkuneet. Olisi tarvittu säästötoimenpiteitä ja olisi tarvittu maatalouden sopeuttamista entistä enemmän markkinaehtoisiin olosuhteisiin. Se olisi myös koskettanut varsin voimakkaasti maataloutta.

Mitä tulee tukipakettiin, täytyy todeta, että mielestämme tukipaketti on pahasti vääristynyt. Se suosii, jos katsomme ihan lukuja ja summia, Pohjois-Suomen maataloutta. Tukipaketin rakenne mielestäni osoittaa sen, että keskusta on Pohjois-Suomen maatalouden puolue tässä eduskunnassa.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä jälkivennamolaisen keskustan edustajat jatkoivat petoslinjaansa puheenvuoroissaan. Ed. Aittoniemi totesi, että kokoomuslaiset eivät tukipaketin käsittelyn yhteydessä edes salanneet sitä, että tulevat pettämään. Kun petoksen tunnusmerkkeihin, niin kuin komisario Aittoniemi hyvin tietää, kuu-

luu sekä erehdyttäminen että erehtyminen, ei voi puhua poliittisesta petoksesta eikä mistään muustakaan petoksesta, jos se, mitä ed. Aittoniemi todisteli, pitää paikkansa.

Tosiasia onkin, että käsiteltäessä kansallista tukipakettia kokoomuslaisten toimesta hyvin selvästi tuotiin esille se, että se on siinä tilanteessa niillä voimasuhteilla tehty ratkaisu ja että siihen ratkaisuun voidaan joutua palaamaan. Näin on jouduttu tekemään.

Kuten ed. Sasi sanoi, on aivan selvää, että kun kaikilta väestöryhmiltä joudutaan tekemään ankaria säästöjä — lapsiperheiltä leikataan lapsilisiä, opiskelijoilta leikataan opintotukea jne. — tällöin myös maatalouden kansallisia tukia on leikattava. Vain kepulainen ajattelu voi lähteä siitä, että kaikkialta muualta pitää leikata, kaikkialta muualta saa leikata, mutta maataloudelta ei penniäkään.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun EU-liittymissopimuksessa yksimielisesti todettiin, että maatalous jo menetti 10—15 prosenttia, niin tämän jälkeen tukipakettiin puuttuminen on suora tulonleikkaus viljelijöiltä. Kun tähän rinnastetaan muut palkansaajat, joille ei tule vastaavia leikkauksia, tuntuu kohtuuttomalta unohtaa se, että tämä vaikuttaa ihan suoraan viljelijöiden tulotason muuttumiseen.

Kun kokoomus täällä kertoo, että lapsilisät ja opintotuet koskettavat muita, ne koskettavat samalla tavalla maatalousväestöä eli ovat yhteisiä leikkauksia. Ne ovat täysin erilaisia kuin maatalouteen kohdistuvat leikkaukset. Mielestäni tässä on kyse koko kansantaloudesta, koko elintarviketaloudesta. Tässä mielessä asiaan olisi suhtauduttava selvästi vakavammin kuin kokoomus petossyytevastauksissaan suhtautuu.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että äänestin sekä kansanäänestyksessä että täällä eduskunnassa EU-sopimusta vastaan, mutta koetin äänelläni vaikuttaa siihen, että se kansallinen tukipaketti, joka sopimus syntyi vastoin tahtoani, menisi läpi ja vaikuttaisi myönteisesti suomalaiseen maatalouteen ja elintarviketuotantoon ja sitä voitaisiin jatkaa. Mutta näyttää, että ed. Zyskowiczillahan on myös erittäin asenteellinen — voi käyttää sanaa vihamielinen — suhtautuminen suomalaiseen maatalouteen. En ole kyllä kuullut, että ed. Zyskowicz olisi täällä kovin myönteistä suomalaisesta elintarviketuotannosta kertaakaan lausunut. Nyt täytyy kuitenkin todeta se, että taloudellinen tilanne tällä hetkellä ainakin niiden mittareiden mukaan, mitä meillä kaikilla on tiedossa, ei kai ole huonompi kuin silloin, kun Esko Ahon hallitus kansallisen tukipaketin teki.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvät maatalouden sopeuttamistoimet, niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on kuultu, olivat yhtenä merkittävänä kansallisena osana koko Suomen EU-jäsenyysratkaisua. Nyt jäsenyyden toteuduttua onkin hyvä syy kysyä ja perätä, onko moraalitonta puuttua tähän sopimukseen. Keskustan eduskuntaryhmä lähtee siitä, että tehtyä kauppaa ei saa purkaa, sitä ei saa moittia. Mikä on yhdessä tehty, mikä on sovittu, siitä pidetään kiinni.

Sen vuoksi kannatan ed. Vihriälän tekemää hylkäysehdotusta.

Edelleen totean, että eteläsuomalaisen maatalouden kannalta asiaan puuttuminen luo paineita ja vaikeuttaa artiklan 141 käyttöä, koska asia pitää tämän jälkeen perustella komissiolle uudelleen, jotta mahdollisesti vuoden 97 alussa saadaan käyttää sitä mahdollisuutta, mitä jäsenyysneuvottelu piti mahdollisena. Mutta nyt kun tukeen ollaan puuttumassa eli Suomi ei käytäkään kaikkia niitä mahdollisuuksia, joita neuvottelutulos piti sisällään, ne, jotka tätä purkamista ovat kannattamassa, osaltaan ottavat vastuun siitä, että vuonna 97 saatetaan joutua sen kaltaisen asian eteen, jota nyt valitettavasti kaikki eivät tiedä.

Kannatan siis ed. Vihriälän tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Aivan aluksi omalta osaltani myös kannatan ed. Vihriälän tekemää ehdotusta.

Hallituksen esitys maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta on erittäin keskeinen ja tärkeä. Kyseessä on ennen muuta esitys, jossa avataan ns. EU-paketti. Toiseksi puututaan kansalliseen ratkaisuun ja avataan myös se. Kolmanneksi kyseessä on ratkaisu, joka vaikuttaa ymmärrykseni mukaan koko EU-sopimukseen. Se on osa sitä kokonaisuutta, josta Suomen kansa aikoinaan kansanäänestyksessä äänesti. Tällä kertaa avaaminen tapahtuu sillä tavalla, että pinta-alalisiä pienennetään noin 380 miljoonalla markalla.

Vaikuttaa hiukan siltä nimenomaan pinta-alalisien osalta, että pinta-alalisät ovat nyt joutu-

massa hiukan historiansa vangiksi. Yhä edelleen elää käsitys, että se on nimenomaan järjestelmä, joka vaikuttaa rakennemuutokseen kielteisesti ja että se on pienten ja nimenomaan pohjoisten maaseudulla olevien maatilojen tukimuoto. Kuitenkin nykyisin pinta-alalisäjärjestelmä on aivan jotakin muuta. Itse asiassa kyseessä on ensimmäinen meillä käyttöön otettu järjestelmä vanhan pohjalta muutettuna niin, että se on ensimmäinen suoran tulotuen muoto, ja ymmärtääkseni juuri tätä suoran tulotuen muotoa ovat hyvin laajasti lähes kaikki poliittiset ryhmät vaatineet.

Pinta-alalisäjärjestelmä oli tarkoitus sopeuttaa EU-sopimukseen niin, että se on aleneva vuosittain niin, että se muutaman vuoden päästä olisi kokonaan hävinnyt näiden tukimuotojen joukosta erillisenä. Ymmärtääkseni tämä oli lähinnä siitä syystä näin järjestetty, että maatilojen kannalta sopeutuminen näihin supistuksiin ja rahoituksen vähentymiseen on aina helpompaa, jos etukäteen tiedetään, mitä on tulossa. Nyt tehtävä muutos aiheuttaa sen, että hyvin monilta tiloilta poistetaan sellainen tukimuoto, sellainen raha, jonka varaan on rakennettu muun muassa tätä satokautta. En pidä sitä moraalisesti kovin mielekkäänä enkä ainakaan miellyttävänä.

Väittäisin myös, että pinta-alalisä on monelle suomalaiselle maatilalle eräällä tavalla perusturvan muoto. Se on ollut sitä nimenomaan pienimmille tiloille, mutta se on myös ollut sitä työvaltaisille tiloille ja viime vuosina myös nuorille viljelijöille ja heidän omistamilleen tiloille ja heidän perheilleen. Sen takia on vähemmän mukavaa, että tämän tyyppisiä säästöjä tehdään näin nopeasti. Ymmärrän kyllä hyvin sen, että säästöjä on tehtävä ja olisin ollut, niin kuin varmasti moni muukin, valmis vastaavan suuruisia säästöjä tekemään kyllä muualta. (Välihuuto) Sillä ei tässä vaiheessa muuten ole mitään merkitystä, koska me olemme nyt joko tai -tilanteessa.

EU-sopeutuminen on suomalaisille maatiloille ilman näitä säästöjä muutoinkin tavattoman vaikea asia. Vastikään viikonvaihteessa luin entisen ulkoministerin, entisen puheenjohtajan Heikki Haaviston haastattelua, jossa hän hienolla sivistyneellä tavallaan totesi, että nyt jos koskaan tällaisessa siirtymävaiheessa olisi tarvittu ihmisiä, jotka olisivat nimenomaan toimenpiteillään uskaltaneet puolustaa maaseutua ja antaa sille ennen muuta siirtymäaikaa. Nyt tätä siirtymäaikaa on koko ajan lyhennetty, ja tältä osin veikkaanpa, että meille on tulossa tässä suhteessa suuria vaikeuksia. Minä omalta osaltani olisin kovasti toivonut, että se paljon puhuttu henki siitä, mikä on taajamien ja maaseudun välinen suhde, olisi tällä tavalla voinut konkretisoitua siten, että siirtymäaikaa EU-sopimuksen mukaisesti olisi myös kunnioitettu.

Mielenkiintoinen asia ja nimenomaan poliittinen asia sisältyy myös tähän pinta-alalisäjärjestelmään sikäli, että tämähän on järjestelmä, jonka itse asiassa on aikaansaanut aikoinaan SKDL, SKP, jonka maatalouspoliittisen ohjelman ykköskohtana oli yleensä pinta-alalisäjärjestelmän kehittäminen. Nyt ollaan tulossa tilanteeseen, jossa myös nämä selkeän sosiaaliset lähtökohdat vasemmistoliiton taholta suhteessa maatalouspolitiikkaan jäävät historiaan. (Ed. M. Korhonen: Sehän johtuu EU:sta!) Toivotaan, että ratkaisu on oikea. En minä lähde vasemmistoliiton osalta ratkaisua moittimaan. He ovat itse tämän ratkaisun tehneet ja siitä myös oman vastuunsa kantavat.

Täällä aikaisemmin jo todettiin, että EU-paketin avaaminen saattaa merkitä sitä, että ns. vakavien vaikeuksien korvaaminen tulee kyseenalaiseksi, ja ennen muuta ainakin minä olen odottanut viestiä siitä, onko nykyinen hallitus neuvotellut asiasta komission kanssa, onko asiasta sovittu. Minä pelkään, että EU:n piirissä tulkitaan EU-sopimusta niin, että jos ja kun ei ole entistäkään sopimusta noudatettu ja toteutettu täysimääräisesti, niin ainakaan uusia avauksia muun muassa näiden vakavien vaikeuksien osalta ei voida tehdä. Toivottavasti näin ei ole. Toivottavasti tämän tyyppisiä keskusteluja ja neuvotteluja käydään, jotta kuitenkin voitaisiin tämä kokonaisuus ratkaista.

Niin kuin täällä aikaisemmin todettiin, ennen muuta eteläisen Suomen kannalta on erittäin keskeistä, että sekä neuvottelut näistä vakavista vaikeuksista, että myös osittain ns. markkinahäiriöistä voitaisiin aloittaa mahdollisimman nopeasti ja niistä voitaisiin saada konkreettisia tuloksia vielä tämän vuoden aikana.

Aikaisemmassa keskustelussa tuli esille myös sanonta siitä, että tässä on nyt kysymys Pohjois-Suomen asiasta. Toivon, että ymmärrätte, kun edellä puhuin näistä vakavista vaikeuksista, että kyse on kokonaisuudesta. Jos tätä sopimusta joltakin osin rikotaan, on täysin mahdollista, että Etelä-Suomen osuudesta vakavien vaikeuksien osalta ei edes neuvotella. Näin ollen kyseessä on kyllä koko sopimusta koskettava asia.

Maataloudelle kaikkinainen maatalouspolitiikan muutos on välttämätöntä. Sen sanelee jo yksinomaan EU-sopimus, joka kansanäänestyksessä on hyväksytty ja jota olemme nyt muuta-

man kuukauden tässä toteuttaneet ja tätä aikaa eläneet. Maatalouden kuitenkin, niin kuin sanoin aikaisemmin, pitää saada pitkäjänteisenä elinkeinona siirtymäaikaa. Näin on tapahtunut kaikissa niissä maissa, jotka ovat EU:n piiriin aikaisemmin liittyneet. Siirtymäajat ovat olleet hyvin yleisesti 8—12 vuotta. On aika epänormaalia, taitaa olla ainutlaatuista, että maa siirtyy yhtäkkiä koko EU-järjestelmän piiriin. Me olemme sen tehneet, ja se päätös on tietysti peruuttamaton.

Mutta nyt voi toivoa ja ainakin maatalouden edustajana — sellaiseksi itseni tunnen — olisin toivonut hiukan enemmän yhteiskunnalta ymmärtämystä sille, että sopeutuminen ei voi tapahtua yhdessä yössä vaan vaatii, että koko yhteiskunta omalta osaltaan tietyllä panoksella on siinä mukana. Tätä minä olisin toivonut, en välttämättä sitä, että tässä asetetaan jälleen kerran maaseutu ja taajamat vastakkain.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa maatalous aloitti sopeutumisen oikeastaan jo vuosia sitten. Siellä nähtiin tämä kehitys toisaalta Gattin ja toisaalta EU:n mukanaan tuomana. Siitä huolimatta että Ruotsissa kansanäänestys oli paljon tiukempi EU:hun liittymisen osalta eikä ollut ollenkaan selvää, että Ruotsi liittyisi EU:hun, maatalous oli aloittanut sopeutumisen. Voidaan sanoa, että olosuhteet ovat muuttuneet jo vuosia sitten, mutta meillä on kieltäydytty olosuhteiden muutoksia näkemästä. Tästä kantavat vastuun sekä MTK että keskustapuolue. Sen takia tämä muutos tuntuu niin kovin rajulta, kun Suomi nyt vasta joutuu näiden muuttuneiden olosuhteiden eteen. Kyllä keskustapuolue tässä saa katsoa itseänsä.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensola, niin kuin aikaisemmatkin Suomen keskustan puheenvuoron käyttäjät, esitti täällä väitteen tai ainakin ajatuksen, että tämä kumottava säännös jotenkin liittyisi Suomen liittymissopimukseen Euroopan unioniin. Perustuslakivaliokunta tutki asian ja totesi yksimielisesti, että näin asianlaita ei ole. Itse asiassa kumottava säännös rajoitti Suomen budjettivaltaa ja siinä mielessä sen lisääminen siihen vaati oman käsittelyjärjestyksensä. Nyt kun se poistetaan, itse asiassa budjettivalta lisääntyy. Niin kuin perustuslakivaliokunta toteaa, koko tämän säännöksen poistaminen ei itse asiassa ole tarpeellista asiallisesti ottaen, koska sen säännöksen puitteissakin nämä kansalliset ratkaisut maataloustukien määrästä voivat vaihdella sen mukaan, mitä eduskunta kulloinkin budjetin yhteydessä päättää. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoo, että selkeyssyistä, jotta asia tulisi jokaiselle epäilijälle selväksi, on syytä tehdä tämä lainmuutos ikään kuin pedagogisista syistä.

Mitä muuten tulee tukien määriin, niin kun katsotaan esimerkiksi, kuinka ympäristötukia maksetaan pelloista, joilla huolimattoman kyntömiehen jälkeen on metriä leveämmät pientareet, kyllä täytyy todeta, että ei maatalous ilman tukea jää. Itse asiassa niissä tuissa on jatkuvasti jokaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä syytä erittäin kriittiseen tarkasteluun ja ne päätetään vuosittain, niin kuin päätetään hyvin monet muutkin yhteiskunnan tulonsiirrot.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei maatalouspolitiikan virheellisyydestä tietysti päästä keskustaa haukkumalla eroon. Kyllä kai on niin, että tässä eduskunnassa näissä toimissa on kautta linjan ollut puolueita. Myös kansallinen kokoomus on välillä joutunut osallistumaan tähän toimeliaisuuteen, joten jos halutaan ratkaista kysymyksiä, yritetään pysyä itse asiassa.

Tässä pyytäisin palata pinta-alalisäkeskusteluun, jonka ed. Vuorensola viritteli. Totean, että jos kohta aikanaan pinta-alalisä on varmaan ollut tärkeä toimeentulotuen muoto, olisi siitä pitänyt jo hyvän aikaa sitten päästä pois. Pinta-alalisän jakaminen on invalidisoinut saajansa, ja oikeastaan voi sanoa, että koko tähän asti harjoitettu maatalouspolitiikka on juuri tätä kehitystä vahvistanut. Se on tehnyt maataloudesta helposti letkuruokinnan varassa toimeentulevan, ehdollistanut sen toimeentulon, mistä johtuen tilanne on nyt erityisen vaikea.

Se, että nyt joudutaan tekemään muutoksia, johtuu paitsi tietysti taloudellisen tilanteen vaikeudesta myös erityisesti siitä, että täällä viime vaalikaudella valmisteltu kansallinen tukipaketti oli mitaltaan liian suuri ja rakenteeltaan virheellinen. Sen tekijät tiesivät siitä silloin, ja se oli eräänlainen hallitusyhteistyön diktaatti. Tämä lankeaa nyt maksettavaksi. On sanottava, että tältä osin ne, jotka tuolloin vannoivat, että tämä on pysyvää, pettivät maataloutta, jolleivät pettäneet samalla itseänsä.

Ed. Skinnari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! EU:n maatalouspolitiikka on avointa markkinataloutta ja siihen on Suomen maatalous nyt joutunut. Tukipaketti siirtymäkaudeksi rakennettiin sen takia, että Suomi selviytyisi siitä markkinatalouden haasteesta ja meillä edelleen tuotettaisiin kotimaista ruokaa, mutta me olemme ajautuneet kahta kautta ongelmiin. Yksi on se, että meillä markkinat eivät toimi, ja toinen on se, että EU:n tukipakettia solmittaessa ecun kurssitaso oli 6,30, kun se tänä päivänä on noin 5,70. Kaikki tämä on vaikuttanut merkittävästi maataloustuotteiden hintojen alenemiseen. Meillä on tällä hetkellä Euroopan halvin ruoka suhteessa ansiotasoon. Sen takia maatalouden tukipaketin avaaminen tässä tilanteessa on kohtuutonta.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan muutamia asioita kommentoisin. Ensinnäkin Suomen ja Ruotsin maatalouspolitiikan vertailu on yksi niitä perusvirheitä, mitä meillä on tehty hyvin hyvin pitkään. Suomea ja Ruotsia maatalouspolitiikassa ei olosuhteiden eikä politiikan osalta pidä toisiinsa vertailla. Meillä Suomessa tilaluku sotien jälkeen kasvoi noin puolella aivan yhteiskuntapoliittisista syistä. Sen jälkeen se on laskenut 50 vuoden aikana alle puoleen. Koko ajan on tapahtunut muutosta ja tapahtuu. Minusta tästä ei kannata saivarrella, vaan tosiasia on se, että koko ajan on muutosta tapahtunut. Onko rytmi sitten ollut oikea, siitä ehkä olemme eri mieltä.

Tukipolitiikasta ja EU-sopimuksesta sanoisin, että ei tässä välttämättä ole kysymys siitä, että närästäisi niin mahdottomasti se, ettei budjettivaltaan ja muuhun voitaisi puuttua tai että sitä ei meillä täällä eduskunnassa olisi. Kysehän on lähinnä siitä, että se budjetti, joka tälle vuodelle on hyväksytty, nyt jo heti muutaman kuukauden jälkeen revitään auki. Periaatteestahan tässä on kysymys, ja siinä suhteessa voidaan varmasti käyttää myös sanaa petos.

Pinta-alalisäjärjestelmän osalta toivoisin, että ed. Saario hiukan tutustuisi järjestelmään ja miettisi, mitä se todella pitää sisällään, mikä on tämän päivän pinta-alalisäjärjestelmä. Asiantuntijoiden mukaan ongelmaryhminä ovat tässä järjestyksessä henkilöt, joilta se nyt poistetaan: ensiksi nuoret, toiseksi velkaiset, kolmanneksi pääomavaltaiset tilat ja sitten vasta pienet tilat. Saattavat jopa koskettaa kokoomusta aika tavalla nimenomaan nämä pääomavaltaiset tilat, niin että ottakaa sitten arvostelu vastaan.

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Suomessa todella maataloudessa rakennemuutosta on tapahtunut ja varmasti tapahtuu, niin kuin ed. Vuorensola totesi. Viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 100 000 tilaa on poistunut tuotannosta. Jatkossa todennäköistä on, että myös tilojen määrä vähenee, mutta toivottavaa olisi, että se ei millään tavalla romahtaisi, vaan voisi säilyä sillä tavalla maaseudun perusrunkona, että se antaisi myös mahdollisuuden maaseudulle muuten kehittyä ja korvata sitä, mitä olemme menettämässä tilojen poistumisen kautta.

Tukipaketissa haluaisin korostaa sitä, kun puhutaan siitä, että maatalous ei ole osallistunut säästöihin, että maatalous todella osallistui ennen EU:ta säästöihin sillä tavalla, että siellä ansiot putosivat 10—15 prosenttia. Tämän tukipaketin kautta viiden vuoden siirtymävaiheen aikana maataloudelta edelleen poistuu tukea noin 3 miljardia markkaa. Nämä ovat siis maatalouden osallistumista koko ajan tähän säästötoimintaan hyvin pitkällä tähtäimellä. Mikä muu ammattiryhmä on tehnyt sopimuksia tulevaisuutensa osalta jo säästöjen suhteen?

On ensiarvoisen tärkeää, että maataloudella olisi jonkinlainen turva siitä, mikä viljelijöitten tulotaso on, ja pinta-alalisien leikkaaminen yhtäkkiä tarkoittaa sitä, että tiloilta menee varallisuutta, rahaa, joka on varattu määrättyjen laskujen maksamiseen. Jos hallitus olisi halunnut olla oikeudenmukainen, myös tuolle säästölle olisi voitu löytää korvaava rahoitus, elikkä olisi poistettu ne liikaa perityt vientikustannusmaksut, joita joudutaan palauttamaan yli 400 miljoonaa markkaa. Siinä olisi ollut se vaihtoehto tälle säästölle. Samassa lisäbudjetissa todetaan, että joudutaan tulevaisuudessa ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä ja olisi siirryttävä puhujakorokkeelle!

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kansanedustaja Zyskowicz piti täällä rikosoikeuden oppituntia erehdyttämisestä. Aivan oikein, ed. Zyskowicz, petoksen tunnusmerkistöihin kuuluu erehdyttäminen, erehtyminen ja erehdyksen vallassa tapahtuva disponointi, siis luopuminen, itselle tappiollisen päätöksen tekeminen, eikö totta, ed. Zyskowicz? Näin se on!

Tässä tapauksessa kokoomus ja ruotsalaiset pettivät kansaa, erehdyttivät kansaa, ennen kansanäänestystä ja kansa ei ole tietenkään tyhmää: "Kyllä kansa tietää!" Se ei ole tyhmää, mutta liikuttiin asioissa, joista oli mahdottomuus saada

todellista tietoa ja todellista tietoa ainakaan poliittisten vehkeilijöitten eli kokoomuksen ja ruotsalaisten aikeista. Näin ollen kansa erehtyi ja disponoi antamalla kansanäänestyksessä EU-myönteiselle piirille vallan, jota se käytti sitten taitavasti hyväkseen.

Mutta se erehdyttäminen, ed. Zyskowicz, mitä te teitte täällä, ei ainakaan minua saanut erehtymään. Se oli niin yksinkertaista touhua, että se paistoi joka paikasta lävitse. Vanhan rikostutkijan kun mainitsitte tai jotakin siihen suuntaan, isoon nenään tuli heti palaneenkäry, jonka mainitsin täällä puheissanikin. Oli itsestäänselvä asia, että kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue eivät tule pitämään puheitaan siitä huolimatta, että maatalouden kansallista tukipakettia koskeva päätös ja sopimus liittyvät Suomen ehkä kaikkien aikojen tärkeimpään kansainväliseen ratkaisuun oleellisena osana.

Se oli itsestäänselvää. Ei tässä ollut minkäänlaista ongelmaa. Sen jokainen järkevästi ajatteleva kansanedustaja täällä havaitsi. Petos, mikä petos ja sillä siisti! Mutta tässä järjestyksessä se tapahtui.

Minä kyllä luulin tai oikeastaan pidin mielessäni sellaisia hartaita ajatuksia, että siitä huolimatta, että kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue liikkuvat petollisilla rattailla, tulevassa hallitusyhteistyössä sosialidemokraatit, joita minä olen kuitenkin tuollaisena valtionhoitajapuolueena arvostanut, eivät lähtisi tällaiseen petokseen mukaan.

Ed. Gustafsson, Hämeessä vaalikentillä sanoin, että minä en usko, että sosialidemokraatit vaipuvat niin alas, että lähtevät kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen petosrattaille mukaan. Mutta näin vain kävi valitettavasti! Siinä asiassa erehdyin minä ja pahasti, mutta lopputappio tulee olemaan kyllä teidän.

Mitä tulee tähän, kun täällä kysytään silloin tällöin, mistä rahat, mistä vaihtoehdot, ed. Zyskowicz tässä yksi ilta takoi, takoi jatkuvasti "vaihtoehto", "vaihtoehto". Ei sellaisia säästöjä, mistä nyt on kysymys, kannata lainkaan tehdä, koska ne ovat kansantalouden kehitykselle tässä vaiheessa negatiivisia. Kaikki säästöt niin maataloudelta, lapsilisistä kuin opintotuesta ovat sellaisia säästöjä, joilla ei ole mitään positiivista vaikutusta tässä yhteiskunnassa eikä niillä vähennetä markkaakaan yhteiskunnan velkaa. Rahat otetaan sieltä, siirretään sellaiseen työllistämiseen, missä 8 000—10 000 ihmiselle annetaan puoleksi vuodeksi työtä vaahteran lehtiä lakaisemassa viisi metriä tuohon suuntaan ja viisi metriä tuohon suuntaan. Samanaikaisesti ostovoiman vähennys sekä lapsiperheissä, opiskelijoiden osalta että maataloudessa merkitsee sitä, että Suomeen tulee lisää 20 000 työtöntä, ja se positiivinen kehitys, joka Ahon hallituksen aikana luotiin, ja tulevaisuuden suuntaukset menettävät nyt merkityksensä. Tästä tässä asiassa on kysymys. Ei siis tarvita mitään vaihtoehtoja. Näistä säästöistä olisi pitänyt luopua talouden tämänhetkisen kehityksen myötä.

Jos joku luulee, että tämän maan 60 miljardin markan vuotuinen velanotto saadaan sillä tavalla supistettua umpeen, että säästetään ja säästetään, erehtyy pahan kerran. Kyllä sitä täytyy vain alhaalta päin valtion tuloja lisätä kansantaloutta kehittämällä ja erityisesti kotimarkkinoita tällä hetkellä rohkaisemalla, toisaalta kyllä säästämälläkin mutta ei tällä tavalla, mikä vaikuttaa siihen, että täältä alhaaltapäin saattaa olla, että valtion tulot, rouva puhemies, kokonaisuudessaan vähenevät, koska jälleen Ahon hallituksen aikana syntyneen positiivisen tulevaisuuden katseen jälkeen synkkä pimeys alkaa olla edessä, koska talous lähtee koko ajan juoksemaan alaspäin. Näin on, ed. Gustafsson, asia. Mutta pahinta oli, sosialidemokraatit, se, että lähditte niille rattaille, mitä ed. Zyskowicz ja ruotsalaiset täällä vetävät.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä jälkivennamolaiset ja aidot vennamolaiset jatkavat keskustelua tästä petoksesta, niin saanen lukea kokoomuksen ryhmäpuheenvuorosta, joka pidettiin 13.6.94, seuraavat suorat sitaatit: "Jäsenyys Euroopan unionissa on historiallinen ratkaisu, jossa keskeistä on turvallisuuspoliittinen ulottuvuus ja taloutemme eli koko hyvinvointimme edellytysten vahvistuminen. Kansallinen tukipaketti on sittenkin viime kädessä normaalia kotimaista tulonjakopolitiikkaa, jota käsitellään jokavuotisten budjettikäsittelyjen yhteydessä. Suomen EU-jäsenyys ja maatalouden kansallinen tukipaketti ovat myös pysyvyydeltään aivan eri mittaluokan asioita. Jäsenyys EU:ssa on vuosikymmeniksi eteenpäin tehtävä ratkaisu. Kansallinen tukipaketti taasen on syntynyt nykyisen hallituksen ja nykyisen eduskunnan nykyisillä voimasuhteilla. Voimasuhteet muuttuvat, hallitukset muuttuvat ja myös EU:n maatalouspolitiikka muuttuu. Kukaan ei tänä päivänä voi tietää, miltä maatalouden kansallinen tukipaketti näyttää esimerkiksi jo kolmen vuoden kuluttua. Kansan-

äänestyksessä ei todellakaan oteta kantaa maatalouden kansalliseen tukipakettiin vaan siihen, tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi neuvotellun sopimuksen mukaisesti. Tässä mielessä itse EU-jäsenyys ja kansallinen tukipaketti ovat kaksi eri asiaa."

Arvoisa rouva puhemies! Näin pitkä sitaatti vuoden takaisesta puheenvuorostani sen todistamiseksi, että täällä petetään Suomen kansaa, kun väitetään, että olemme pettäneet Suomen kansaa ja ilmeisesti osaa kollegoistamme nyt asettumalla tukipaketin tarkistamisen kannalle. Tukipaketin tarkistaminen on perusteltua, kun on jouduttu myös tarkistamaan lapsilisiä, opintotukea ja monia muitakin etuuksia, jotka on säädetty periaatteessa pysyvillä laeilla. Ei tässä ole sen kummallisemmasta asiasta kyse.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Aittoniemen ja Zyskowiczin puheenvuoroihin liittyen haluaisin vielä todeta, että täällä eduskunnassa kokoomus, RKP ja taisi myös sosialidemokraattinen puolue äänestää tämän lain puolesta aikanaan, ja myöskin kansanäänestyksen alla oli paljon puheita, joissa te sitouduitte tähän asiaan. Siinä mielessä tämä täyttää todellakin poliittisen petoksen tunnusmerkistön.

Olisin myöskin tiedustellut ed. Zyskowiczilta: Tiedättekö te, että vaarannatte nyt sen eteläsuomalaisen maatalouden tulevaisuuden, koska luotte aivan ylimääräistä epävarmuutta tällä asialla, josta te aina olette puhunut myönteisesti ja viimeksi puhuitte puoluekokouksenne alla.

Mitä tulee näiden säästöjen rahoitukseen, niin mielestäni ed. Aittoniemi on aivan oikeassa siinä, että taloushan vetää nyt erittäin hyvin. Ei meidän tarvitsisi mennä tällaisiin säästöjen kohdentamiseen tällä hetkellä, mitä tehdään. Kiinnitän huomiota, ed. Zyskowicz, siihen, että kahden suomalaisen yrityksen tulos jo neljän kuukauden aikana on 2,8 miljardia. Tällaisessa vedossa Suomen talous on tällä hetkellä, ja me voimme toimia Suomen yhteiskunnassa oikeudenmukaisella tavalla, jos me sitä haluamme. Voimme pitää myöskin niistä lupauksista kiinni, joita me olemme Suomen kansalle niin vaalien kuin kansanäänestyksen alla antaneet.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole mitään syytä epäillä, ettei ed. Zyskowicz osannut siteerata aivan oikein omaa puheenvuoroaan, mutta, ed. Zyskowicz, tehän varmasti tiedätte, että tuo prosessi, jossa mentiin Euroopan unionin jäseneksi, piti sisällään monta tärkeää virstanpylvästä.

Yksi niistä oli se valtioneuvoston periaatepäätös, jossa valtioneuvosto sopi tästä kansallisesta paketista. Siinä te olitte vastustellen, mutta olitte kuitenkin, mukana sen paketin hyväksymisessä. Seuraava vaihe oli niiden lakien käsitteleminen ja hyväksyminen tässä salissa, jotka liittyivät, eivät muodollisesti, mutta poliittisesti ja asiallisesti, jos eivät teidän päässänne, niin monien muiden suomalaisten mielikuvissa, selkeästi tähän EU-ratkaisuun. Te olitte hyväksymässä niitä lakeja ja myöskin sillä tavalla dokumentoitte tukenne sille kokonaiskonseptiolle, jossa kansallinen paketti oli poliittinen osa sitä liittymisjärjestelyä, minkä Suomi teki.

Ette te pääse mihinkään siitä, että te tässä suhteessa kannatte tietyn vastuun sekä niistä teoista, joissa olitte mukana ennen vaaleja, että nyt siitä, että revitte heti vaalien jälkeen tämän paketin auki. Minäkin yhdyn siihen, mitä ed. Aittoniemi sanoi, että tietyllä tavalla johdonmukaisempi kuitenkin — vaikka en tiedä ed. Gustafssonista — sosialidemokraattinen puolue tässä asiassa on ollut. Heidän tekonsa tai puheensa ennen vaaleja ja monien kohdalta jopa teotkin vastaavat sitä, mikä on ollut tilanne nyt vaalien jälkeen. Sanoin "monien kohdalta", ei kaikkien mutta monien kohdalta.

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Zyskowicz on sitä mieltä, että kokoomus ei ole pettänyt ja on hyvä, että hän on siinä uskossa. Mutta äänestäjät ja muut puolueet tahtovat olla eri mieltä. Ed. Zyskowicz, se johtuu siitä, että yleisesti väitetään, että te olisitte halunneet leikata paljon, paljon enemmän mutta hallituskumppani, ruotsalainen kansanpuolue, onnistui rajoittamaan nämä leikkaukset tähän pienempään summaan. Jos tämä pitää paikkansa, ed. Zyskowicz, niin silloin teillä on ollut tarkoitus tehdä paljon suurempia leikkauksia kuin ne, joiden puolesta te nyt puhutte. Kun te väititte, että on pakko leikata, niin tietenkin voi kysyä, mikä pakko. Ei valtionvelka pienene ollenkaan, kuten ed. Aittoniemi totesi. Budjetti kasvaa 1,8 miljardilla markalla näiden leikkausten jälkeen, ja vaje säilyy yhtä suurena kuin ennen näitä leikkauksia. Tietenkin voi ajatella, että leikataan, jotta voidaan poistaa kansaneläkevakuutusmaksu, joka koskee nyt ennen kaikkea niitä, joilla toistaiseksi vielä on työpaikka. Tämä on ainakin kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä väärin: ottaa lapsilisistä, ottaa tuesta, josta jo on sovittu, ja

antaa edustajille Kankaanniemi, Kallis ja Zyskowicz.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on lakiesityksen hylkäyksen kannalla siitäkin huolimatta, että asiaa perustellaan ja maa- ja metsätalousvaliokunta pitää lakiehdotusten tarpeellisena selkeyssyistä. Emme me selkeyttä ja selväpäisyyttä vastaan sinänsä ole, mutta lakiesityksen todellinen tarkoitus ilmenee valiokunnan mietinnöstä, eli kiireisintä on saada asia hyväksyttyä, jotta pinta-alalisiä voidaan supistaa huomenna. Se on siis hallituksen todellinen, rehellinen tavoite.

Olimme mukana tekemässä kotimaista tukipakettia runsas vuosi sitten. Koen moraalisesti olevani siihen sidoksissa. Koen todella, että tukipaketin repinen auki tässä tilanteessa näin nopeasti on suuren kansanosan, oikeastaan koko Suomen kansan, pettämistä. Varmasti asioita joudutaan uudelleen miettimään, mutta kyllä pitäisi miettiä paljon pitemmälle ja syvemmälle, kuin nyt on tapahtunut.

Täällä olemme arvostelleet toinen toisiamme ja puolueitamme. Minä vetäisin nyt hieman vastuuseen myös vihreän liiton, joka viikonloppuna piti puoluekokoustaan ja komeasti ilmoitti menevästä maalle ja puolustavansa pieniä yksiköitä kaikilla tavoilla. Nyt vihreillä on mahdollisuus osoittaa se käytännössä, kaataa esitys ja tukea pieniä viljelmiä ja sitä kautta säilyttää ne työpaikat, joita työllisyyden ja yhteisvastuun hallituksen pitäisi puolustaa myös maaseudulla.

Esitys lisää työttömyyttä niin maataloudessa kuin välillisesti myös palveluissa ja elintarviketeolisuudessa. Näin ollen tämä ei ole työllisyyden hallituksen esitys, jos se haluaisi johdonmukaisesti toimia. Myöskään yhteisvastuu ei tässä toteudu, koska yhteisvastuulla on jo maataloutta rokotettu rajusti.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Kankaanniemelle, että todellakin, kun keskusta lähtee hakemaan ruotsinkielisiä äänestäjiä ja kristillinen liitto äänestäjiä vasemmistosta, niin vihreä liitto panostaa aika lailla maaseutupolitiikkaan. Jos katsotaan sitä uutta, mitä maatalouteen on muutaman viime vuoden aikana tullut ja joka kehitys on todella voimakas, niin se on luomuviljely, joka lähti liikkeelle vihreiden puheista hyvin pitkälti ja josta meitä pilkattiin vuosikaudet. Nyt alkaa vähitellen näkyä, että se on se sarka, jota kautta Suomen maatalous voi uudistua ja saavuttaa elinvoimaa myös Euroopan unionissa. Tämän lausuman allekirjoittaa myös Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto tänä päivänä. Tämä on todella myös vihreiden maatalouspoliittinen linja, ja kutsun mukaan Suomen keskustan ja kristillisen liiton, jos muilta askareiltanne ehditte.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Kankaanniemen äskeinen retorinen ulvahdus sinänsä olisi varteenotettava, että pelkästään vain hylkäämällä tämä esitys koko maaseutu Suomessa pelastettaisiin, niin minä luulen, että hallitus vetäisi koko esityksen pois, koska tällä on vain se merkitys, että selvennetään lainsäädäntöä tässä tilanteessa eikä mitään muuta. Senhän jo perustuslakivaliokuntakin totesi omassa lausunnossaan. Toisin sanoen tämä asia on näin.

Aivan toinen asia on se, mikä on oleva vihreän liiton aktiivinen maaseutupolitiikka. Siitä, ed. Kankaanniemi, tulette kuulemaan lähiaikoina paljon. Siinä kisassa on kristillinen liittokin kalpeneva.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti vielä, kun ed. Kankaanniemi pitää erityisen moitittavana sitä, että näin nopeasti palataan maatalouden kansallisen tukipakettiin. Pitää sanoa, että niissä leikkauksissa, joita hallitus lisäbudjetissa tekee ja joita se tulee tekemään ensi vuoden varsinaisessa budjetissa, otetaan uudestaan esille ja avataan kysymyksiä, joita on päätetty todellakin viime syksynä tai yleensä hyväksyttäessä tämän vuoden budjettia. Ei tämä, ed. Kankaanniemi, ole millään tavoin poikkeukselista, että näinä vaikeina aikoina joudutaan hyvin nopeastikin palaamaan sellaisiin päätöksiin, etuuksiin ja tukiaisiin, jotka on vastikään päätetty. Esimerkiksi sairausvakuutuksen päivärahoja on Ahon hallituksen aikana ed. Kankaanniemen istuessa ministerinä leikattu hyvinkin nopeasti sen jälkeen, kun budjeteissa nuo päivärahat on lyöty kiinni.

Ed. Ala-Nissilän puheenvuoron johdosta totean vain, että oli yllättävää kuulla keskustan eduskuntaryhmän eturivin talouspolitiikan seuraajalta, että säästöjä ei tarvita, kun suomalaisyritykset tekevät suuria voittoa. Ei tästä ole kuin muutama yö, kun keskustalaiset täällä joukolla todistelivat, että ovat säästöjen tarpeesta samaa mieltä kuin hallitus, kohteista vain eri mieltä.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kokoomuksen taholta ed. Saario muistaakseni todennut, että maatalouden sopeutuspaketti oli alun pitäen ylimitoitettu. Tavallaan siinä valossa ymmärtää, että kokoomus on sitä näin nopealla tahdilla sitä purkamassa.

Ilmeisesti te ette ole tutustuneet ollenkaan asiasta tehtyihin virallisiin tutkimuslaitosten laskelmiin, joiden mukaan tulot tiloilla kuitenkin laskevat tuotantosuunnasta riippuen 10—45 prosenttia, näin on laskettu, vaikka tukipaketti täysimääräisenä toteutetaan. Mielestäni tämän olisi pitänyt olla paljon paremmin edustajien ja puolueidenkin tiedossa. Tulot laskevat paketista huolimatta. Nyt se ollaan kuitenkin repimässä auki. Tällä vaarannetaan lisäksi juuri se, mikä täällä on tullut esille: Kun EU toteaa, että Suomi ei käytä luvattuja mahdollisuuksia tuen maksamiseen, ei myöskään ole kovin helppo neuvotella Etelä-Suomen vaikeuksien tuesta.

Pinta-alalisäjärjestelmästä toteaisin muutaman luvun konkretisoidakseni tätä keskustelua. Pinta-alalisää Suomen 106 000 aktiivitilasta on noin 70 000 tilaa saanut keskimäärin 8 000 markkaa tila. Niistä on nuorten viljelijöiden hallussa 12 000, joiden koko perheen tulot ovat enintään 90 000 markkaa vuodessa. Heillä pinta-alalisän suuruus on 15 000 markkaa vuodessa. Siis 15 000 markkaa leikataan kertaheitolla 90 000:sta. Sen lisäksi heiltä leikataan luonnollisesti lapsilisät ja kaikki muut vähennykset jopa yksityistieavustuksia myöten, mitkä täällä ovat olleet esillä. Sen vuoksi en millään voi tätä lakiesitystä hyväksyä.

Ed. S u h o l a : Arvoisa puhemies! Jos näiden säästötalkoiden iloista antajaa etsitään, niin kyllä se löytyy sieltä maaseudulta, koska niin kuin ed. Ranta-Muotio totesi kaikki muut säästöpäätökset tulevat pinta-alalisän lisäksi.

Mitä tulee kotimaiseen tukipakettiin ja juupas—eipäs-petoskeskusteluun, niin kyllähän me kaikki tiedämme, että tämä ratkaisu oli tätä kuuluisaa autuaiden pässien kuljetuspolitiikkaa, jolla ajettiin tiettyä ratkaisua täysin tietäen, mitä tapahtuu sen jälkeen. Päätöksenteon takana oli poliittinen tarkoituksenmukaisuus, ja sehän on, kuten tiedämme, aika lyhyissä kantimissa ja nopea käänteissään.

Liityn niihin arvosteluihin, joissa todetaan, että maatalouspolitiikkamme olisi tarvinnut uudistusta, mutta vahinko vain, että Euroopan unionin maatalouden tukipolitiikka on vielä konservatiivisempaa kuin meidän. Murehdin, arvoisa puhemies, aivan erityisesti sitä, että me näytämme tekevän päätöksiä selkä menosuuntaan. Nytkin me katsomme niitä virheitä, joita me olemme tehneet, ja yritämme korjata niitä, kun samanaikaisesti me olemme etenemässä kohti globaalia todellisuutta, jossa esimerkiksi väestöräjähdyksen vuoksi maapallolla viljan kysyntä ylittää tarjonnan. Eli meidän pitäisi paljon enemmän sopeuttaa omia kansallisia ratkaisujamme maapallon todellisuutta vasten, jotta me emme jatkuvasti tekisi politiikkaa, jossa yhtäkkiä meillä on edessämme ongelma jonka me ratkaisemme, ongelma jonka me ratkaisemme, ongelma jonka me ratkaisemme, eikä niin, että meillä on päämäärä, johon me määrätietoisesti etenemme.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi virheistä, joita mielestäni maatalouden alasajolla aiheutetaan, on se, että vaarannetaan tuhansia työpaikkoja elintarviketalouden alalta. Samoin omalta osaltani ihmettelen sitä, ettei tässä salissa useampi ole kiinnostunut siitä puhtaasta kotimaisesta ruoasta, joka meillä olisi tällä tavalla turvattuna, kun ei pilattaisi koko asiaa. Ei olla myöskään kiinnostuneita elintarvikeomavaraisuudesta erilaisten kriisitilanteiden varalle. Tässä ed. Zyskowiczillekin yksi turvallisuuspoliittinen näkökulma ja ulottuvuus.

P u h e m i e s : Pyydän jälleen edustajia muistamaan, mitkä ovat vastauspuheenvuoron ominaisuudet.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Kun tässä on kuunnellut käytyä keskustelua, täytyy todeta, että tässä tulee selkeästi esille niin oikealta kuin osittain myös vasemmalta suuri asiantuntemattomuus koko maatalousproblematiikkaa kohtaan. Se tuli esille jo EU-neuvottelujen aikana, ettei siellä suomalaiseen maatalouteen eikä sen ongelmiin viitsitty edes perehtyä. Hyvin selkeästi tulee esille tämä asia siinä, että kun puhuttiin tukimaataloudesta ja EU-maataloudesta, niin itse asiassa viljelijäväestö vastusti EU-jäsenyyttä sen takia — tai se oli ainakin suurin syy — että joudutaan tämmöiseen todelliseen tukimaatalouteen.

Siihen ei haluttu, ja nyt, kun siinä ollaan, kannattajien puolelta ollaan vahvasti ihmettelemässä, millaiseen maatalouteen tässä on jouduttu, ja puhutaan kovasta ja voimakkaasta maatalouden tukemisesta. Itse asiassa viljelijät sen takia tätä vastustivat. Nyt kun olemme tässä tilanteessa, kyllä tämä malli pitäisi yhteisesti hyväksyä, kun EU-maatalous todellisuudessa on sitä. Jos me

haluamme kilpailla ja pysyä yleensäkin EU-maataloudessa mukana ja harjoittaa itsenäistä maataloutta, kyllä se edellyttää vähintään sitä tukitasoa, mikä on muissa EU-maissa ja niin kuin hyvin tiedämme, ilmastollisista olosuhteista korkeampaakin.

Myös rakennekehitys on täällä tullut esille, ja se on aina sellainen vanha. Kun puhutaan siitä, että Suomessa ei ole ollut rakennekehitystä maataloudessa, tulee muistaa, että 1950-luvun alussa puolet aktiiviväestöstä työskenteli maataloudessa ja 1970-luvulla 20 prosenttia, nyt noin 6 prosenttia. Tänä päivänä 12 tilaa luopuu maataloudesta joka päivä. Kyllä meillä tämä vauhti on erittäin kova ja kovempaa kuin missään muussa EU-valtiossa. Mistään ette löydä sellaista kehitystä perustuotannossa, kuin Suomessa on tapahtunut.

Nyt haluan päätteeksi vielä sen tuoda esille ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut. Olkaa hyvä ja siirtykää puhujakorokkeelle!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Haluan päätteeksi vielä tuoda esille sen, että kun nyt olemme EU:n jäsenenä ja EU-maataloudessa, niin meidän tulee huomioida se, että meillä on myös kansallista päätäntävaltaa vielä olemassa, vaikka lainsäädännöllisesti maatalous on lähes sataprosenttisesti harmonisoitu EU:n maatalouteen ja EU-jäsenyyteen. Kansallinen päätäntävalta on sen verran suuri, että se riittää tuhoamaan maatalouden tai myös kehittämään sitä. Eli meillä on täydet mahdollisuudet kansallisella tasolla kehittää suomalaista maataloutta ja turvata suomalainen maatalous EU:n jäsenenä, jos meiltä löytyy siihen kansallista tahtoa.

On aivan selvää, että me tarvitsemme kaksi keskeistä asiaa, että meillä Suomessa säilyy kehittyvä elintarviketalous kokonaisuutena: Me tarvitsemme aikaa ja me tarvitsemme pääomia. Jos me näistä pääsemme yksimielisyyteen ja yhteiseen näkemykseen, meillä on todella mahdollisuus kehittää maataloutta ja sen myötä maaseudun kehittämisen kannalta tärkeintä elementtiä eli perustuotantoa.

Se keskustelu, mitä kaiken kaikkiaan maatalouden osalta on käyty, minusta osoittaa selkeästi myös sen, että kansallisesti me harjoitamme erittäin huonoa politiikkaa kaiken kaikkiaan EU-jäsenyydessä. Kyse ei ole yksistään siitä, että me maataloudessa näemme näin eri lailla nämä kysymykset. Niin kuin viestit ovat hyvin selkeästi tulleet, myös EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä maatalouden osalta oli lobbareita, jotka heikensivät mahdollisuuksiamme saada unionista riittävän hyvä tulos.

Se myös osoittaa, että muussa toiminnassa me suomalaiset olemme erittäin huonosti valmistautuneet EU-jäsenyyteen. Tulee monessa asiassa esille, että meillä ei ole kansallista yhtenäisyyttä eikä yhteisymmärrystä eikä näkemystä. Sitä pitäisi olla muissakin asioissa eikä vain maataloudessa. Kyllä varmasti EU:ssa pannaan merkille se, että Suomea voidaan käyttää tiettyjen asioiden koekenttänä ja kokeilla erilaisia asioita, koska sinne on hyvä mennä. Siellä ei sellaista kansallista yhtenäisyyttä löydy kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vihriälä ed. Kallin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Hurskainen, Huttu, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Kautto, Kekkonen, Knaapi, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuoppa, Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lindroos, Lipponen, Luhtanen, Markkula H., Markkula M., Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Penttilä, Perho-Santa-

la, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhakka, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rantanen, Rask, Rimmi, Rinne, Roos, Saarinen, Saario, Salolainen, Sasi, Savela, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Virtanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Koski M., Kääriäinen, Lehtosaari, Liikkanen, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Pesälä, Ranta-Muotio, Rehn, Ryhänen, Räsänen, Saari, Salo, Smeds, Suhola, Takkula, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vuorensola ja Väistö.

"Tyhjää" äänestää edustaja Malm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Backman, Ihamäki, Jääskeläinen, Karpio, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Lamminen, Leppänen J., Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Löv, Paasio, Rajamäki, Rauramo, Rosendahl, Saapunki, Tennilä, Tuomioja, Viinanen ja Vistbacka.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 24. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Av misstag tryckte jag på rdm. Håkan Malms knapp. Jag har suttit fyra år på den där stolen och det var orsaken.

P u h e m i e s : Merkitään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 8 ja 12 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 27/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys kuljetustuen poistamisesta suuryrityksiltä on valitettavasti vain esimakua siitä, mitä tuleman pitää. Perusteluna lakiesitykselle on käytetty syntyvää säästöä. Uskon, että vastaava säästö olisi voitu saada aikaan myös pienentämällä tukialuetta. Toinen perustelu asialle on usein ollut, että tuki on Euroopan unionin kilpailusäännösten vastainen eli vääristää kilpailua. Tämä tuntuu aika erikoiselta siksi, että Ruotsi on vasta Euroopan unionin kynnyksellä hyväksynyt Suomeakin huomattavasti voimakkaamman kuljetustuen eikä siellä ole aikomustakaan luopua tästä kuljetustukilaista.

Erityisen valitettava tämä asia on siksi, että kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmistunut selvitysmies Kauppisen toimesta ehdotus, jonka mukaan kuljetustuki tulisi poistumaan kokonaisuudessaan vuonna 1997. Se tulee silloin merkitsemään erittäin suurta ja vakavaa uhkaa monille pienille ja keskisuurille yrityksille pohjoisessa ja itäisessä Suomessa. Vaihtoehtona tällekin olisi tietysti se, että kuljetustuki jäisi sillä tavalla harkinnanvaraiseksi, että se myönnettäisiin sellaisille yrityksille, joissa kuljetuskustannusten osuus yritysten tuotteiden hinnasta muodostuu merkittäväksi.

Toisaalta myös tuon selvityksen mukaan kehitysalueiden investointiavustukset tultaisiin poistamaan. Näiden poistojen yhteisvaikutuksena varmasti syntyisi entistä enemmän työttömyyttä jo ennestäänkin vaikeimmilla työttömyysalueilla, ja tältä kannalta esitys on ihmetyksen aihe työllisyyden ja yhteisvastuullisuuden hallitukseksi itseään kutsuvalta hallitukselta.

Käytännössä tapahtuukin usein niin, että kauppa- ja teollisuusministeriöltä otetut rahat osoitetaan sille uudestaan työministeriön toimesta. Voi kysyä, onko järkevää, että kauppa- ja teollisuusministeriön ennen kaikkea pysyviin työpaikkoihin tarkoitettuja määrärahoja siirre-

tään työministeriön käyttöön, jossa ne useimmin joudutaan käyttämään lyhytaikaisten työsuhteiden ylläpitämiseen tai osoittamaan parhaassa tapauksessa takaisin kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Näiden pykälien takana on paljon työpaikkoja, ja siksi olisi toivottavaa, että tämä lakiesitys tulisi hylätyksi. Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Mannisen hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Manninen ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Andersson J., Anttila S-L., Anttila U., Apukka, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Gustafsson, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Hurskainen, Huttu, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Kautto, Kekkonen, Kiviniemi, Knaapi, Komi, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuoppa, Kuosmanen, Kurola, Kääriäinen, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Liikkanen, Lindén, Lindroos, Lipponen, Luhtanen, Lämsä, Malm, Markkula H., Markkula M., Mikkola, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Nikula, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Pehkonen, Pekkarinen, Peltomo, Penttilä, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhakka, Puhjo, Pulliainen, Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rehn, Rimmi, Rinne, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Räsänen, Saari, Saarinen, Saario, Salo, Sasi, Savela, Seppänen, Skinnari, Smeds, Soininvaara, Suhola, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vanhanen, Vehviläinen, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vuorensola, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Alaranta, Aula, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Karjula, Koistinen, Korteniemi, Koski M., Lehtosaari, Manninen, Takkula, Tennilä, Veteläinen, Vihriälä ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Andersson C., Backman, Ihamäki, Jääskeläinen, Karpio, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Lamminen, Leppänen J., Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Löv, Niinistö, Paasio, Puisto, Rajamäki, Rauramo, Saapunki, Salolainen, Tuomioja, Vehkaoja, Viinanen, Virtanen ja Vistbacka.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 34/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 21/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1995 vp
Lakialoite 13/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Toisessa käsittelyssä hallituspuolueiden edustajat hylkäsivät keskustan ehdotuksen opintotuen leikkauspykälien poistamiseksi käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta. Samoin hylättiin ehdotuksemme opintorahan 20 vuoden ikärajan asteittaisesta poistamisesta itsenäisesti asuvien opiskelijoiden osalta vuoteen 97 mennessä. Tähän lakiehdotukseen ei näin ollen jäänyt kuin kaksi pykälää, jotka voi hyväksyä, eli ne, jotka koskevat tulorajojen lievennystä ja teknisluonteista tarkistusta vanhempien tulojen laskemiseen.

Näin ollen, koska tämä laki on kuitenkin pysyvä opiskelijoiden perusturvan heikennys, sitä ei noiden kahden pykälän takia voi kuitenkaan hyväksyä. Tässä heikennetään noin 100 markalla opiskelijan toimeentuloa kuukaudessa. Tämän lakiehdotuksen toteutuminen lisää opiskelijoiden velkaantumista. Se lisää myös paineita kuntien toimeentulotukeen, ja se on kannustusperiaatteen vastainen, eli nuoren kannalta rahallisesti työttömyysturva tulee edelleen houkuttelevammaksi opintorahaan verrattuna.

Samoin tämä lakiehdotus on selvästi ristiriidassa kaikkien hallituspuolueiden ennen vaaleja esittämien kannanottojen kanssa. Tuolloinhan yleisesti todettiin, että opintotukia piti päinvastoin kehittää niin, että juuri tuo 20 vuoden ikärajaan perustuva porrastus puretaan.

Siksi ehdotan, että tämä lakiehdotus opintotuen leikkaamisesta hylätään.

Perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan lakiehdotus merkitsee puuttumista opiskelijan lakisääteiseen perusturvaan ja näin ollen se voidaan jättää lepäämään.

Siltä varalta, että eduskunnan enemmistö kuitenkin hyväksyy lakiehdotuksen, ehdotan, että se jätetään lepäämään käsiteltäväksi seuraavien valtiopäivien jälkeen pidettävillä valtiopäivillä.

Lepäämäänjättämisasiassa vetoan erityisesti vasemmistoliiton kansanedustajiin. Vasemmistoliiton puolelta ilmoitettiin hallitusta muodostettaessa, että vasemmistoliitto menee hallitukseen vaikuttamaan säästöjen kohdentamiseen. Nyt vaikuttamista on nähty ja on käynyt niin, että ensimmäisenä lähdetään leikkaamaan vähimmäisturvaetuuksia, kuten opintorahaa. Nyt, arvoisat vasemmistoliiton edustajat, teillä on mahdollisuus todella vaikuttaa ja estää opiskelijoiden vähimmäisturvan heikentäminen, kun äänestätte tämän lain lepäämään.

Samoin seuratessani vasemmistoliiton puoluekokousuutisointia heräsi kysymys siitä, mitä vasemmistoliitto oikein tulkitsee vähimmäisturvaksi. Puoluekokouksessanne vaaditte, että työmarkkinatukea ei pitäisi leikata, koska se on vähimmäisturvaa, mutta kaikissa tapauksissa nuorten kohdalla työmarkkinatuki on aina parempi kuin opintoraha. Eikö näin loogisuuden vuoksi tulisi myös hylätä tämä opintorahan leikkaus? Se on aivan kiistämättä opiskelijoiden, nuorten, vähimmäisturvan heikentämistä.

Keskustan eduskuntaryhmä ei hyväksy opintorahan leikkaamista tai opiskelijoiden asumislisän alentamista, vaan haluamme edelleen kehittää opintotukea niin, että 20 ikävuoden ikärajaan perustuva porrastus poistetaan. Siksi ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi:

"Eduskunta edellyttää, että opintotukea kehitettäessä tavoitteeksi asetetaan, että kodin ulkopuolella asuvien opiskelijoiden 20 vuoden ikään perustuvasta opintorahan porrastuksesta luovutaan asteittain tämän vaalikauden aikana."

Tämän lausuman hyväksymällä eduskunta asettaisi hallitukselle selvän tavoitteen siitä, että tästä ikäporrastuksesta luovutaan. Toivon, että erityisesti kokoomuksen edustajat kannattavat lausumaehdotusta, koska se vastaa myös teidän oman puoluekokouksenne kantaa.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten lain ensimmäisessä käsittelyssä käydyssä, yli kaksi tuntia kestäneessä keskustelussa totesin, lakihan on tavattoman vastenmielinen ja sitä ei kukaan valistunut kansanedustaja täällä kovin mielellään ole hyväksymässä.

Haluan kuitenkin ed. Aulan ponteen todeta sen, että itse asiassa sivistysvaliokunnan ponnet

ovat monipuolisemmat ja laajemmat. Sanoisin, että ei ed. Aulan ponttakaan aivan mahdotonta olisi hyväksyä, jollei sivistysvaliokunta olisi jo omassa mietinnössään asiallisesti ottanut samaa kantaa, kuitenkin sillä tarkennuksella, että tämä sinällään tärkeä muutos alle 20-vuotiaiden opintorahan porrastuksen poistamisesta joudutaan nyt kytketään valtiontalouden kehittymiseen. Mutta jos nyt suunta on sillä tavalla myönteinen, kuin se näyttää olevan ja toivottavasti on, niin ainakin henkilökohtaisesti haluan uskoa, että sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä on suuri tahto ja halu toimia ikärajan alentamiseksi heti, kun valtiontaloudellinen tila antaa siihen myöten.

Ed. K i v i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula puheenvuorossaan kiinnitti huomiota oikeastaan kaikkiin tämän leikkausesityksen epäkohtiin. Kyllä nämä opintotukeen kohdistuvat leikkaukset ovat kohtuuttomia ja epäoikeudenmukaisia. Kyllä tässä salissa lähes jokaisen pitäisi tuntea pisto sydämessään, kun näitä leikkauksia ollaan tekemässä, mutta kun on seurannut tätä keskustelua eri käsittelyissä, ei kyllä puheiden perusteella siltä vaikuta. Erityisesti voin vedota, kuten ed. Aula, vasemmistoliittoon ja kokoomuksen puoluekokouspäätöksiin, mutta myös nuoriin kansanedustajiin yli puoluerajojen, sillä te kaikki muistatte kyllä hyvin, millä teemoilla eduskuntaan tulitte. Nyt, jos koskaan, voi olla syyllistymättä siihen virheeseen, mihin poliitikot syyllistyvät hyvin usein, eli puheet ovat toista kuin teot.

Ed. Gustafssonille voisin todeta, että ei valtiontalouden tilanteen parantuminen ole edellytys opintotuen parantamiselle. Kyllä leikkaukset voidaan kohdistaa oikeudenmukaisesti myös tässä taloudellisessa tilanteessa.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, fru talman! Haluaisin vastata ed. Aulan puheenvuoroon, vaikka oikeastaan sävyn vuoksi tekisi mieli olla vastaamatta. Mielestäni kyllä on kaiken kaikkiaan aika uskomatonta keskustan oppositioretoriikka siinä mielessä, että ensin keskusta on neljä vuotta hallitusvastuussa ja saa aikaan tällaisen työttömyyden, valtion velkaantumisen ja sekasotkun tähän maahan ja sitten, kun tulee hallitus, joka päättää yrittää nostaa maata sekasotkusta, saada velkaantumisen kuriin ja saada myös työllisyyden parannetuksi, keskustan retoriikasta käy ilmi, ikään kuin keskustalla ei olisi mitään tekemistäkään syntyneen tilanteen kanssa. Se on hyvin ihmeellistä, eikä tästä nyt kannata sen kummemmin edes väitellä, koska mielestäni tämä on jotenkin niin kaksinaamaista, jesuiittamaista retoriikkaa.

Mitä tulee siihen, että vasemmistoliitto puoluekokouksessa, ja minä itse myös, otimme kantaa siihen, että viimesijaisen toimeentuloturvan eli toimeentulotuen minimitason osalta emme suostu mihinkään heikennykseen, se on aivan totta. Se on se raja, mikä meillä on tässä hallitustyössä koskien nimenomaan sitä toimeentulotukea, joka on yleensä alle 2 000 markkaa ja josta on joissakin virkamieskaavailuissa kaavailtu vielä leikattavan. Tämän tasosta pidämme ehdottomasti kiinni.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonille muistuttaisin, että edellisen eduskuntakauden aikana keskustajohtoisen hallituksen toimesta yritettiin kovasti valtion velkaantumista vähentää. Muistan, että oli kyllä eräitä puolueita eduskuntasalin vasemmalta puolelta, jotka kovasti vastustivat näitä ehdotuksia silloin. Eikö tämä ole, ministeri Andersson, takinkääntämistä?

Minusta tässä on kyse enemmänkin näiden säästöjen kohdentamisesta. Mehän hyväksymme sen, että valtion velkaantumista on vähennettävä, mutta olemme eri mieltä siitä, miten nämä säästöt kohdennetaan. Edellisellä hallituskaudella opintotuki ei ollut säästökohteena. Päinvastoin niissäkin tiukoissa oloissa opiskelijoiden perusturvaa kyettiin parantamaan. Silloin opintorahaa korotettiin yli 20-vuotiaiden osalta lähes 2,5-kertaiseksi, jotta heidän ei tarvitsisi velkaantua niin paljon, kuin aikaisempina vuosina on tapahtunut, eli minusta tässä on kyse nyt enemmänkin säästöjen kohdentamisesta, ei siitä, että keskusta olisi vastaan valtiontalouden tervehdyttämistä. Päinvastoin!

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, fru talman! Tässä jatkuu nyt minun mielestäni saman tyyppinen argumentaatio, mitä juuri kommentoin.

Keskustapuolue antoi työttömyyden, myös nuorisotyöttömyyden, räjähtää käsiin siinä tilanteessa vielä kolme neljä vuotta sitten, kun olisi pitänyt harjoittaa aktiivista työllistämispolitiikkaa, koulutuspolitiikkaa, tehdä investointeja, estää työttömyyden räjähtäminen. Mutta silloin te ette tehneet yhtään mitään. Te olette täydessä vastuussa siitä tilanteesta, mikä on syntynyt. Kun pitää saada 60 miljardin ero kurottua um-

peen, kun valtion menot ovat 200 miljardia ja tulot 60 miljardia pienemmät, silloin täytyy leikata valtion budjetin menoja. Niistä on suuri osa tulonsiirtoja, niin kuin tiedämme.

Jos keskusta pystyy esittämään semmoisen mallin, missä valtion budjettimenoja voidaan leikata saman verran sillä tavalla, että se kohdistuu muihin ryhmiin oikeudenmukaisesti, se on erittäin tervetullut, mutta minä en ole vain nähnyt yhtään semmoista ehdotusta. Jos leikataan tulonsiirtoja, on pakko leikata tulonsiirtoja eikä mitään muuta.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonin puheenvuoron johdosta ja myös ed. Aulalle haluaisin todeta, että keskustahan on säästänyt viime kaudella ja hyväksyy nytkin likipitäen 20 miljardin luokkaan nousevat säästöt, joista osaan me esitämme omat vaihtoehtomme.

Pari kysymystä kyllä herää ministeri Anderssonin puheenvuoron johdosta. Yleensäkin jää puoluekokousjulkilausumista kysymys, onko niillä mitään merkitystä käytännön politiikassa. Ja sitä jää kysymään, kun on puhe kokoomuksen, RKP:n ja vasemmistoliiton puoluekokouskannanotoista ja vertaa niitä tämän päivän politiikkaan. Eikö, ministeri Andersson, ole siinä jotain merkillistä, että teidän johdollanne opintotuesta, aivan perusturvan ytimesta, leikataan, opiskelijat joutuvat velkaantumisen tielle aikana, jolloin esimerkiksi kahden suurimman yrityksen tulos neljässä kuukaudessa on lähes 3 miljardia? Kyllä meidän täytyy pystyä Suomessa jakamaan säästötaakkaa koko kansan harteille oikeudenmukaisella tavalla. Siihen on varmasti mahdollisuudet, jos on halu ja tahto.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä Ahon hallituksen taipaleeseen tulee, ministeri Andersson tietää, että Ahon hallitus sai konkurssipesän, jonka se on selvittänyt, ja Suomen talous nousee vauhtia, jonka osalta te olette lukenut selvityksiä, joita Oecd on antanut ja EU on antanut ja joissa annetaan tunnustusta sille nousulle, jolla Suomi nyt tulee.

Mutta, ministeri Andersson, me olemme samaa mieltä siitä, että työttömyyden paljon nopeampaan pienentämiseen pitää päästä ja siihen tarvitaan muun ohessa myös niitä säästöjä, mistä nyt on kysymys. Mutta, ministeri Andersson, missä on sanottu, että säästöjen pitää kohdentua siten, että kansalaisilta, jotka ovat perusturvan tai sille sukua olevien turvamekanismien varassa, pitää ottaa ja rikkaille samanaikaisesti pitää antaa verokevennyksiä ja tällä tavalla rahoittaa työttömyyden voittamiseksi tarvittavat keinot? Millä talousmatematiikalla tai muulla matematiikalla tämä on selitettävissä? Se on arvovalinta, jonka tekemiseen te olette ollut myötävaikuttamassa. Ministeri Andersson, te olette historian ensimmäinen ministeri, jonka aikana Suomessa opintotukijärjestelmää leikataan.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Kun valtion budjetin menoja pitää leikata, silloin ei ole muita mahdollisuuksia kuin tehdä se tulonsiirroista. Sen tietää jokainen tässä.

Olen samaa mieltä, että pitää löytää tapoja, millä saadaan suurituloiset ja myös suuria voittoja tällä hetkellä tekevät suuryritykset osallistumaan näihin rahatalkoisiin ja tämän maan nostamiseen. Mutta siihen ainakaan minä en ole keksinyt muita keinoja kuin verotuksen, koska hyvätuloiset, rikkaat ihmiset eivät ole tulonsiirroista riippuvaisia lainkaan. Siitä olen samaa mieltä, että pitää keksiä verotukselliset keinot, että myös näiltä ihmisiltä ja yrityksiltä saadaan ne rahat, jotka kuluvat tämän maan nostamiseen.

Ed. Pekkarinen syytti edellistä hallitusta, että keskusta sanoi konkurssipesän hoitaakseen. Myönnettäköön, että sitä edellinen hallitus teki suuria virheitä. Näinhän valitettavasti tämä retoriikka politiikassa menee, että aina syytetään edellisiä hallituksia. Mutta kyllä keskusta vastuullisena hallituspuolueena neljän vuoden aikana minusta oli mukana tekemässä sellaista politiikkaa, jossa laiminlyötiin työllisyys ja ajauduttiin velkakierteeseen. Kyllä se olisi voinut hoitaa asiat aivan eri tavalla, ja vaadimme hyvin ponnekkaasti elvytystä silloin, kun se olisi vielä ollut mahdollista, kun velkaantumisaste ei ollut niin suuri, täsmäelvytystä, työpaikkoja luovaa elvytystä, mutta sille ei korvaa lotkautettu, kun ajateltiin, että saadaan palkat alas ja sisäisen devalvaation kautta talous kuntoon. Valitettavasti silloin kyllä työllisyys unohtui, ed. Pekkarinen.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On yllättävää, että juuri ministeri Andersson ryhtyi syyttämään keskustaa kaksinaamaisesta, jesuiittamaisesta retoriikasta. Viime aikoina olemme saaneet havaita, että erityisesti vasemmistoliitto on täysin unohtanut poliittiset ohjelmansa ja tavoitteensa. Puheet ja teot eivät täsmää missään, joten

kyllä varmasti tämän arvioinnin pitäisi olla itsearviointia enemmänkin.

Mutta haluaisin puuttua siihen ministeri Anderssonin näkemykseen, kun te väitätte, että näillä perusturvan leikkauksilla vähennetään valtion velkaantumista. Miten se voi olla mahdollista? Lisäbudjetissa leikataan perusturvaa sen takia, että saadaan tilapäisiä työllisyyskohteita. Näillä perusturvan leikkauksilla mielestäni ei luoda tähän maahan edes pysyviä työpaikkoja, joita erityisesti muun muassa nuoret vastavalmistuneet tarvitsisivat, vaan näillä perusturvan leikkauksilla rahoitetaan perinteisiä työttömyyskohteita, tilapäisiä työpaikkoja luodaan. Kohta nämä työpaikat ovat mennyttä ja sitten pitää löytää uutta rahaa.

Mitä tulee siihen, kun te väitätte, että nuorisotyöttömyyttä ei ole pyritty hoitamaan, kannattaisi katsoa, mitä on kuitenkin tälläkin sektorilla tehty. On luotu useita kymmeniätuhansia nuorten koulutuspaikkoja ja erilaisia hyvin tuotteliaita keinoja onneksi löydetty nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. Mutta edelleen se on ongelma, ja toivon, että ministeri Andersson nuorisotyöstä vastaavana ministerinä nopeasti nyt sitten paneutuu nuorisotyöttömyyteen ja esittää uusia ehdotuksia työllisyyden lisäämiseksi.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaalle sanoisin, että työllisyyden parantamiseen on hyvin monta toimenpidettä ja keinoa ja pitää luoda sellaisia olosuhteita, että uusia työpaikkoja syntyy. Kaikkein tärkeintä uusien työpaikkojen syntymisessä on se, että meillä on tällä hetkellä korkea talouskasvu, että meillä on sellainen hallitus, jonka uskottavuudesta viestii se, että korot ovat jatkuvassa laskussa. Sekä pitkät että lyhyet korot ovat laskeneet toista prosenttia. Matala korko on edellytyksenä sille, että yritykset pystyvät investoimaan ja luomaan uusia työpaikkoja avoimella sektorilla, palveluammateissa, alihankintateollisuudessa jne. Tämä on uusien työpaikkojen syntymisen ehkä tärkein ehto. Tietysti sitten on lukuisia muita toimenpiteitä, joita pitää samanaikaisesti tehdä.

Mitä tulee nuorisotyöttömyyteen, esimerkiksi työpajatoiminta on nopeasti lähtenyt todella suureen kasvuun. Siihen on varattu melko runsaasti rahaa. Siihen tulee myöskin EU-rahaa ensi vuodeksi. Tämä verkosto on syntymässä. Se on todettu tehokkaaksi tavaksi auttaa nuoria sekä työllistymään että pääsemään koulutukseen sisään. Tämä on täydessä käynnissä. (Ed. Isohookana-Asunmaa: Se aloitettiin jo Ahon hallituksen aikana!) Tämä on eräs tapa hoitaa ja auttaa nuorten tilannetta tällä hetkellä.

Me olemme myöskin aloittaneet kuukausi sitten nuorten tilanteen kokonaiskartoituksen tässä maassa. Pyrimme selvittämään nopeasti ad hoc -ryhmän kautta ja käyttäen myöskin ulkopuolisia tutkijoita nyt olemassa olevaa tietoa nuorten ihmisten tilanteesta taloudellisessa, koulutuksellisessa ja sosiaalisessa mielessä ja myöskin kokemuksellista, fenomenologista, tietoa siitä, miten nuoret kokevat itse tilanteensa. Kun tämä on selvitetty ensi vuoden alussa, aiomme pyytää Euroopan neuvostolta maatutkimusta, että saamme vielä enemmän huomiota fokusoitua tähän.

Lisäksi työllisyyden hoitamiseksi tarvitaan tietysti paljon paljon muuta. Tarvitaan sitä työvuorottelujärjestelmää, joka on jo aloitettu. Tarvitaan myöskin työaikamuutoksia, jotka on aloitettu, ja syksyllä aloitetaan vielä lisää. Keinoja on hyvin monia. Niitä pitää kaikkia käyttää samanaikaisesti, jotta me pääsisimme siihen tavoitteeseen, joka on tämän hallituksen päätavoite ja se syy, miksi vasemmistoliitto on mukana hallituksessa: työttömyyden puolittaminen tämän vaalikauden aikana.

Itse näkisin, että ehkä kaikkein vakavin ongelma on tällä hetkellä se, että suuri määrä ihmisiä on jo syrjäytynyt ja syrjäytymässä. Tutkimuksissa on todettu, että niistä, jotka ovat olleet vuoden tai ehkä yli kaksi vuotta ilman työtä, aika suuri osa on faktisesti myöskin pysyvästi työkyvyttömiä. Näiden määrän on arvioitu olevan noin 45 000—60 000 ihmistä tällä hetkellä, ihmisiä, joita eivät auta työpaikan tarjoaminen eikä kuntoutustoimenpiteet enää. Näiden ihmisten kohdalla pitäisi minun mielestäni saada nopea ratkaisu, jotta heidän epävarmuutensa poistuisi ja heidän taloutensa ja toimeentulonsa turvattaisiin. Tämän puolesta minä ainakin yritän tehdä hallituksessa työtä.

Ed. J. Leppänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Aulan kokoomukseen päin osoittamaan puheenvuoroon sanoisin, että pitää paikkansa, että meidän puoluekokouksemme otti vahvasti kantaa alle 20-vuotiaiden saattamiseksi opintotuen piiriin. Mutta kun valtion taloudellinen tilanne on niin

huono kuin se tällä hetkellä on, me joudumme säästämään ja säästö on hyvä kohdistaa kaikkiin, ettei yksi ryhmä sitä joudu kantamaan. Myöskin opiskelijat osallistuvat tähän säästöön. Tämä säästö on kuitenkin pieni, 30 markkaa opintorahassa, ja samanaikaisesti opintolainaosuuden mahdollisuus nousee. Kun verrataan muihin Pohjoismaihin, joissa opintolainan osuus on suurempi kuin Suomessa opintorahaan verrattuna, paitsi Tanskassa, niin minusta tämä suunta nyt ei ole niin järisyttävä. Tällä säästöllä voidaan kuitenkin opintotukijärjestelmä säilyttää ja tukea sillä tavalla opiskelijoitamme, jotka siis osaltaan osallistuvan säästöihin.

Ed. Isohookana-Asunmaa, kyllä näille nuorille lyhytkin työsuhde on arvokas. Ei voi vaatia, että on pysyvä työsuhde. Kyllä minusta nykyaikana täytyy myös väliaikaisille ja lyhyille työsuhteille antaa mahdollisuus ja juuri nuorille. Jos näillä säästötoimenpiteillä mahdollistetaan nuorille työpaikkoja, korjausrakentamisessa esimerkiksi, kyllä sekin on arvokasta.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni historiallista tässä tilanteessa on kyllä ennen muuta keskustapuolueen edustajien farisealaisuus asiassa. Kuten me todella tiedämme, jo ministeri Huuhtasen aikana on aloitettu toimeentulotuen pienentämisselvitykset. Tietääkseni ministeri Huttu on nyt pistämässä jäihin kyseistä selvittelytyötä. Todellakin ne raamit, missä me elämme, ovat jättityöttömyys — joka räjähti edellisen hallituksen aikana, joko sen syystä tai syyttä, joka tapauksessa sen aikana — ja valtiovallan velkaantuminen. Ne luovat tähän maahan ja tälle hallitukselle toiminnan puitteet.

Siinä varmasti olemme keskustan kanssa samaa mieltä, että suuria tuloja pitäisi pystyä verottamaan enemmän. Kun puhutaan puoluekokouksen päätöksestä, niin sehän lähti siitä, että osingot olisi saatava tosiasiassa verolle. Tässä asiassa todella toivon, että keskusta on myös tämän tyyppisen politiikan takana.

Ed. T a h v a n a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Aulalta kysyä, minkä vuoksi keskustapuolue edellisellä kaudella, kun se oli hallitusvastuussa, ei ole poistanut alle 20-vuotiaiden rajaa. Tai yleensä silloin, kun opintotukiuudistusta tehtiin, minkä vuoksi tällainen raja luotiin? Minun käsittääkseni silloin olisi ollut mahdollisuus luoda opintotukijärjestelmästä niin hyvä systeemi, että se turvaisi toimeentulon nuorille opiskelijoille ja nyt olisimme kuitenkin ihan eri tilanteessa leikkaamassa alle 20-vuotiaiden tukia.

Ed. P i h a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on herätetty kysymys puoluekokouskannanottojen merkityksestä ylipäänsä ja erityisesti kohdistettu se myös kokoomuksen, joka otti puoluekokouksessaan aloitteessa kantaa alle 20-vuotiaiden opintotukeen ja sen kehittämiseen. Olen aivan varma, että kokoomuslaisia tyydyttää se lausuma, mikä mietinnössä on, mikä aivan selvästi toteaa, että kun se valtiontaloudellisesti on mahdollista, mahdollisimman pian tämä keinotekoinen ikärajoitus tullaan poistamaan.

Olen erittäin surullinen siitä, että kun todella olemme syvästi huolissamme sekä nuorten asemasta opiskelun aikana että myös valmistumisen jälkeen, niin täällä keskusta ja vasemmisto käyttävät aikansa siihen, että syyttelevät toisiaan milloin mistäkin hallituksesta ja sen tekosista. Itse olen sitä mieltä, että kyllä erityisen tärkeää on vastuullinen politiikan tekeminen, on sitten oppositiossa tai hallituksessa. Olen kokoomuksesta siinä suhteessa kyllä hyvin ylpeä.

Minusta nämä säästöt, mitä nyt opintotukeen tehdään, tulevat viime kädessä myös hyödyttämään sitä sukupolvea, joka tänä päivänä opiskelee. Uskon, että järkevämpää politiikkaa on tarttua näihin valtiontalouden ongelmiin nyt, kuin siirtää niitä vielä eteenpäin tulevien sukupolvien maksettavaksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonilta olisin mielelläni kuullut, kun hän puolusteli näitä leikkauksia niin voimakkaasti: Mitä hallitus aikoo tehdä elokuun loppuun mennessä tänä vuonna, eduskunnan ollessa lomalla hallitusohjelman lisäpöytäkirjan viimeisen virkkeen osalta? Siinä sanotaan: "Jäljelle jäävistä 5 mrd markan menojen leikkauksista hallitus päättää 31.8.1995 mennessä." Aikooko hallitus leikata edelleen opiskelijoilta tämän 5 miljardin sisälläkin?

Ed. Tiusaselle totean, kun hän puhui, että ministeri Huttu on pannut jäihin toimeentulotukiselvitysten tekemisen, että oli varmasti arvelu, että näin on tapahtunut, mutta meidän on tänä päivänä hyvä nähdä, mitä todella tapahtuu.

Meillä on vain yksi ja kirkas selvä asia: Minis-

teri Anderssonin esityksestä ollaan opintotukea leikkaamassa ja ministeri Hutun toimesta ollaan lapsilisiä leikkaamassa. Tämän kansa tietää tänä päivänä jo aivan varmuudella, koska tällaisen esityksen teidän ministerinne ovat tänne tuoneet. Olisi kyllä mielenkiintoista tietää, miten vasemmistoliiton periaatteet ja puoluekokouskannanotot tässä suhteessa pelaavat yhteen näiden esitysten kanssa.

Ed. Rajamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Tahvanaiselle totean, että opintotukiuudistushan, kuten tiedetään, haluttiin saattaa voimaan asteittain juuri siksi, että se olisi valtintalouden kannalta realistinen. Nyt te ikään kuin toivotte, että me olisimme korottaneet opintorahaa vielä enemmän, että teidän olisi nyt helpompi leikata opintorahasta. Minusta tämä on aika "hauskasti" ajateltu. Ehkä olisimme sitä korottaneetkin, jos olisimme tienneet, että näin todella käy.

Mutta kaikki hankkeet, mitkä ministeri Andersson mainitsi nuorten tilanteen osalta, aloitettiin edellisen hallituksen aikana. Silloin ryhdyttiin tukemaan kuntien nuorisotyöpajoja. Näihin liittyen tehtiin EU-rakennerahastohankkeet. Samoin nuorten elinolojen kokonaistarkastelu kirjattiin nuorisotyölakiin.

Kuitenkin yksi suuri asia nuorisotyöttömyyden kannalta puuttuu uuden hallituksen hankkeista. Lipposen hallitus ei ole esittänyt jatkoa ns. nuorisokansliapäällikkötyöryhmän työlle, jonka tarkoituksena oli luoda kymmeniätuhansia uusia ammattikoulutuksen ja oppisopimuksen paikkoja niille nuorille, jotka tänä päivänä ovat työttömyyskortistossa, joilla ei ole ollenkaan ammatillista koulutusta. Heitä on tälläkin hetkellä noin 30 000.

Tässä työllisyyslisäbudjetissa ei ole tähän liittyviä määrärahoja varattu opetusministeriölle. Tiedossa on, että vuoden 1996 kehykset ovat opetusministeriön osalta niin tiukat, että he suunnittelevat vetäytymistä tästä nuorisokansliapäällikköhankkeesta. Toivonkin, että kun ministeri Andersson haluaa tehdä nuorten puolesta työtä, hän nimenomaan vetoaisi ja vaikuttaisi opetusministeriöön niin, että tätä nuorten työttömyyttä vähentävää hanketta jatkettaisiin ja opetusministeriö saisi varat näiden ammattikoulutuspaikkojen luomiseen. Viime syksynähän tämä ohjelma aloitettiin, ja sen ansiosta nuorten työttömyys väheni viime syksystä tähän kevääseen lähes 20 000:lla.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Ed. Kankaanniemi kysyi niistä lisäsäästöistä, joihin on sitouduttu hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa tämän vaalikauden loppuvuosiksi. On totta, että tästä pitää päättää elokuussa budjettiriihen yhteydessä, ja näitä asioita valmistellaan. Oma näkemykseni tästä on, että nämä säästöt pitää kohdistaa sillä tavalla, että samat ryhmät ja samat ihmiset eivät joudu säästöjen kohteiksi kuin nyt. Mutta tämä on vielä täysin valmistelun alla. Myöskin ajattelen, etteivät elokuussa tehtävät päätökset näistä asioista tule olemaan kovin seikkaperäisesti eriteltyjä vielä tässä vaiheessa.

Minä kyllä kannatan aina vuoropuhelua silloin, kun se on aitoa ja kuunnellaan, mitä toinen sanoo. Mutta välillä tuntuu, että tämä ei ole vuoropuhelua, vaan tämmöistä pisteitten hakemista ja toisten syyttelyä. Oikeastaan halusin jäädä tänne, koska ed. Pekkarinen lupasi juuri tässä salissa minulle, että hän esittää nämä konkreettiset vaihtoehtoiset säästöt, millä valtiontalouden alijäämä ja velkaantumiskierre saadaan todella paljon parempia keinoja käyttäen nopeasti kuriin ja korkotaso vielä alemmaksi ja työllisyys nopeasti korjautumaan.

Ei voi muuta kuin kiittää keskustan ex-ministeriä ja avustajaa siitä erinomaisesta työstä, mikä on pantu alkuun nuorisotyöttömyyden auttamiseksi jo teidän hallituskautenne aikana. Me jatkamme tietysti juuri näitä hyviä toimenpiteitä. On vain ikävää, että teidän työnne kuitenkin johti siihen, että joka kolmas nuori on edelleen ilman työtä tai koulutuspaikkaa, mutta se on tietysti yhteydessä koko tähän taloudelliseen tilanteeseen ja koko tähän lamaan, sen kyllä myönnän. Mutta kyllä siellä on paljon hyviä asioita pantu alkuun, ja nyt pitää vain tehostaa niitä ja keksiä vielä lisää.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa puhemies! En voi hyväksyä opintotukijärjestelmän heikentämistä. Siksi kannatan ed. Aulan tekemiä hylkäys-, lepäämäänjättämis- ja lausumaehdotuksia.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa itse asiassa edelliseen debattiin vielä.

Se, mitä hallitusrintama ei saa muuksi muutettua tämän kevään keskustelussa, on se, että te aloititte nämä leikkaukset opintotuesta, lapsilisistä ja nuorten viljelijöiden tuesta. Siinä te teitte selvän arvovalinnan. Näillä leikkauksilla te rahoitatte lisäbudjettia, jonka menot suurelta osalta ovat harkinnanvaraisia. Te valitsitte tämän aikataulun, että tänä keväänä nämä leikkaukset aloitetaan, ja valitsitte ne kohteet, joista ensimmäiset leikkaukset teemme: opintotuen ja lapsilisät. Tätä te ette voi kiistää. Tämä arvovalinta jää tämän hallituksen historiaan selvänä miinuksena, selvänä epäsosiaalisuuden osoituksena.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä, osa ainakin meistä, oli valmis jo viime viikolla tämän lain sisällöstä äänestettäessä siihen, että opintorahasta olisi tuo 30 markkaa kuukaudessa leikattu edellyttäen kuitenkin, että samalla olisi alle 20-vuotiaita, itsenäisesti asuvia koskeva räikeä epäkohta tästä järjestelmästä poistettu. Toisaalta vastustimme kuitenkin asumislisän aika voimakasta leikkaamista, koska se kohdistuu sellaiseen tosiasialliseen menoon kuin asumiseen monella opiskelijalla ja näin ajaa nuoria opiskelijoita tarpeettomasti ja perusteettomasti hyvin ahtaalle.

Tämä meidän esittämämme malli ei kuitenkaan toisessa käsittelyssä kelvannut eduskunnalle, vaan hallituspuolueet pitivät rintamansa ja äänestivät niin, että tämä järkevin vaihtoehto tuli kumotuksi. Nyt edessä on kolmannessa käsittelyssä tämän lakiesityksen hyväksyminen tai hylkääminen kokonaisuudessaan. Tältä pohjalta ajateltuna ja tarkasteltuna on valitettavasti todettava, että opiskelijoiden perustoimeentulon leikkaaminen ensimmäisten leikkauskohteitten joukossa on kohtuutonta ja kohdistuu virheellisellä tavalla.

Korostan sitä, että me olisimme olleet valmiit neuvottelemaan ja kohtuulliseen leikkaukseen, mutta kun se ei kelvannut, joudumme sanomaan, ainakin osa meidän ryhmästämme, kiitos ei tälle hallituksen esitykselle. Miksi näin?

Ensinnäkin totean, että tämä esitys vähentää nuorten ja myös perheitten, joissa on opiskelijoita, tasa-arvoa hyvin vakavalla tavalla. Olen aikaisemmin todennut, että olen ihaillut sitä sosialidemokraattien ja SKDL:n, nykyisen vasemmistoliiton, linjaa siinä suhteessa, että te olette aikanaan ajaneet hyvin voimakkaasti tasa-arvoa sillä tavalla, että myös vähävaraisista ja jopa varattomista perheistä lähteneet lapset ja nuoret ovat voineet opiskella niin pitkälle, kuin pää on kestänyt, taloudellisista tekijöistä riippumatta. Mutta nyt vasemmiston johdolla, niin kuin täällä on ilmi tullut, ollaan vähävaraisten opiskelijoiden opiskelumahdollisuutta leikkaamassa ja kiristämässä.

Joku voi sanoa, että tämähän on hyvin vähäinen leikkaus. Tämä on kuitenkin pään avaaminen. Yleensä kaltevalle pinnalle lähteminen on sikäli vaarallista, että siinä ote ei pidä. Te vasemmistossa annatte nyt ministeri Viinasen vetää teidät tälle kaltevalle pinnalle, joka johtaa siihen, että tulevina aikoina olemme siinä tilanteessa, että vain niille, joille te olette valmiit antamaan verohelpotuksia, hyvätuloisille, te olette myös valmiit antamaan mahdollisuuden opiskella. Mutta niiltä, jotka ennen ovat olleet teidän suojeluksessanne, te vähennätte mahdollisuuksia yhteiskunnan tuella kasvattaa tämän kansakunnan henkistä pääomaa, johon investoinnista opiskelussa on kysymys. Tämä on murheellista, valitettavaa ja hyvin vakava kysymys.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan edustajien kanssa keskustellessa ilmeni hyvin selvästi kyselytutkimuksen perusteella, että opintotuen pienikin leikkaus vähentää opiskelumotivaatiota. Se on hyvin ikävä asia ja hyvin helposti kauaskantoinen. Tällä opintorahan ja asumislisän leikkauksella opiskelumotivaatio vähenee, ja tätä kautta suunta kääntyy ratkaisevalla tavalla, mitä ei tähän mennessä ole tehty eikä tapahtunut. Edellisellä vaalikaudella opintotukea parannettiin yksiselitteisesti. Epäkohtia siihen jäi, mutta kokonaisuus meni selkeästi eteenpäin. Nyt olisi syytä säilyttää tämä myönteinen, opiskeluun kannustava linja.

Toisaalta leikkaus osaltaan johtaa siihen, että hallitus päätöksellään milteipä pakottaa opiskelijoita entistä enemmän työhön. Työmarkkinoilla on lähes puoli miljoonaa ihmistä hakemassa työpaikkaa. Nyt opiskelijoita tulee sinne lisää. Heidän toimeentulonsa on siitä kiinni. Näin työllisyys ei parane, vaan päinvastoin heikkenee. Se heikkenee myös sitä kautta, että opiskelijat, jos ketkä, käyttävät opintorahansa ja opintotukensa kotimaiseen kulutukseen — se ei muuhun riitä — ja sitä kautta, kun kulutuskysyntä lisääntyy, myös työllisyys paranee. Kun tätä leikataan, tämä ei ole säästöä todellisuudessa.

Ministeri Andersson äsken hyvin hienosti puhui kansantalouden perusasioita ja ihan oikeinkin, mutta eri asia ovat nämä leikkaukset, joita ministeri Andersson on tänne tuonut. Vaikka valiokunta hieman paransi tätä huonoa esitystä, niin tämä, samoin kuin lapsilisien ja työttömyysturvan leikkaus, ovat sen tason etuuksien leikkauksia, että ne vähentävät selkeästi näiden väestöryhmien kulutusmahdollisuuksia ja lisäävät sitä kautta yksinkertaisesti työttömyyttä.

Kysymys on sadoista miljoonista markoista. Se tapahtuu samalla siksi, että Suomi pääsisi mahdollisimman pian Emu-kuntoon, mikä osaltaan varmasti tulee rasittamaan työllisyyttä väistämättä. Toisaalta tällä tehdään tilaa verotuksen keventämiselle kaikissa tuloluokissa eli myös kaikkein hyvätuloisimpien. Meidän monien, jotka täällä olemme, verotuksen keventämiseksi tehdään tällaisia leikkauksia, niin että tämä on kyllä kohtuuton esitys.

Siksi on valitettavasti sanottava, että tämä on, niin kuin täällä on tehty jo esitys, hylättävä tai äänestettävä lepäämään, jolloin tämä ainakaan tämän vuoden elokuun 1 päivästä lähtien ei voi tulla voimaan. Tilanne olisi toinen, jos hallituksella olisi työllisyysohjelma tähän rinnalle, mutta sitä ei ole. Toisaalta jos lisäbudjetti sisältäisi esimerkiksi sellaisia pk-yritystoiminnan edellytysten parantamistoimenpiteitä, jotka loisivat pysyviä työpaikkoja, niin voisi ajatella tämän nielemistä. Mutta ei tällä tavalla voida ajatella, että opiskelijat pannaan maksamaan muutama tuhat tilapäisiä työpaikkoja pysyvällä leikkauksella opiskelijoiden toimeentuloon; tämä siis vähentää pysyviä työpaikkoja.

Tämä johtaa siihen, että toimeentulotukimenot kasvavat. Ja kun toimeentulotukimenoista on kysymys, ministeri Andersson, niistä maksavat liki puolet kunnat, eli te siirrätte tässä myös taloudellista vastuuta kunnille, joten kysymyksessä on, arvoisa puhemies, näennäinen säästöesitys, joka on kohtuuton ja lisää eriarvoisuutta. Siksi se on hylättävä.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On mukava nähdä, että ministeri Andersson on omalla lohkollaan vastaamassa kysymyksiin. Hän pohdiskeli omassa puheenvuorossaan sitä, että keskusta vastustaa leikkauksia eikä esitä tulonlisiä. Äskettäin on käsitelty laki säästökassatalletusten turvaamisesta. Siinä sitouduttiin lähes 600 miljoonan markan tukeen punapääomalle. Sillä turvattiin ihmisten säästökassatalletukset, monen miljoonan markan talletukset per henkilö. Jos niitä olisi voitu leikata, olisi voitu jättää opintuet leikkaamatta. Siinä on yksi säästökohde.

Ed. T. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin muistuttaa ed. Kankaanniemeä siitä, että kun sivistysvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä opintotuen leikkauksesta, siinä nähtiin se suuri ongelma eli alle 20-vuotiaan kotona asuvan vähävaraisen leikkaus, joka olisi ollut 50 prosenttia. Tämä saatiin korjattua, ja siihen löytyi sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Silloin kristillisten edustaja oli mukana hyväksymässä tätä esitystä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ed. Kankaanniemelle kyllä pitäisi huomauttaa siitä, että ei ole kysymys ministeri Anderssonin esityksestä, vaan hallituksen esityksestä. Eikö vain, ed. Kankaanniemi ja keskusta ja ed. Pekkarinen myös? Ministeri Anderssonin esityshän on ollut esillä jo aikaisemmin. Mehän tiedämme, että on ollut selkeästi parempi esitys, joka kuitenkin hallituksen sisällä on torpedoitu ennen muuta valtiovarainministeriön suunnasta, ja tässä kritiikissä voimme olla yksimielisiä, että se olisi ollut parempi, jonka ministeri Andersson olisi aikaisemmin halunnut esittää.

Mutta tässä tilanteessa tuollaisen yliampuvan depression levittäminen, sen lisäksi että se voi aiheuttaa paljon muita epäkohtia, mistä ed. Räsäsen taannoisen puheenvuoron yhteydessä olemme keskustelleet, tuokin opiskelijoiden keskuudessa vielä lisää passiivisuutta, ehkä masennusta, aivan tarpeettomasti. Ehkä meidän pitäisi enemmän ottaa optimismia ja vähentää tätä demagogista mielialojen madaltamista ja latistamista, mitä nyt oppositio harrastaa.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! En malta olla kommentoimatta ed. Kankaanniemen esitystä. Olen aina pitänyt ed. Kankaanniemeä kyllä asiallisena kansanedustajana ja ihmisenä, mutta kun hän nyt maalailee tällaisia kauhukuvia. Opintotukea todellakin leikataan niin, että yhteisvaikutus budjettiin on 300 miljoonaa, josta 125 miljoonaa tänä vuonna kohdistuneena opiskelijoihin sillä tavalla, että se on 30 markkaa kuukaudessa opintotuesta ja ehkä 70—75 markkaa asumislisästä. Jos tämä johtaisi opintojen katkeamiseen ja toimeentulotuen tarpeen lisääntymiseen siinä mittakaavassa, kuin ed. Kankaan-

niemi esitti, eli oikeastaan koko nuorten ihmisten elämän romahtamiseen, silloin minun mielestäni ollaan kaukana todellisuudesta ja kaukana suhteellisuudentajusta.

Ei minun tarvitse myöskään varmaan ed. Kankaanniemelle kertoa, miksi tällainen säästölinja on ollut pakko valita hallituksessa, mihin se on johtanut, millä tavalla korot ovat laskeneet, millä tavalla koko talous lähtee elpymään. Eikö se ole opiskelijoitten suuri etu, että korot alenevat, että työpaikkoja syntyy lisää ja että taloudellinen toimeliaisuus yhteiskunnassa nousee, opiskelijat saavat työtä sitten, kun valmistuvat opinnoistaan?

Tänä kesänä jo opiskelijoitten kesätyötilanne on aivan toinen, kuin se oli viime ja edellisenä vuonna. (Ed. Pekkarinen: Teidänkö ansiostanne?) — Minä kerron vain tosiasioista, en puhu kenenkään ansioista. Tämä on tilanne. — Eli ed. Kankaanniemen analyysi kaikesta siitä kurjuudesta, joka seuraa hallituksen politiikasta, jättää pois tämän politiikan päätavoitteet, jotka ovat valtiontalouden saneeraus, korkotason alentaminen ja talouskasvun turvaaminen, mikä myös hyödyttää opiskelijoita ja kaikkia kansalaisia tässä maassa. Ei pitäisi niin yksipuolisia, tällaisia Danten helvetti -kuvia maalata, vaikka kuuluukin oppositioon. Voisi olla vähän asiallisempi ja rehellisempi. Jos todellakin tämä kolmenkympin plus seitsemänkympin säästö vaikuttaa sillä tavalla, että opiskelijat joutuvat tästä syystä täysin avuttomaan tilaan ja hunningolle, niin kyllä silloin ovat todella asiat aivan eri tavalla, kuin minä olen mieltänyt.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä rupeaa jo miettimään, mitä uutta annettavaa jäljellä olevilla puheenvuoron pitäjillä on. Mutta mielelläni odotan, tuleeko uutta.

Mutta aivan tästä samasta näkökulmasta, mistä jo ministeri Andersson ja ed. Tiusanen kommentoivat ed. Kankaanniemen puhetta, niin täytyy nyt todeta kyllä sekin, että tämän asian ristiriitaisuus näkyy myös kristillisen liiton omassa eduskuntaryhmässä. Lain toisessa käsittelyssä kaksi kristillisen liiton jäsentä oli hyväksymässä näitä pienimuotoisia leikkauksia, mitä tässä tapahtuu. Täällä käyttämässään puheenvuorossa ed. Räsänen totesi, että tämä on siedettävää, ja hän osallistui itse hyvin hienolla tavalla asian käsittelyyn sivistysvaliokunnassa.

Kyllä tässä ed. Kankaanniemi nyt hyvin tällaisen paatuneen ex-puoluejohtajan terminologialla ampuu pahasti ylitse puhumalla kohtuuttomuuksista. Sitä paitsi ed. Kankaanniemen kannattaisi lukea myös valiokunnan mietintö, jossa valiokunta itse toteaa, että näiden muutosten vaikutuksia ja opiskelijoitten suhteellisen aseman kehitystä seurataan ja tarvittaessa tarkistetaan uudelleen opintotukeen mahdollisesti syntyviä vinoutumia. Kyllä tämä tilanne on ja tulee olemaan täysin hallinnassa. Tällä tavalla tämä hallitus toimii.

Ed. Piha (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemellä mitä ilmeisimmin on kyllä harhakäsitys opintotuen nykyisestä tasosta, jos hän on sitä mieltä, että opintotuen kulutuksen kautta kotimaista kysyntää tässä kasvatetaan ja työllisyys paranee huimaa vauhtia. Olen aivan varma siitä, että opintotuen kulutuksella ei paranneta työllisyyttä. En itse ainakaan tähän keinoon perustaisi omaa talouspoliittista ajatteluani.

Tuen leikkaus tässä vaiheessa on erittäin vastenmielistä. Mutta korostan sitä, että kyllä tässä linja säilyy edelleenkin. En pidä tätä minkäänlaisena päänavaajana, opintotukijärjestelmän romuttamisena. Päinvastoin tällä pyritään ylläpitämään linja, mikä on alun perin otettu edellisen hallituksen aikana.

Ed. Aula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon todella, että ed. Tiusanen olisi ollut täällä eduskunnassa edellisellä hallituskaudella, sillä jotenkin tuntuu, että silloisen opposition retoriikka oli kyllä monta astetta depressiivisempää ja synkeämpää kuin nykyisen opposition.

Mutta ed. Tiusanen puhui siitä, että ministeri Andersson yritti hallituksessa vaikuttaa näihin säästöihin ja teki oman ehdotuksensa, joka sitten tuli hylätyksi. Olisi mielenkiintoista näin lakiesityksen käsittelyn loppuvaiheessa vielä kuulla, mikä ihan tarkalleen ottaen se vasemmistoliiton ja ministeri Anderssonin ehdotus oli ja kuka sen hallituksessa loppujen lopuksi kaatoi.

Lopuksi haluaisin vielä täsmentää, kun useat edustajat ovat todenneet, että lausumaehdotukseni, joka koskee 20 vuoden ikärajan poistamista, ikään kuin sisältyisi jo valiokunnan mietintöön, että näin ei ole. Lausumaehdotukseni on huomattavasti selkeämpi ja tiukempi kuin valiokunnan mietinnössä oleva. Valiokuntahan toteaa, että ikärajan koulutuspoliittisia ja taloudellisia vaikutuksia tulee selvittää ja ikäraja poistaa heti, kun se on mahdollista. Lausumassa ehdo-

tan, että eduskunta ottaisi kannan, että ikäraja poistetaan tämän vaalikauden aikana.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonille totean, että ne tiedot, mitä kerroin, olivat Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan tekemän selvityksen antamia tietoja. Saman suuntaiset ovat myös Suomen ylioppilaskuntien liiton tekemät. Muistelen — tämä ei ole ihan varma tieto — että 14 prosenttia opiskelijoista ei syö joka päivä lämmintä ruokaa. Sen verran tiukalla ovat nyt jo. Nyt kun leikataan pois, täytyy muistaa, että lähtötaso, mistä noin 100 markkaa kuukaudessa leikataan, on vähän yli 2 000 markkaa. Ei satanen tietysti ministerin 50 000 markan kuukausipalkassa taikka kansanedustajan parinkymmenentuhannen kuukausipalkassa missään tunnu, mutta kun parintuhannen markan tasosta otetaan satanen pois, se on 5 prosenttia, se on aika raju leikkaus kuitenkin. Myönnän, että se ei vielä ole sellainen, joka katastrofia loisi, mutta se on lähtö teillä tälle linjalle, mitä osoittavat lapsilisien, kotihoidon tuen, työttömyysturvan ja kaikki muut leikkaukset. Valittu linja on, että hyvätuloisille verokevennykset ja heikkotuloisilta pois nämä etuudet. Peruslinja on väärä.

Minä en ihan varma ole, onko ministeri Andersson, joka on viisas ja hieno mies, aivan perillä siitä, millä ministeri Viinanen perustelee leikkauksia. Ei syynä ole pelkästään valtiontalouden kuntoonsaattaminen, vaan Emu-kuntoon saattaminen, jota te tietysti nyt olette puoluekokouksen päätöksellä viemässä eteenpäin, ja toisaalta veronkevennysten antaminen myös hyvätuloisille. Perimmäinen syy tässä on panna köyhä kansa maksamaan talouden korjaamista. Talous kuitenkin korjaantuu hurjaa vauhtia viime vuosien talouspoliittisten ratkaisujen ansiosta, joissa olin pieneltä osin mukana, mutta ei kannata mennä niihin menneisiin enempää.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Kankaanniemi!

Ministeri Andersson: Arvoisa puhemies! Saanen lyhyesti kommentoida, koska minun täytyy lähteä hetken kuluttua pois.

Silloin kun tämä säästötoimenpide tehtiin, olimme yhteydessä SYLiin ja nuorisojärjestöihin ja etsimme sellaista tapaa tehdä näitä säästöjä, että ne mahdollisimman vähän romuttaisivat mitään järjestelmiä. Ymmärtääkseni tämä, vaikka on epämieluisa, on kuitenkin se tapa, jolla saatiin 300 miljoonan säästö kasaan, ilman että romutetaan järjestelmiä.

Sitten oli kysymys ensimmäisestä säästöehdotuksestani. Se lähti siitä, että opintotuessa oli vuosia sitten tehtyjen päätösten perusteella tullut tiettyä säästöä. Mutta hallituksessa kuitenkin yksimielisesti lähdettiin siitä, että säästöjen piti olla seurausta tämän hallituksen tekemistä päätöksistä. Tästä säästömallista olimme kyllä yksimielisiä, joten minä en halua tässä lainkaan lähteä livohkaan näistä säästöpäätöksistä.

Ed. Aho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli olla osallistumatta keskusteluun, mutta ministeri Andersson puheenvuorollaan sai aikaan sen, että katson kyllä velvollisuudekseni muutaman sanan sanoa.

Hän moitti keskustelijoita epärehellisyydestä ja asiattomuudesta. Kun vertaan käytyä keskustelua siihen keskusteluun, jota säästöistä käytiin neljän edellisen vuoden aikana tässä salissa, minusta sekä rehellisyyden että asiallisuuden suhteen taso on aivan toista luokkaa ja huomattavasti parempaa kuin silloin.

Kansanedustaja Andersson oli sitä mieltä, että säästäminen on moraalitonta. Kansanedustaja Andersson oli sitä mieltä, että erityisesti pienituloisiin ihmisiin kohdistuvat säästöt ovat moraalittomia. Perusturvaan ei saa koskea. Kansanedustaja Andersson oli sitä mieltä, että säästöpolitiikka luo työttömyyttä. Ministeri Andersson on sitä mieltä, että säästöt ovat moraalisesti välttämättömiä. Ministeri Andersson on sitä mieltä, että ne vaikuttavat työllisyyteen myönteisesti, ja ministeri Andersson on sitä mieltä, että perusturvaleikkaukset ovat tasapuolisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Ministeri Andersson, kuka on rehellinen ja kuka ei?

Ministeri Andersson: Arvoisa puhemies! Kun ed. Aho, entinen pääministeri, käyttää tällaisen puheenvuoron, minun täytyy vastata. (Ed. Gustafsson: Ei tarvitse!)

Kun Ahon hallitus aloitti taipaleensa, se valitsi sellaisen talouslinjan, jossa sidottiin, kuten jokainen muistaa, Suomen markka ecuun silloin väärällä kurssilla. Se johti hyvin nopeasti siihen, että työttömyys paheni. Se johti siihen, että vienti tyrehtyi. Sillä oli hyvin kohtalokkaita seurauksia koko kansantaloudelle, yritysmaailmalle ja työllisyydelle.

Silloin olin sitä mieltä ja vasemmistoliitossa olimme sitä mieltä, pitää käyttää rahaa työllisyyden hoitamiseksi, että pitää elvyttää. Siinä vai-

heessa ei ollut mikään pakko myöskään tehdä näitä säästöjä, koska budjettialijäämä oli aivan eri luokkaa kuin tällä hetkellä. Velkaantumisvauhti oli hyvin paljon pienempi. Silloin olisi ollut aivan toisenlaisen politiikan paikka.

Nyt Ahon hallituksen jälkeen meillä on huimasti kasvanut valtion velka. Meillä on 60 miljardin gäppi tulojen ja menojen välillä valtiontaloudessa. Meillä on edelleen yli 400 000 työtöntä ihmistä. Eli tämä on uusi tilanne, ed. Aho, aivan uusi tilanne. Silloin ei olisi tällaisia säästöjä tarvittu, enkä silloin myöskään olisi niitä puoltanut. Mutta jos halutaan tämä maa nostaa alennustilasta, silloin meidän on pakko saada valtiontalous balanssiin, pakko saada velkaantuminen kuriin, pakko saada korot alas, ja se edellyttää valitettavasti, että budjettiin tehdään säästötoimenpiteitä, ja kun tulonsiirtoja leikataan, ne valitettavasti kohdistuvat hyvin erilaisiin ryhmiin ja myös osittain pienituloisiin.

Tämä selitykseksi, ed. Aho, entinen pääministeri.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee kesään 91, niin ennen kuin ecupäätös tehtiin, työttömyys kasvoi hirvittävällä nopeudella. Ennen kuin ecupäätös tehtiin, meidän kansantuotteemme kasvunopeus oli —7, ministeri Andersson. Meidän taloutemme kasvunopeus oli silloin —7. Työttömyys kasvoi hurjaa vauhtia, ja valtiontalouden alijäämän kasvu oli täysin hallitsematonta jo keväällä 91. Silloin hallituksen ensimmäisenä tehtävänä oli ryhtyä toimenpiteisiin tuon kehityksen pysäyttämiseksi, ja valitettavasti monet säästöt jäivät toteutumatta ja valitettavasti hyvin monet säästöt myöhästyivät.

Kun te sanoitte, että nyt on alennustila Suomen taloudessa, se alennustila oli vuonna 91, silloin kun meidän talouskasvumme oli miinusmerkkistä, silloin kun työttömyys kasvoi. Nyt me olemme kulkemassa parempia aikoja kohti, ja sitä suuremmalla syyllä säästöt pitäisi kohdistaa sillä tavalla, että ne osuvat sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Minä puutuin tähän keskusteluun vain siitä syystä, että nyt oman eduskuntaryhmäni jäseniä epärehellisyydestä ja sen tekee ministeri, jonka pitäisi tietää asioiden todellinen laita.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli aika mielenkiintoista, että entinen pääministeri, nykyinen ed. Aho palasi kevääseen 91. Muistan hallitusneuvotteluista oikein hyvin sen, kun silloinen budjettipäällikkö Sailas kävi ilmoittamassa meille, että seuraavana vuonna tulee olemaan 40 miljardin markan suuruinen budjetin alijäämä. Me esitimme mallin, jonka te tuhositte kokonaisuudessaan. Siihen kuului muun muassa se, että alettaisiin voimakkaasti ajaa pitkäaikaista maltillista tulosopimusta, jolla olisi pystytty estämään tämän budjettialijäämän syntyminen, olisi pystytty sosiaalisesti oikeudenmukaiseen politiikkaan. Te lähditte kesälomalle, ja siihen se kaikki romahti.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin myös palannut tähän sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, joka on ollut aina työväenliikkeen parhaita perinteitä. Kannattaa ottaa huomioon tämän hallituksen linjauksissa se, että verohelpotukset, vaikka ne ovat suhteellisia, näyttävät tuovan suurituloisille tuhansien markkojen verohelpotuksia, samaan aikaan kun me iskemme perusturvan ytimeen opintotuessa ja myös lapsilisien osalta.

Vasemmistoliitto näytti puoluekokouksessaan puhuvan suurituloisten pisteverosta ja lainaverosta. Tämä on mielestäni epärehellistä puhetta. Kaikki tietävät, että hallitusohjelmassa on veropoliittinen linja lyöty kiinni. Kokoomus ei tule tippaakaan siitä antamaan periksi, vaan veropoliittinen linja menee niin, että se absoluuttisesti suosii suurituloisia samaan aikaan, kun perusturvan ytimeen mennään leikkaamaan. Tämä on aika kaukana siitä linjasta, mikä on ollut vasemmistoliiton käytännön politiikka tähän saakka ja mikä näyttää vielä olevan puoluekokouksen julkilausumien linja.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aho viittasi vuoden 91 tapahtumiin. Minäkin muistelen kaiholla sitä vaalitilannetta, jolloin menetin valtakirjani.

Viimeinen Holkerin hallituksen budjetti oli käsittelyssä tässä salissa siinä hengessä, että keskustapuolue silloisena oppositiopuolueena ehdotti siihen 6 miljardin markan aukkoa verokevennyksinä sekä menojen lisäyksinä. Kun teiltä kysyttiin, miten se katetaan, teidän edustajanne sanoivat, että ei se ole teidän huolenne, se on hallituksen huolenaihe.

Tämäkin keskustelu käy sillä tavalla, että oppositio hyvin voimakkaasti arvostelee hallituksen esityksiä esittämättä mitään reaalista vaihtoehtoa. Nyt olisi vaihtoehtojen esittämisen aika eikä vain yksipuolisen arvostelun, voisiko sanoa,

joissakin yhteyksissä jopa hyvin henkilökohtaisella tavalla.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Muutamalla sanalla minäkin pysyn aluksi keväässä 91, vaiheissa, joihin edustajat Pulliainen ja Saarinen jo äsken kajosivat ja tulivat.

Mitä erityisesti tulee ed. Pulliaisen tölväisyyn puheenjohtaja Ahoa kohtaan, haluan ed. Pulliaiselle sen verran kuitenkin muistuttaa, että nimenomaan silloisen pääministerin toimesta yritettiin tehdä kaikki voitava siinä, että saataisiin aikaiseksi sellainen yhteiskuntasopu, joka sopu voisi tasoittaa Suomen tien mahdollisimman tasaiseksi, tien joka ei johtaisi rajuihin devalvaatioihin ja niihin vaikeuksiin, joita devalvaatiot välttämättä ja kiistatta tullessaan sittemmin toivat. (Ed. Pulliainen: Vasta elokuussa 91!) — Ed. Pulliainen muistaa nämä vaiheet tavattoman tarkkaan.

Mitä taas tulee muutoin kevääseen 91 ja budjettiin, silloisen hallituksen, ken sen budjetin oli tehnyt, esityksiin, en kajoa siihen nyt yhtään enempää, totean vain, että kun ministeri Louekoski tuon budjetin eduskunnassa syksyllä 90 esitteli, tuon esittelyn mukaan budjetin piti olla 4 miljardia markkaa ylijäämäinen. Kun hallitusneuvotteluja keväällä 91 käytiin, todettiin, että budjettiaukko, siis se ei ollut ylijäämäinen enää, oli silloin yli 25 miljardia markkaa. Ahon hallituksen ensimmäinen tehtävä tuli olemaan tämän aukon umpeen kurominen. Siitä tuli vaikea tehtävä niiden monien muiden vaikeiden asioiden kanssa, joiden kanssa tuo hallitus joutui painiskelemaan.

Mutta nyt itse tähän päivään ja niihin asioihin, jotka ovat täällä tänään käsittelyssä. Arvoisa puhemies! (Sod.dem. ryhmästä: Se on opintotuki!) — Ihan totta, opintotuki on täällä käsittelyssä. — Tämä päivä on monella tavalla tavattoman tärkeä päivä eduskuntatyön kannalta. Tähän saakka Lipposen hallituksen poliittinen sanoma on ollut ohjelmia ja niiden ohjelmien pohjalta esitysten valmistelua hallituksessa ja sittemmin myöskin täällä eduskunnassa. Mutta tänä päivänä ensimmäisen kerran tässä salissa lyödään kiinni niitä konkreettisia ratkaisuja, joilla hallitus nyt sitten lopullisesti määrittelee oman poliittisen linjansa.

Aiemmin jo tämän istunnon alussa lyötiin kiinni lait kansallisen EU-paketin leikkaamisesta, ja tässä istunnossa tämän jälkeen ovat esillä kansalaisten perusturvaan kajoamista merkitsevät hallituksen esitykset opintotukijärjestelmän osalta, lapsilisien leikkaamisen osalta ja myöskin työttömyysturvan ja siinä nimenomaan perusturvan leikkaamisen osalta. Hallituksen kansaa kahtia jakavan linjan sosiaalinen ulottuvuus, perusturvaan tarttuminen ja siitä leikkaaminen, näkee päivänvalon tässä istunnossa näillä päätöksillä.

Tänä päivänä eduskunta on todistamassa itse asiassa erittäin tärkeätä ja merkittävää arvovalintaa, arvovalintaa silloin, kun kiistatta julkisia menoja on leikattava, sitä arvovalintaa, mihinkä Lipposen hallitus on päätynyt. Se näkee täällä päivänvalon. Se arvovalinta merkitsee sitä, että heikoimmassa asemassa olevilta leikataan ja otetaan ja näin toimien yritetään tasoittaa tietä muun muassa työttömyyden, valtion velan ja muidenkin hyvien, oikeiden asioiden parantamiseksi ja kohentamiseksi.

Tämä on merkittävä arvovalinta. Tämä on merkittävä muutos siihen linjaan, jolla edelliset neljä vuotta, Ahon hallituksen vuotta, maan asioita hoidettiin. Näin sanoessani minä tunnustan ja keskusta tunnustaa sen, että Suomen nousun jatkamisen tie edellyttää, että myös julkisia ja valtion menoja on kiistatta leikattava. Sitä meistä kukaan ei kiistä. Me olemme tänä päivänä täsmälleen samalla kannalla tässä asiassa kuin olimme vaalien alla ja välittömästi vaalien jälkeen hallitusneuvottelujen aikaan. Edelleenkin me olemme täsmälleen samalla kannalla. Me tunnustamme, että liki 20 miljardin markan leikkaukset on välttämättä tehtävä valtion menoihin.

Mutta meidän käsityksemme mukaan noiden leikkausten yhteiskuntapoliittinen, yhteiskunnallinen kohtaanto ei voi olla se, mitä hallitus esittää. Koko kansan harteille jaettuna neljän vuoden aikana 20 miljardin markan suuruiset säästöt olisi kohtuullisen helppo homma hoitaa edellyttäen toden totta, että kohdentaminen olisi yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen ja tasapuolinen.

Kun koko talous kasvaa tällä hetkellä bruttokansantuotteella mitaten yli 30 miljardin vuosivauhtia, vuodessa siis, neljälle vuodelle mainittu säästötavoite, vielä kertaalleen sanottuna, ei olisi ollut ylivoimainen tehtävä, jos kohdentaminen olisi tehty oikein. Mutta näinhän hallitus ei kohdentamista tee, vaan niin kuin tiedämme, ottaa perusturvasta ja sille sukua olevista kansalaisten perusturvamekanismeista, ottaa paljon juuri niistä ja samaan aikaan jättää ne väestönosat, joilla muutoinkin menee hyvin, joiden ansiot kohenevat kiitos tehtyjen tuloratkaisujen, joille verotusta luvataan keventää, leikkausten ulkopuo-

lelle. Hallitus kohdentaa leikkaukset kerrotulla tavalla kansalaisten perusturvaan.

Tämä on se arvovalinta, joka poikkeaa radikaalisti siitä, mikä on keskustan näkemys ja linja tässä asiassa. (Sos.dem. ryhmästä: Mikä?) Ahon hallituksen aikana — tässä on vastaus siihen kysymykseen, joka sieltä esitettiin — valtion menoja leikattiin 35 miljardilla markalla, huomattavasti enemmän siis, kuin on se 20 miljardia markkaa, jonka leikkaamiseen nyt tähdätään. Kertaakaan noissa leikkauksissa leikkauksia ei kuitenkaan kohdennettu kansalaisten perusturvaan, niihin elementteihin, joista nyt on kysymys. Päinvastoin opintotuen määrää tuntuvasti kohennettiin. Opintotuen osuus valtion budjetissa vuodesta 91 vuoteen 95 markalleen lähes kaksinkertaistettiin. Tässä ero edellisen ja nykyisen hallituksen leikkauspolitiikassa leikkausten tiellä.

Oli mielenkiintoista seurata viime viikonvaihteen aikana sekä vasemmistoliiton että vihreiden puoluekokouksia. Siellä tietysti myöskin kansalaisten perusturvakysymykset olivat esillä, ymmärrän näin, myös opintotuki, lapsilisät, työttömyysturva. Ymmärrettävästi ne olivat siellä esillä. Oli aika mielenkiintoista seurata sitä keskustelua, niitä perusteluja, joita tiedotusvälineiden mukaan siellä esitettiin leikkausten tähän tapaan kohdentamiselle. Ne perustelut olivat sitä samaa, mihin ministeri Anderssonkin täällä kiinnitti huomiota. Idea jotenkin kulki siihen tapaan, että jotta työttömyyttä voidaan parantaa, se edellyttää sitä, että leikataan ja että leikataan nimenomaisesti perusturvasta.

Vielä kertaalleen on esitettävä kysymys: Missä on sanottu, missä talousteoriassa? Mikä arvostettu talousteoria tai mikä matematiikka kertoo, osoittaa, todistaa, että juuri perusturvasta pitää leikata, jotta voidaan leikatuilla varoilla varmistaa kansalaisten työllisyyden parantaminen? Missä se on sanottu? Mikä talousteoria todistaa tämän? Sellaista talousteoriaa ei mistään löydy.

Niinpä keskusta onkin sitä mieltä, että ne leikkaukset, mitä välttämättä tehtävä on, on kohdennettava yhtäältä sosiaalisektorin koko kenttään, siihen 190 miljardiin, ja toisaalta tietty vastuu talouden tasapainottamisessa pitää näissä oloissa olla myöskin niillä vientialoilla, niillä teollisuusaloilla, joiden hyväksi koko kansa on kiristänyt vyötä viime vuosien aikana, joilla aloilla nyt menee hyvin ja joilla aloilla on varaa osallistua näihin säästötalkoisiin, joita väistämättä ja kiistatta tällä hetkelläkin tarvitaan. Näin menetellen keskustan mielestä pitää tarvittavat budjettisäästöt aikaansaada.

Ihmettelemme vielä kertaalleen, mikä ihmeen oppi on ajatus siitä, että rikkaille antaen ja köyhältä ottaen vain on oikea tie tilanteen kohentamiseksi. Voisi oikeastaan laulun sanoja mukaellen kysyä, keitä ne ovat ne sankarit, ne sankarit, joiden hyväksi kasvavan kansantalouden hedelmät tulee jakaa. (Ed. Rinne: Me ollaan kaikki sankareita!) — Niin, aivan oikein, ed. Rinne, eikö me olla sankareita kaikki samalla tavalla, tehtaissa, toimistoissa ja maatiloilla työskentelevät ihmiset kuin myös perusturvan varassa olevat ihmiset? Nyt, kun kansantulo kasvaa kovaa vauhtia, olisi toimittava tämän opin, jota te todistitte sieltä, mukaisesti. Mutta niin tämä hallitus ei tee.

Vasemmistoliiton ja vihreiden puoluekokouksissa eläteltiin toivoa siitä, että jollakin tavalla tätä eriarvoisuutta jatkossa voitaisiin kuitenkin kohentaa ja parantaa. Keskusta antaa tukensa teidän pyrkimyksillenne, arvoisat vihreiden ja vasemmistoliiton kansanedustajat. Me toivomme, että te onnistutte pyrkimyksissänne edes niiltä osin, jotka tähtäsivät siihen ed. Braxin mukaan, että pienituloisten verotusta keventäen aloitetaan veroremontti ja vasemmistoliiton puoluesihteerin mukaan erilaisilla lähinnä äveriäämpään väestönosaan kohdistuvilla veroilla aloitetaan veropoliittiset toimet ja kevennetään pieni- ja keskituloisten verotusta. Näin luin ja ymmärsin teidän viestinne.

Me toivomme keskustassa menestystä tavoitteellenne. Se on täsmälleen ristiriidassa sen kanssa, mitä hallitusohjelmassa on sanottu. Mutta jos saatte nämä ajatukset läpi edes vähäisessä määrin, paikkaatte sitä eriarvoisuutta, jota näillä tänään täällä käsittelyssä olevilla lakiesityksellä aikaansaatte.

Minä lupaan keskustan eduskuntaryhmän puolesta, että me tulemme seuraamaan tavattoman tarkasti nyt sitä, onnistuvatko edes nämä korjausyritykset, jotka puoluekokouksessanne lupasitte. Erityisesti vihreiden kohdalla odotukset ja paineet ovatkin aika suuret. Ed. Brax neuvoi kansalaisia, niitä lapsiperheitä, joilta lapsilisiä otetaan, niitä opiskelijaäitejä ja -isiä, joilta otetaan sekä opintotukea että lapsilisiä, molempia, pois, että menkää urheiluopistojen ihanille lomille, viettäkää niitä. Kun niiltä perheiltä nyt leikataan, lomille meneminen on paljon vaikeampaa tämän jälkeen. Mutta me odotamme, että te teette lupauksistanne totta ja ensi vuonna vähintään ja viimeistään he pääsevät lomalle, kun verotusta nimenomaan pienituloisimmilta silloin kevennetään.

Arvoisa puhemies! Tähän tapaan ajatellen keskustassa nähdään nyt esillä oleva asiat. Me tiedämme, vielä kertaalleen, välttämättömyyden leikata, mutta emme hyväksy sitä tietä, jolle tässä nyt astutaan, kansalaisten perusturvan leikkaamisen tietä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen puhui arvovalinnasta. Haluan painottaa, että meidän arvovalintamme on todellakin hyvinvointivaltion rakenteiden ja myös toiminnan säilyttäminen niin, ettei hyvinvointivaltio olisi vain tyhjä sana, vaan että se myös toimisi. Tässä on tosiaan työtä viimeisten neljän vuoden, ehkä kahdeksankin vuoden jälkeen, ed. Pekkarinen.

Totesitte myös, että klappi oli 25 miljardia markkaa budjetissa, kun te tulitte mukaan hallitukseen. Nyt se on yli 60 miljardia eli 2,5-kertainen, joten työtä tässä todella on. Puoluetoverinne, ex-ministeri Huuhtanen aloitti hallituksessa toimenpiteet viimesijaisen toimeentuloturvan pienentämiseksi, että sitä voitaisiin vielä laskea. Ne ovat kyllä todella ikäviä asioita.

Mitä tulee lomailuun, ed. Pekkarinen, niin todella teidän hallituksienne aikana on perustettu tähän maahan hyvin paljon erilaisia kylpylöitä, yleensä poliittisten kytkyjen kautta. Myös Ikaalisten kylpylä on hyvä esimerkki tästä, joten tällä tavalla kylpyläpolitiikka on ollut paljon paljon huonompaa Suomessa, kuin se oli esimerkiksi Rooman valtakunnassa.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On toisaalta valitettavaa, että keskustelu meni tällaiseksi yleispoliittiseksi sanailuksi ja kisailuksi. Ymmärrän, että keskustapuolueen eduskuntaryhmän taktiikkapalaverissa on sovittu, että nyt käydään nimenomaan vasemmistoliiton ja vihreiden kimppuun ja jätetään tällä kertaa demarit vähemmälle.

Mutta en malta seurata syrjästä tätä miekkailua. Minusta sana "arvovalinta" on arvovalinta. Muistutan entisen ministerin Pekkarisen mieleen puoluetoverinne Eeva Kuuskoski-Vikatmaan arvion, kun hän arvosteli Ahon hallitusta siitä, että väärän talous- ja työllisyyspolitiikan takia maassa on 150 000 työtöntä liikaa. Näin on, ja sen takia Lipposen hallituksen päätavoite on työttömyyden radikaali vähentäminen. Olen sanonut aikaisemminkin, että minusta voi hyvin analyyttisestikin pohtia ja arvioida sitä, oliko hallituksen valitsema säästölinja, johon otetaan opiskelijat, maanviljelijät, eläkeläiset, palkansaajat tietyllä tavalla tasaveroisesti mukaan, oikea. Tiedän, että monet sosialidemokraatit olisivat mielellään jättäneet esimerkiksi opiskelijat tästä pois, mutta hallitusohjelmaneuvotteluissa päädyttiin tähän strategiaan, kokonaisnäkemykseen, jonka mainitsin. Sitä voi puolustaa, minä puolustan sitä, mutta ymmärrän, että sitä voi myös kritisoida. Mutta korostan sitä, että opintotuen leikkaus on nyt kuitenkin suhteellisen pieni ja sivistysvaliokunta muutti hallituksen esitystä keskeisiltä kohdin. Tällaista hallituksen huonojen esitysten muuttamista ei tapahtunut viime kaudella.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut, ed. Gustafsson!

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen ja eräät muutkin keskustan edustajat ovat täällä väittäneet, että hallitus tekee säästöjä rahoittaakseen veronalennuksia. Ilmeisesti teillä ei ole ollut aikaa lukea hallitusohjelmaa, koska hallitusohjelman mukaan ei verotusta alenneta, vaan verotuksen painopistettä muutetaan sillä tavalla, että kansaneläkemaksua alennetaan ja pääomaveroa, perintöveroa ja bensiiniveroa nostetaan ensi vuonna. Seuraavana vuonna on sitten ympäristöverojen aika. Todellakaan näillä säästöillä ei veronalennuksia rahoiteta, vaan verotus pidetään ennallaan.

Kun ed. Pekkarinenkin myönsi, että säästöjen määrä on oikea, tietysti 15 miljardin markan vaihtoehtoisia esityksiä aletaan täällä hiljakseen keskustalta odottaa. Minä olen päättänyt joka tapauksessa laskea yhteen kaikki keskustan tekemien ehdotusten kustannusvaikutukset ja neljän vuoden kuluttua ilmoitan sen summan. Tänään taitaa tulla aika paljon.

Ed. Pekkarinen pikkuisen vihjasi siihen suuntaan, että olisi ollut parempi korottaa tuloveroa kuin tehdä säästöjä. Tähän haluaisin vahvistuksen, onko hän todella sitä mieltä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuunnellessani edustajatoverini Pekkarisen puheenvuoroa olin entistä vakuuttuneempi siitä, että hän on erinomainen puhuja, ellei kiinnitetä huomiota asian sisältöön. Toisaalta herää tietysti mielenkiinto myös, kun hän Ahon hallituksen keskeisenä ministerinä täällä on opettamassa nykyiselle eduskunnalle, miten asioita pitäisi hoitaa. Ahon hallitus puhui, ed.

Pekkarinen, paljon siitä, että velka pitää saada kuriin, mutta velkaa ei saatu kuriin vaan se räjähti käsiin. Toisaalta Lipposen hallituksella on ero Ahon hallitukseen siinä, että velka saadaan kuriin ja myös maataloutta ja elinkeinotukia leikataan. Minun mielestäni nämä ovat hyvin oleellisia eroja.

Olikin mielenkiintoista seurata, mitä ed. Pekkarinen konkreettisesti ehdottaa tilalle. Minä sain seuraavaa: Sosiaalisektorin koko kenttä otetaan nyt katseltavaksi. Mitä ed. Pekkarinen tarkoittaa tällä sosiaalipolitiikan koko kentällä? Ilmeisesti myös opintotuki ja lapsilisät ovat sosiaalipolitiikan koko kenttää. Kun hän edelleen sanoi, että leikata pitäisi vientiyrityksiltäkin, minä en oikein ymmärtänyt, mitä hän tarkoitti sanoessaan, että vientiyrityksiltä pitäisi leikata. Vientiyrityksistä esimerkiksi Nokia, joka ilmoitti erinomaisen tuloksen viime viikolla, maksaa 28 prosenttia ensi vuonna yhteisöveroa siitä tuloksesta, minkä yhtiö näyttää. Minun mielestäni se on erinomaisen paljon, kun osataan laskea, kuinka paljon tämä on miljardeissa. Kyllä tosiaan odottaisi pitkäaikaiselta ministeriltä vähän vastuullisempaa ja johdonmukaisempaa puhetta.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen retorisesti oiva puheenvuoro ei ole täysin arvoton, koska hän antoi viitteitä siitä, millä tavalla hoidamme nyt esimerkiksi ne 5,5 miljardin markan lisäleikkaukset, jotka ovat täysin välttämättömiä. Hän puhui talousteoriasta. Tämähän on täysin pragmaattista toimintaa, käytännön budjettipolitiikkaa, jonka tavoitteena on budjetin tasapainottaminen. Kiinnitän arvoisan entisen ministerin, nykyisen retorisen taiturin, ed. Pekkarisen huomiota siihen, että hallituksen ohjelman mukaisen tavoitteen toteuttaminen edellyttää työllisyyden niin merkittävää parantumista, että noin 30 miljardia markkaa tasapainottuu budjetissa sitä kautta. Sillä tavalla kaikki ulvahdukset, ed. Pekkarinen, täällä ovat mielenkiintoisia ja kaikki pannaan muistiin ja niihin palataan.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoroa ja monia muitakin kuunnellessa on tullut mieleen kysymys, pitävätkö nämä edustajat ihanneyhteiskuntana sellaista, jossa poliitikot, valtio, ottavat kaikki tulot kansalaisilta ja täältä sitten poliitikkojen päätöksillä ne jaetaan. Lienee kuitenkin niin, että parempi olisi, että jokainen kansalainen voi elää oman työnsä tuloksilla. Poliitikkojen tehtävä on huolehtia niistä vähävaraisista, työttömistä tai sairaista, jotka eivät voi näin elää. Tosiasiassa tietenkin meillä pitkällä aikavälillä on luotu hirviöyhteiskunta, jossa todellakin pieni vähemmistö enää voi elää oman työnsä tuloksilla ja jossa ei ole enää monta yritystä, jotka voivat pärjätä ilman yhteiskunnan kassasta tulevia tukia tai avustuksia.

Itse asiassa tähän ajattelutapaan ehkä pitäisi palata ja miettiä, miten järkeviä tällaiset mammuttimaiset tulonsiirrot yksityisille ihmisille — terveille, työkykyisille ihmisille — ovat ja toisaalta onko järkevää se, että yritystoiminnassa juuri mikään yritys, maatalous mukaan lukien, ei pärjää eikä voi teoriassakaan pärjätä ilman valtavaa yhteiskunnan tukea. Ehkä meidän pitäisi miettiä myös, millä tavalla eduskunta ja poliitikot keräävät nämä maksut kansalaisilta, mikä on johtanut tähän tilanteeseen. Voisi miettiä myös sitä, mikä yhteys sillä on tähän valtiontalouden kriisiin ja myös tähän puolen miljoonan työttömyyteen.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä opintotukiasiassa olemme, mihin ed. Pekkarinenkin viittasi, arvovalintojen äärellä. Tilannehan on sikäli vielä poikkeuksellinen Suomessa, että meillä on mittava valtiontalouden velka ja joudumme talkoita ylläpitämään. Kyse onkin siis siitä, millä periaatteella näitä talkoita ylläpidetään. Jos lähdetään siitä, mistä hallitus lähtee, että kaikki ovat samalla tavalla mukana, kaikki ne tahot, jotka ovat valtion budjettiin sidonnaisia, emme pääse varmasti oikeudenmukaiseen tulokseen. Kyllä pitää lähteä siitä, että niitä tahoja tässä yhteiskunnassa, joilla menee kaikkein heikoimmin, pyritään varjelemaan säästöissä. Toisaalta, niin kuin ed. Pekkarinen totesi, koko kansantalouden, koko 500 miljardin, pitää jollakin tavalla olla mukana, koko sosiaaliturvan 190 miljardin olla mukana.

Ed. Elo puhui vientiyrityksistä. Nythän jos laskemme vaikka Repolan ja Nokian kolmannesvuoden tulokset yhteen, siitä tulee vuositasolla tulosta 8,4 miljardia markkaa. Osinkoverotulojen hyvitysjärjestelmä on voimassa Suomessa, joten tämä prosenttiyksikön nosto ei paljon merkitse. Kyllä mielestäni voitaisiin keskustella siitä, että kun on niin paljon uhrattu vientisektorin hyväksi, voitaisiinko se jollakin tavalla saada paremmin mukaan talkoisiin. Ihmettelen, että vasemmistoliitto tällaisenkin keskustelun tuntuu suorastaan kieltävän.

Lopuksi totean tästä verolinjasta, että vaikka vihreät puhuvat puoluekokouksessaan pienitu-

loisten verotuksen helpottamisesta ja vasemmistoliitto puhuu suurituloisten pisteverosta, niin nämä ovat pelkkiä puheita, koska hallitusohjelma on lyöty kiinni. Kokoomus ei tule siitä luistamaan. Vai voiko varapuheenjohtaja ed. Piha todeta, että kokoomus lähtee nyt tinkimään suurituloisten verohelpotuksista, mitä tästä kuitenkin tulee, kun suhteellisia veroja suurituloisilta alennetaan ja kun lainaverotus poistuu; tässäkin yhteydessä suurituloisille tulee verohelpotuksia tuhansia markkoja.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuismalle: En ole ottamassa yhtään enempää kansalaisilta valtion pussiin enkä jakamassa valtion pussista kansalaisille yhtään enempää, kuin ovat ne raamit, mitä hallitus tässä esittää. Mutta, ed Kuisma, siinä, keneltä otetaan ja kenelle annetaan, meidän esityksillämme on erilainen kohtaanto. Muutoinkin tässä tilanteessa voi herättää kysymyksen esimerkiksi siitä, onko oikein, että samaan aikaan kun miljoonan vuositulon omaavan kansalaisen sairausturva paranee, alimman sairauspäivärahan piirissä olevalta kansalaiselta se otetaan kokonaan pois. Mielestäni vastaus on, että tuo ei voi olla oikein.

Mitä tulee uusien kylpylöiden rakentamiseen, en minä tiedä edellisen hallituksen aikana pystyyn pannun uusia kylpylöitä. Edustaja kertoo, jos tietää sellaisen uuden kylpylän, mistä edellisen hallitus teki päätöksen.

Mitä tulee siihen, ed. Gustafsson, että me täällä puhumme vasemmistoliitosta ja vihreistä, niin heissä on kuitenkin toivoa. He ovat antaneet viime viikonvaihteen puoluekokouksissaan merkkejä, että he jollakin tavalla ovat valmiita oikaisemaan niitä virheitä, jotka nyt ovat syntymässä tässä kokonaisuudessa. Kaiken lisäksi meidän on turha puhua salin toiselle puolelle. Me tiedämme ministeri Viinasen innon ja poliittisen linjan näissä kysymyksissä edellisen neljän vuoden aikana. Emme saa sieltä tukea, mutta me toivomme, että teillä sydän heltyisi ja olisitte valmiita tässä mielessä sosiaalisesti oikeudenmukaisempiin ratkaisuihin.

Mitä veroratkaisuihin, arvoisa puhemies, tulee, sanon vain ed. Soininvaaralle, että te ette nyt muista hallitusohjelmaa oikein. Kelamaksun lisäksi siinä luvataan poistaa sotumaksu 80 000 markkaa ylittävältä tulon osalta. Sen lisäksi lainavero luvataan palauttaa. Molemmat ovat asioita, jotka kohdentuvat nimenomaan kaikkein suurituloisimpiin, ed. Soininvaara. Te nyökkäätte päätänne, se on hyvä se. Mitä tulee tuloverotuksen kiristämiseen, niin ei keskusta siihen ole valmis.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Edellinen hallitus ei todellakaan uusia kylpylöitä enää perustanut, koska Holkerin hallituksen aikana niitä tarpeeksi perustettiin, mutta liikuntaopistoja kyllä jonkin verran saneerattiin. Toivottavasti nyt kansalaiset käyttävät muun muassa Vierumäen palveluja, jottei sitä tarvitsisi toista kertaa ryhtyä konkurssilta pelastamaan valtion varoin ja avuin.

Täällä on pitkään käyty keskustelua opintotuesta ja kansantalouden merkityksestä. Täytyy jotenkin suhteuttaa tätä keskustelua ja muistaa kuitenkin se, että opintotukipuolella nyt on kysymys 300 miljoonan markan leikkaamisesta, mikä opiskelijoille on aika iso asia siitä syystä, että suurin osa opiskelijoista on joka päivä riippuvaisia siitä perustoimeentulosta, minkä he saavat. Heillä ei muita tuloja liioin ole eikä voi olla, jos ovat päätoimisia opiskelijoita.

Kuitenkin tämä 300 miljoonaa valtiontalouden ongelmissa on aika pieni summa esimerkiksi siitä näkökulmasta, että tälläkin hetkellä joka päivä otetaan lainaa 200—300 miljoonaa, eli tämä on tuskin päivän lainan verran, joten sillä, mihin ministeri Andersson täällä muutaman kerran puuttui, että tällä opintotukileikkauksella parannetaan valtiontaloutta, ei todellakaan ole mitään merkitystä. Eli valtiontaloutta täytyy pystyä parantamaan muilla keinoin kuin perusturvaleikkauksilla. (Välihuuto) — Muun muassa kannatan kovasti sitä esitystä, että vientiyrityksiltä ryhdyttäisiin verotuksen kautta ottamaan valtion kukkaroon enemmän kuin tällä hetkellä. Sieltä muun muassa on varaa ottaa.

Kun opintotukilaki on kuitenkin koulutuspolitiikassa yksi merkittävimmistä välineistä ja kun eduskunnassa on tähän asti oltu lähes yksimielisiä ei vain lain merkityksestä vaan myös sen tasokkaana pitämisestä, haluan itsekin korostaa tässä yhteydessä vielä muutamia näkökohtia, kun olemme, toivon mukaan, hylkäämässä tätä lakiehdotusta.

Ensinnäkin kohtuullisesti toimiva opintotukilaki on ollut välttämätön Suomessa koulutuksellisen tasa-arvon edistäjänä. Juuri toisen maailmansodan jälkeen koulunkäynnin laajetessa havaittiin aika pian, miten nuoren taloudellis-so-

siaalisella taustalla oli merkitystä hänen hakeutuessaan koulutukseen. 1960-luvulla säädettiin korkeakoulujen opintotukilaki opintolainapainotteiseksi.

Tästä opintolainapainotteisuudesta tuli 1980-luvun loppupuolella opiskelijoille mutta myös valtiolle, suuria ongelmia ja hankaluuksia. Vuosi vuodelta eduskunnassa todettiin suuren osan budjettirahoista valuvankin suoraan pankeille korkotukena.

Opiskelijoilla oli valmistumisen jälkeen suuret opintovelat. Samanaikaisesti heille tuli vielä valtavasti asuntovelkaa, ja vähitellen alkoi myös työpaikan saanti vaikeutua, jolloin havaittiin selkeästi, että opintolainojen takaisinmaksu viivästyi. Samaan aikaan sattui vielä korkojen nousu pankkimarkkinoilla.

Monien vaiheiden jälkeen päädyttiin jälleen suurella yksimielisyydellä vaatimaan opintotukilain perusremonttia. Valtion pankeille ohjautuvat rahat haluttiin jakaa suorana opintorahana opiskelijoille. Holkerin hallituksen aikaansaama talouskurjuus yllätti kuitenkin ja aiheutti 80-luvun lopulla ja vuosikymmenen vaihteessa monien uudistushankkeiden kariutumisen. Tästä huolimatta — haluan vielä kerran korostaa sitä, mitä täällä aikaisemminkin on sanottu — Ahon hallituksen päätös oli selvä arvovalinta. Muun muassa keskustan ministeriryhmä oli täydellisen yksimielinen siitä, että opintotukilakiremonttiin ja uuden perusturvalainsäädännön kehittämiseen tuli lähteä, vaikkakin asteittain.

Muistan selvästi, miten eduskunnan oppositio hyökkäsi täällä hallituksen kimppuun tuen riittämättömyyden takia, kun ensimmäinen lakiesitys eduskunnalle annettiin. 1 570 markkaa oli silloisen opposition mielestä aivan liian pieni summa korkeakouluopiskelijalle. Sen sijaan lain henki eli se, että siirryttäisiin opintolainapainotteisuudesta opintorahapainoitteisuuteen ja ehkä lisäksi markkinaehtoiseen lainaan, hyväksyttiin.

Tuolloin jo oli hyvin tiedossa, että vuodet 1994, 1995 ja vielä 1996 tulisivat olemaan valtiontalouden ongelmien takia opintotukilain kehittämisessä hankalimmat, koska samanaikaisesti tuli rahoittaa kahta opintotukijärjestelmää: huolehtia vanhojen lainojen korkotuesta ja maksaa uuden lain mukaista opintorahaa. Kaikkien laskelmien mukaan saatettiin kuitenkin todeta uuden järjestelmän olevan opiskelijan, mutta myös valtion, kannalta pidemmällä aikavälillä edullisin, kun vielä pankkien kanssa oli onnistuttu neuvottelemaan varsin kohtuullinen korkotukimaksatusjärjestelmä.

Sivumennen sanoen Holkerin hallituksen kummallisuuksiin kuului sekin, että se oli luonut kohtuuttoman epäoikeudenmukaisen korkotukimekanismin, mistä korkeiden korkojen aikana edelleen pankit hyötyivät. Tämä korkotukijärjestelmä ja uusi opintotukilaki yhdessä kuitenkin antoivat uskoa, että taloudellisesta ahdingosta huolimatta on täysin mahdollista viedä lakiuudistus päätökseen asteittain suunnitellulla tavalla.

Ensi vuodelle oli tämän vuoden alussa opetusministeriössä ajateltu varattavaksi opintotukirahaa yhteensä 3 845 miljoonaa, joka pitäisi sisällään korkeakouluopiskelijoiden 20 vuoden ikärajan alentamisen kodin ulkopuolella asuville opiskelijoille. Edelleen asteittaisten, pienten uudistusten jälkeen vuodelle 97 olisi tarvittu 3 805 miljoonaa ja vuodelle 98 enää 3 692 miljoonaa markkaa rahaa, jolloin uudistus olisi viety loppuun. Näistä summista jo voi päätellä, että perusturvan kehittämiseenkin olisi varaa, jos vanhojen korkotukirahojen vapautuminen siirrettäisiin uuden opintotuen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus siis sitoutui opintotukilain asteittaiseen uudistamiseen. Kun molemmat vasemmistopuolueet täällä eduskunnassa moittivat rajusti tuolloin opintotukilakia riittämättömäksi, tuntuu perin oudolta, että nyt tämä Lipposen sillisalaattihallitus tekee opintotukilaistakin aikamoisen sillisalaatin, joka on vielä maultaan hyvin epämiellyttävä. Olisi kuvitellut, että kokoomus, joka oli edellisessä hallituksessa päätöksiä tekemässä, olisi ollut halukas jatkamaan opintotuen kehittämistä loppuun asti niin, että seuraavaksi olisi korkeakouluopiskelijoiden tuen keinotekoinen 20 vuoden ikäraja voitu poistaa ja myöhemmin myös muilta. Sosialidemokraatit ja erityisesti vasemmistoliitto olisivat omalta osaltaan huolehtineet siitä, että opintotuki säilyy riittävänä kaikille opiskelijoille.

Tässä yhteydessä kannattaa varmasti vielä palauttaa mieliin muun muassa se, että vasemmistoliitto on täällä tehnyt aikanaan lakialoitteen, että minimiopintotuen tulisi olla kansaneläkkeen suuruinen, mikä on ollut myös ja on edelleen omakin tavoitteeni. Tavoite on hyvin kohtuullinen.

Tässä mielessä on vaikea ymmärtää vasemmiston päätöstä ryhtyä romuttamaan opintotukijärjestelmää ennen kuin se on saatu edes valmiiksi. Kokoomukselle tämä jotenkin sopii, koska tietää, keitä kokoomus edustaa. Mutta vielä vaikeampaa on käsittää tehtyjä päätöksiä, kun tar-

kastelee säästöjen kohteeksi joutuvia. He ovat pääasiassa monilapsisista perheistä ja alle 20-vuotiaita. Tuossa ikävaiheessa tehdään kuitenkin elämänuran kannalta ratkaisevia päätöksiä: Valitaan koulutuspaikka tai jäädään koulutuksesta paitsi. Tällä hetkelläkin korkeakoulupaikoista käydään ankaraa kilpailua, ja nuorten mahdollisuuksia parantavat kalliit preppauskurssit, ylimääräiset kieliopinnot ulkomailla, tietokonetaidot jne. Kaikkeen tähän tarvitaan rahaa.

Juuri nyt sitten 17—20 vuoden iässä olevien tukea heikennetään entisestään ja eniten ja mielestäni aivan kohtuuttoman paljon. Kun tiedämme, että jo muutenkin koulutuksellinen eriarvoisuus on viime aikoina maassamme lisääntynyt ja on yhä useammin yhteydessä nuoren taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kotitaustaan, johtopäätökseni on, että Lipposen hallitus todellakin rakentaa nyt uudelleen Suomeen luokkayhteiskuntaa. Tämä on hyvin valitettavaa, sillä suomalainen hyvinvointi on tulevaisuudessakin todella edelleen riippuvainen kaikkien ihmisten, koko kansan, koulutuksen laadusta ja kansalaisten koulutuksen tasosta.

Hallitus valmistelee todennäköisesti parhaillaan uutta koulutuksen kehittämissuunnitelmaa tämän vuosikymmenen loppua varten. Jos opiskelijoiden taloudelliset mahdollisuudet päätoimiseen opiskeluun ovat yhä heikommat ja heikkenevät koko ajan, saa hallitus tehdä kyllä vaikka kuinka kunnianhimoisia suunnitelmia tahansa ja puhua miten ihanasti hyvänsä koulutuksen suuresta merkityksestä Suomen kansalle ja kansamme tulevaisuudelle, mutta todellisuus muuttuu toiseksi jo nyt esitettyjen arvovalintojen myötä. Siksi, arvoisa puhemies, lakiehdotukset opintotuen heikentämiseksi ja seuraavat lakiehdotukset, jotka ovat tänään listalla lapsilisien ja työttömyysturvan heikentämiseksi, on hylättävä tai äänestettävä lepäämään. Hallitus tehköön oikeudenmukaisempia ja Suomen tulevaisuuden kannalta todella turvallisempia arvovalintoja säästöjä suunnitellessaan.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa jatkoi samalla linjalla kuin ed. Pekkarinen vientiyritysten menestymisestä. Heidän mielestään tosiaan nyt yhteiskunnan pitäisi päästä suomalaisten vientiyritysten tulosten kimppuun. Niin kuin totesin, verotuksen kautta siihen päästään. Meillä on kehittynyt verojärjestelmä, jonka kautta yhtiöt näyttävät rehellisesti tuloksensa ja yhteiskunta saa oman osuutensa.

Mitä tulee muuten tähän asiaan, suomalaiset yrityksethän ovat hyvin velkaantuneita kansainvälisesti katsottuna. On aivan selvää, että meidän yrityksemme tarvitsevat suurin piirtein samanlaiset kilpailuedellytykset myöskin oman pääoman osalta kuin ulkomaiset yritykset.

Muuten ihmettelen myös sitä, että ed. Isohookana-Asunmaa, joka oli edellisessä hallituksessa aiheuttamassa tämän velkakierteen, on nyt moittimassa sitä, että velkakierrettä yritetään saada kuriin. Minusta se on hyvin epäjohdonmukaista.

Ehkä kolmantena asiana tässä yhteydessä haluaisin sanoa, että meidän pitäisi eduskunnassa tulevaisuudessa hyvin vahvasti keskustella siitä, kuinka tehokasta meidän korkeakouluopetuksemme tällä hetkellä on, ja kysyä itseltämme, miksi suomalaiset korkeakouluopiskelijat opiskelevat keskimäärin kaksi vuotta enemmän kuin esimerkiksi eurooppalaisissa maissa. Mielestäni hallituksen pitäisi nopeasti ryhtyä toimenpiteisiin, että suomalainen korkeakouluopiskelija viettää vain 5—6 vuotta korkeakoulussa eikä 7—8 vuotta, niin kuin tällä hetkellä on keskiarvo. Lisäksi täällä tohtorin tutkinto suoritetaan akateemisen uran loppupuolella eikä sen alkuvaiheessa, kuten Euroopassa on tapana. Toivon, että tähän kiinnitetään huomiota, jolloin myöskin opintotuen tarve varmasti vähenee.

Ed. P i h a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaalle voin sanoa, että olen varma siitä, että opiskelijat edelleenkin ovat motivoituneita opiskeluun ja kokevat sen mielekkäänä, vaikka nämä niin vastenmieliset leikkaukset joudutaankin nyt tekemään. Eivät ne niin suuria kuitenkaan ole, että ne tekisivät opiskelijan täysin epätoivoiseksi ja hän ei haluaisi omaa tulevaisuuttaan rakentaa opiskellen.

Mitä tulee ajatukseen, joka täällä on heitetty, että opintotuen säästöt ja veronkevennykset ovat jollain tavalla vastakkaisia, toteaisin, että se on kyllä erittäin näköalatonta ja suppeata talouspoliittista ajattelua. Meillä Suomessa henkilöverotus kaikilla tasoilla on jo ennätyskireää. Kysymys on lähinnä nyt jo työnteon kannattavuudesta ja mielekkyydestä. Uskoisin, että verojen alenemisen kautta työllisyyttä todella pitkällä tähtäyksellä myöskin parannetaan eli veronkevennykset ja säästötoimet ovat toisiaan tukevia toimenpiteitä.

Mitä tulee ed. Ala-Nissilän heittoon, niin kyllä kokoomus pitää tärkeänä veronkevennyksiä kaikissa tuloluokissa. Kysyisinkin ed. Ala-Nissilä-

tä, joka ilmeisesti ehti poistua, mutta toivon mukaan piakkoin antaa vastauksen: Kuinka paljon hän veroja kiristäisi? Mistä tuloluokasta lähtien? Kuinka paljon hän on laskenut, että valtiolle siitä tulee lisätuloja, ja mitä hän sanoisi sellaiselle nelihenkiselle perheelle, jossa on pieniä lapsia, jossa isä elättää koko perheen ns. suurella palkallaan, josta nyt olette nipistämässä vielä veronkiristyksinä lisää? Kyllä minusta, jos palkasta noin 70 prosenttia jo menee verojen kautta heti kättelyssä, se on osallistumista yhteisen yhteiskunnan rakentamiseen.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa nosti esille samat ajatukset, joita itse nostin puheenvuorossani, eli koulutuspoliittiset näkökulmat tähän keskusteluun. Ne ovat erittäin tärkeitä. Ei pidä tietystikään liioitella, mutta ei niitä asioita myöskään voida ohittaa, niin kuin vasemmisto teki minun puheenvuoroni jälkeen moittien, että näkemykseni olivat pelkkää synkkyyden maalausta. Ne eivät sitä missään tapauksessa ole.

Tässä on syytä tarkastella tällaisten ratkaisujen koulutuspoliittisia vaikutuksia. Tällä väistämättä on niitä. (Välihuuto) — Valiokunnan mietintö voi niitä tietyn verran sisältää. — Mutta itse päätös on sellainen, että se johtaa, ed. Elo, juuri siihen suuntaan, mistä te varoititte ja puhuitte moittien. Eli kun opintotukea leikataan, opiskeluajat pitenevät, tehottomuus korkeakouluissa lisääntyy, ja tätä kautta meidän koko korkeakoululaitoksemme ja opiskeluahjomme menettävät niitä mahdollisuuksia, joita niillä olisi tehokkuuden kannalta. Ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorossa tuli ansiokkaasti esille, että tämä ei ole mitään synkkyyden maalausta, vaan tosiasioiden esille tuomista tässä tärkeässä keskustelussa.

Sijoittaminen opiskelijoihin on tulevaisuuden rakentamista ja investointia sinne. Se on vakavasti otettava asia, johon myös vasemmalla toivoisi paneuduttavan paljon nykyistä enemmän. Te olette ottaneet nyt Viinasen linjan tukemisen yksiselitteiseksi tavoitteeksenne ja keinoksenne. Toivottavasti opiskelijat tietävät ja huomaavat, mitä olette tekemässä heille.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti tahdon ed. Elolle tässä antaa julkisesti yksityisopetusta siinä, mitä me tarkoitamme, kun emme hyväksy näitä opintotuen, lapsilisän tai työttömyysturvan säästöjä. Yksinkertaisesti tarkoitamme sitä, että me emme tällaisen arvovalinnan takana voi olla, siis tällaisen arvovalinnan takana, jossa kaikkein heikoimmilta otetaan siitä minimistä, mikä sekään ei ole riittävä, vielä pois ja sitten hyvätuloiset porskuttelevat, ikään kuin ei mitään olisi tapahtunutkaan, päinvastoin saavat verohelpotusten kautta etuja. Tämä on juuri sitä arvovalintapolitiikkaa. Siis taustalla on eettinen perusta, joka ohjaa tällaisiin arvovalintoihin.

Jos keskusta on aatteellisesti sitä mieltä, että me tahdomme olla heikomman puolella julkisia päätöksiä tehtäessä ja julkisia varoja jaettaessa, se merkitsee sitä, että täältä ei voida ottaa. Ahon hallituksen ansioihin täytyy kuulua sen, että me varjelimme koko ajan juuri tätä perusturvaa. Siitä ei otettu, vaan muualta. (Ed. Elo: Mistä otetaan?) — No, vaikka meiltä hyvätuloisilta, hyvin meneviltä vientiyrityksiltä jne. Niitä mahdollisuuksia on vaikka kuinka paljon.

Ed. Pihalle haluan todeta, että en opiskelijoiden motivaatiota epäillyt lainkaan, mutta sattumoisin tiedän, miten monilla opiskelijoilla on huoli jokapäiväisestä elämästä eli siitä, miten saa perustarpeisiinsa rahaa. Kun tällainen huoli on, totta kai se vaikeuttaa opinnointia, hidastaa sitä ja pakottaa varmasti monen opiskelijan menemään tilapäisesti työhön, mikä edelleen lisää opiskeluaikoja, mihin ed. Elo kiinnitti aivan oikeutetusti huomiota.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Suomalainen sananlasku sanoo: jos antaa pirulle pikkusormen, se vie koko käden. Markkinavoimien ehdoilla valtion virkamiesten toimesta tehty hallitusohjelma on nyt tulossa käytäntöön. Opintotuen, lapsilisien ja työttömyysturvan leikkauspäivä on musta päivä suomalaisen sosiaaliturvan historiassa. Työttömyysturvan leikkaus pahentaa edelleenkin sitä, että myös opintotukea leikataan. Näiden leikkausten valinta on kova arvovalinta pääoman hyväksi markkinavoimien ehdoilla. Leikkausten oikeudenmukaisuutta ei mielestäni voi millään järkisyyllä perustella.

Kasinopelurit ovat olleet kahden edellisen hallituksen erityisessä suojeluksessa, ja nyt laskut tulevat lapsiperheiden, opiskelijoiden ja työttömien maksettavaksi. Näiden väestöryhmien toimeentuloa on kiristetty kohtuuttomasti, ja he odottivat perustellusti muutosta parempaan uudelta hallitukselta. Pankkitukeen löytyy jatkuvasti miljardikaupalla rahaa, mutta heti, kun puhutaan sosiaaliturvasta, opintotuesta, lapsilisistä

tai työttömyysturvasta, rahat häviävät. Samoin Hornet-hankintoihin rahat kyllä löytyvät.

Täällä on kyselty, mistä voitaisiin rahoittaa sosiaaliturvaa, jos ei sitä leikata. Täällä on tullut esille myös se, että puolustusvoimien määrärahoja voitaisiin supistaa, mutta myös voitaisiin puuttua suuryritysten miljardivoittoihin, jotka ovat tulleet devalvaation ja markan kellutuksen ansiosta. Ne on jätetty suloiseen rauhaan. Tähän rauhaan kyllä pitäisi yhteiskunnan puuttua, sillä yhteiskunta on tavallaan luonut mahdollisuudet näihin valtaviin voittoihin.

Suuryritykset eivät ole tunteneet vastuuta siitä, että ne olisivat ryhtyneet mittaviin investointeihin Suomessa, niihin 30—40 miljardin markan investointeihin, joita luvattiin ennen EU-äänestystä. Investointien määrä on huomattavasti pienempi. Näin ollen valtiontaloutta kyllä voitaisiin vakauttaa ja siirtää vastuuta suurteollisuudelle, sillä esimerkiksi metsät ovat varmasti meidän yhteinen kansallinen varallisuutemme, jota nämä teollisuusyritykset käyttävät hyväkseen.

Haluan hiukan konkretisoida opintotuen leikkausta. Satun tuntemaan tämän suhteellisen hyvin lähinnä keskiasteen opiskelijan näkökulmasta. Opintoraha keskiasteen opiskelijalla on 1 300 markkaa kuukaudessa, ja kun asuu vieraalla paikkakunnalla, asumistuki vuokraan, joka on noin 1 260 markkaa, teki muistaakseni lähes 900 markkaa. Pelkästä asumisesta jo jäi puuttumaan tuommoinen 360 markkaa kuukaudessa, elikkä tälle opiskelijalle jää alle 1 000 markkaa kuukaudessa käytettäväksi välttämättömiin muihin menoihin.

Lisäksi täytyy ostaa opiskeluvälineitä, kuten kirjoja, joista jokuset saattavat maksaa jopa 300-400 markkaa kappale. Lisäksi jokapäiväinen ruoka opiskelupaikassa täytyy myös ostaa. Elikkä opiskelijalle todellisuudessa jää illaksi näitten välttämättömien menojen — asumisen, opiskeluvälineiden ja ruuan — jälkeen toimeentuloon ja elämiseen 400—500 markan rahamäärä kuukautta kohti käytettäväksi. Sitten vielä sillä rahalla pitäisi pystyä matkustamaan myös kotipaikalleen hakemaan, jos ei rahaa, niin ainakin evästä, sillä näillä tuloilla ei kerta kaikkiaan tule toimeen.

On sanottu, että tämä on pieni leikkaus. Se on pieni leikkaus tietenkin määrällisesti, mutta se on suuri leikkaus, jos se lasketaan prosentuaalisesti katsoen, mitä opiskelijalle todella jää käteen. Jos vanhemmat eivät pysty tukemaan tällaista opiskelijaa, opiskelija velkaantuu monia kymmeniätuhansia markkoja neljän vuoden opiskelunsa aikana. Hän on yksi niitä suurvelallisia sitten saamatta takuuta siitä, että saa työpaikan keskiasteen opiskelun jälkeen. Insinöörejä ja muita keskiasteen käyneitä on työttömänä varsin runsaasti.

Täällä puhutaan, että tällä ei vaikuteta tulevaisuudenuskoon. On tietenkin selvää, että opiskelu kannattaa ja opiskelijat varmasti uskovat tulevaisuuteen, mutta jos tuloksena on vain velkakierre, niin on aika vaikea vaatia uskoa tulevaisuuteen näiltä ihmisiltä. Esimerkiksi tässäkin tapauksessa ensin kaveri tuli armeijasta, joutui työttömäksi, mutta pääsi sitten opiskelemaan, elikkä ei ollut varaa jo ennakkoon varautua opiskelumenoihin.

Kyllä tämä on karua tosiasiaa, että puuttumalla opintotukeen myös eriarvoistetaan mahdollisuuksia opiskella, ja tämä on tietenkin varsin suuri ongelma. Minä ymmärrän kyllä kokoomuksen edustajien puheet, koska siellä on paljon sellaisia edustajia, jotka ovat syntyneet hopealusikka suussa, joiden ei ole tarvinnut miettiä, mistä rahat tulevat ja mistä ne saadaan. On ollut automaattisesti selvää, että heillä ei ole taloudellisia ongelmia, mitä tavallisilla ihmisillä on.

Jos keskiasteen opiskelijan vanhemmat ovat esimerkiksi työttöminä, niin tällaisten henkilöiden, varsinkin jos on useampia lapsia, opiskeleminen on käytännössä todella vaikeata. Opintotuen leikkaus koskee nimenomaan pienituloisia nuoria, joiden tulotason uskallan väittää olevan alhaisin tässä maassa.

Suurtyöttömyyden oloissa ei edes työn tekeminen opiskelun lomassa ole läheskään kaikille mahdollista, koska työpaikkoja ei kerta kaikkiaan ole saatavissa. Tietenkin on selvää, että jos työllisyys paranisi olennaisesti, opiskelun mahdollisuudet paranisivat, kun työllä voisi taloudellista puolta hoitaa. Mutta nyt työttömyys kyllä aiheuttaa tosi suuria ongelmia. Esimerkiksi joutuu helposti olemaan kesän työttömänä eikä voi varautua minkäänlaisilla säästöillä tulevaan opintokauteen.

Opintotuen leikkaus on ristiriidassa yleisesti hyväksyttyjen periaatteiden kanssa kannustaa ihmisiä opiskelemaan työttömyyden sijaan. Opintotuki kuuluu kiistatta perusturvaan, ja perusturvan puolustaminen on mielestäni välttämätöntä. Opintotuen taso jo ilman näitä leikkauksia, kuten jo kerroin, on täysin riittämätön, ja opintotukea ei mielestäni pidä uhrata markkinavoimien alttarille.

Arvoisa puhemies! Perustoimeentuloturva on periaate- ja omantunnon kysymys. Valtiontalou-

den konkurssia ei saa kaataa yhteiskunnan pienituloisimpien ihmisten kannettavaksi. Tämän johdosta äänestän opintotuen leikkausta, lapsilisän leikkausta ja työttömyysturvan indeksin jäädytystä vastaan.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin tarkasti ed. Kuopan monilta kohdin hyvin väkevän ja painavankin puheenvuoron. Ymmärsin, että teidän valitsemanne esimerkki kumpuaa elävästä elämästä eikä siltä osin ole syytä kadehtia sen opiskelijan tilannetta, jota tämäkin leikkaus valitettavasti koskee.

Mutta ed. Kuoppa ei maininnut tämän esimerkin yhteydessä, että tälläkin opiskelijalla on kuitenkin mahdollisuus saada valtion takaamaa opintolainaa, joka tämän lain käsittelyn yhteydessä nousee 1 300 markkaan. Sivistysvaliokunta nimenomaan ponnen muodossa vielä velvoitti hallitusta hakemaan sen kaltaisia muotoja, joilla nyt markkinoihin kytköksissä oleva korko saadaan maltillistettua ja sen tasoiseksi, että opiskelija voisi pitkällä aikavälillä turvallisesti ottaa opintolainaa. Tämä on äärimmäisen tärkeä asia, ja halusin sen siksi tuoda tässä vielä esille.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa käytti erinomaisen puheenvuoron todetessaan, että leikkausta ei voi millään järkisyillä perustella. Viittaan hiljan julkistettuun tutkimukseen siitä, mistä perheistä lähdetään korkeakouluopintoihin. Niiden vanhempien lapset, joilla on korkeakoulututkinto, yleensä jatkavat yliopistoissa ja korkeakouluissa. Työläisperheistä lähdetään huomattavasti vähemmän korkeakouluopintoihin. Näihin perheisiin kohdistuvat nyt hallituksen monet leikkaukset. Näistä perheistä ei montakaan kertaa voida rahallisesti tukea nuorta jatko-opinnoissa. Siksi on erittäin epäoikeudenmukaista, että opintotukea leikataan. Kannatan lämpimästi sitä, että esitys hylätään.

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa totesi todellakin mielestäni äärimmäisen ansiokkaasti, että näiden leikkausten oikeudenmukaisuutta ei voi millään järkisyillä perustella. Samoin hän toi hyvin esille sen, että tällä leikkauksella eriarvoistetaan edelleen yhteiskuntaamme. Samoin hän totesi, että keskiasteen opiskelija tässä esimerkissä jo velkaantuu tietämättä varmasta työpaikasta tai se työpaikka on utopiaa. Tämän takia ihmettelenkin ed. Gustafssonin puheenvuoroa, että suorastaan pitäisi vain enemmän velkaantua ja ottaa markkinakorkoista lainaa. Totta kai sitä varmasti joudutaan ottamaan, mutta se ei ole mikään ihannetapaus, koska korot ovat, niin kuin tiedetään, tällä hetkellä jo niin korkeat, että vailla vakituista työtä veloista ei pystytä selviämään, vaan ne kaatuvat valtion niskaan siinä tapauksessa, että työtä ei ole. Näin voidaan kysyä, mistä on säästetty, keneltä on säästetty ja miten on säästetty.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhuin myös siitä, että jokin raja velkaantumisella täytyisi olla. Kyseisessä esimerkissä opiskelija oli käynyt ammattikoulun, jolloin hän oli ottanut opintolainaa 10 000 markan edestä. On selvää, että jossain mielessä tulee olla jokin raja, kuinka paljon nuorta ihmistä velvoitetaan velkaantumaan, jotta hän saisi ammatin. Silloin se olisi tietenkin ymmärrettävää, jos työpaikka olisi automaattisesti varma. Mutta tänä päivänä valmistautuminen hyvällekin ajalle, jopa elektroniikka- ja tietotekniikka-alalle, saattaa johtaa siihen, ettei välittömästi saa työtä. Näin ollen epävarmuus on niin suuri ihmisillä, että sitä kautta kyllä tämäntapaiset leikkaukset vievät uskoa tulevaisuuteen ja opiskeluun, vaikka minä itse olen sitä mieltä ehdottomasti, että opiskelu kannattaa aina ja on aina parempi vaihtoehto kuin työttömyys.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Minun on ensinnäkin sanottava, että tämä keskustelu on ollut jollakin tavoin vastenmielistä. Minusta tämä ei ole se tapa, jolla maan ylin valtioelin keskustelee yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta kriisistä, jossa tämä maa on, ja niistä lääkkeistä, joita siihen tarvitaan. Mutta ehkä neljän vuoden tauko sai muistelemaan menneisyyttä ruusuisemmin, kuin mitä todellisuus onkaan.

Keskustapuolue on lääkkeenä esittänyt myös vientiveroa tai vientiteollisuuden saattamista verolle. (Ed. Pekkarinen: Ei ole esitetty sellaista!) — Täällä on sanottu, että vientisektorin ja sen suurten voittojen pitäisi jollakin tavoin osallistua valtiontalouden tasapainottamiseen. — Minusta tämä on hyvä ajatus, suorastaan erinomainen. Kun kysymys on lähinnä metsäsektorin voitoista, niihin voidaan puuttua joko metsän myyntiverolla, metsien kiinteistöverolla tai metsäteollisuuden energiaverolla. Jäämme odottamaan kes-

kustapuolueen aloitteita tältä osin, me voimme jopa tukea niitä sitten.

Pyysin puheenvuoron puuttuakseni tässä esityksessä yhteen yksityiskohtaan, joka minusta ei ole hyvä, puhumattakaan esityksen laajuudesta. Silloin, kun hallitusneuvotteluissa sovittiin, että opintotukeakin leikataan, sovittiin myös siitä, että sitä kompensoidaan opiskelijoille siten, että opiskelijoiden mahdollisuudet korvata alennusta lisäansioilla paranevat.

Se on esityksessä toteutettukin, mutta sillä tavalla, että yhteensovittamisvauhti hieman kohtuullistuu, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelijat, jotka tienaavat kuukaudessa 3 000—5 000 markkaa, ovat suurimpia voittajia. Yleensähän sosiaaliturvassa on järkevää yhteensovitusta kohtuullistaa niin, että se aina kannustaa työntekoon, mutta opintotuen tarkoitus olisi kannustaa opiskeluun eikä työntekoon eikä varsinkaan täysipäiväiseen työntekoon, jota 5 000 markan ansiot helposti vaativat. Niinpä olisikin ollut parempi nostaa joillakin sadoilla markoilla sitä kohtaa, jossa opintotuen aleneminen alkaa, se on muistaakseni suunnilleen 1 800 markkaa. Tällä tavalla tehtäisiin mahdollisiksi opiskelijoille nimenomaan pienet lisäansiot, jolloin jäisi vielä aikaa vähän opiskeluunkin. Toivoisin, että tähän asiaan myöhäisemmässä vaiheessa puututtaisiin.

Opintotukijärjestelmämme ongelmana on, että sen opintolainakomponentti ei tällä hetkellä toimi ollenkaan. Se ei toimi kahdesta syystä. Toinen on se, että yhteiskunta ei enää pysty turvaamaan opiskelijoille varmuutta siitä, että he opintojen jälkeen saisivat töitä ja selviäisivät lainoistaan. Toinen ongelma on se, että joku meni erehdyksessä sitomaan opintolainat markkinakorkoon.

Opintolainojen markkinakorkoon sitomisen järkevyyttä haluaisin vähän kommentoida, koska markkinakoron tehtävä yhteiskunnassa on ajoittaa investointeja. Kun korko on korkealla, se on viesti siitä, että nyt ei ole oikea aika investoida. Silloin, kun korko on matala, se on viesti siitä, että nyt olisi oikea aika investoinneille. Aikooko joku täällä ikään kuin viestittää opiskelijoille, että noususuhdanteen aikana tai silloin, kun maassa on vaihtotaseen vajaus, ei olisi syytä opiskellla, ja sitten taas laskukauden aikana olisi syytä opiskella? Ei kai ole tarkoitus viestiä tällaista ajoittamista. Sen vuoksi opintolainojen koron sitominen markkinakorkoon on täysin perusteetonta ihan sen kannalta, mikä on koron tarkoitus talousjärjestelmässä.

Toinen seikka on se, että kun me emme voi taata sitä, että opiskelija saa opintojen jälkeen töitä, mutta jotkut kuitenkin saavat, meidän pitäisi siirtyä samaan järjestelmään, joka on Ruotsissa, missä opintolainojen takaisinmaksu ja myös maksuvauhti riippuvat tulevasta ansiotasosta. Jos ansioita ei ole lainkaan, ei tarvitse lainaakaan maksaa. Jos ansiot ovat kovin korkeat, lainan joutuu maksamaan takaisin aika nopeasti. Tällainen järjestelmä saisi minusta jollakin tavoin nykyisen opintotukijärjestelmän uudestaan toimimaan.

Ed. A i t t o n i e m i : (Ed. Gustafsson: Pitäkää ed. Soininvaaran tasolla puhe!) Rouva puhemies! — Ed. Gustafsson, minä teen parhaani, että toivomuksenne toteutuisi.

Täällä joku puhui Ikaalisten kylpylästä. Olikohan se tarkoitettu minun suuntaani? Ikaalisten kylpylä on erinomainen laitos. Rosvojen kupattavanakin oltuaan se on pystynyt pitämään terveen toimintapohjansa tänäkin päivänä. Se tarjoaa työtä tiettävästi 300 ihmiselle Ikaalisten suunnassa. Mutta jos nykyisen hallituksen suunnitelmat pitävät paikkansa leikkauksista ja muun muassa kuntoutuksen harkinnanvaraisten määrärahojen leikkaamisesta, Ikaalisten kylpylän, niin kuin monen muunkin kylpylän tai kuntoutuslaitoksen, saattaa käydä huonosti, samoin niihin liittyvän työllisyyden.

Rouva puhemies! Täällä on ainakin edellisten istuntojen aikana moneen kertaan kysytty, mikä on keskustan linja opintotuen suhteen. Se on aika käsittämätöntä, että sitä ei ole nähty. Viime eduskuntakaudella Ahon hallituksen aikana opintotuen suhteen tehtiin merkittävät positiiviset muutokset, joita oli tukemassa koko eduskunta, totta kai. Poliittisten sääntöjen mukaan sanottiin aina, että se on oikean suuntainen, mutta riittämätön. Siinäkin oltiin tietysti opposition taholta oikeassa. Kuitenkin opintotukijärjestelmää kehitettiin merkittävän positiiviseen suuntaan, ei tosin riittävästi.

Tämän eduskunnan aikana, kun puhutaan keskustan opintopoliittisesta linjasta, ed. Aulan aloitehan, joka on eduskunnassa, selkeästi viitoitti sitä suuntaa, joka keskustassa oli ollut alun perinkin asian kehittämiseksi. Se nostettuna viime eduskunnan aikana tehdyn opintotukiuudistuksen päälle ja kruunuksi keskustan opintotukipoliittinen linja, ja se on aika selkeä, vai mitä, ed. Gustafsson. (Ed. Gustafsson: Ei tässä mitään uutta ole!) — Aivan, mutta eihän täällä puhuta mitään uutta. Vanhaahan me taomme koko ajan täällä, eri järjestyksessä vain. En minäkään voi,

ed. Gustafsson, sille mitään, että minä en uutta keksi. Tai kyllä minä keksisin, mutta rouva puhemies lopettaisi hyvin äkkiä tarinani puhujakorokkeelta.

Mitä hallitus nyt tekee? Komeampi lohkaisu olisi ollut vielä, jos ed. Aulan esittämä uudistus olisi toteutettu viime eduskunnan aikana tai lisätty opintotukea vielä miljardilla tai puolellatoista vuodessa. Silloinhan olisi huipun tasaaminen ollut komea temppu, kun te liippaatte sen niin kuin viikatteella pois, niin kuin tässä vaiheessa teette. Mutta selkeästi tässä näkyy keskustan opintotukipoliittinen linja. Se on viime kaudella toteutettu ja ed. Aulan aloitteella nyt viitoitettu tie. Kun katsotaan, mihin te, arvoisat sateenkaarihallituksen edustajat, nyt menette, kyllä se on aika tavalla karmealla tavalla erilainen järjestelmä. Siinä on keskustan linja verrattuna tämän hallituksen toteutukseen.

Rouva puhemies! En mene itse asiassa sen pidemmälle, mutta täällä on puhuttu aina siitä, "kenen on syy, että yksi vain rakkahampi on" — tai kuinka sanotaan laulussa. Täällä on palattu 80-luvun loppupuolelle, sitten puhuttu Ahon hallituksen kurjasta politiikasta ja siitä, mihin tämä hallitus mahdollisesti pystyy nyt alussa olevien neljän vuoden aikana. Valtiontalouden hoito on tietyllä tavalla heijasteista puuhaa, jossa edellisen hallituksen tekemiset tai tekemättä jättämiset heijastuvat aina seuraavaan eduskuntakauteen ja seuraavaan hallitukseen.

Vuonna 1987—1991 meillä elettiin komeasti. Ei ole koskaan ollut niin hienoa aikaa taloudellisesti kuin oli Holkerin hallituksen aikana. Silloin pohjustettiin kuitenkin sitä romahdusta, joka heijastui ja tuli esille vuosina 1991—1995 Ahon hallituksen toimiessa tämän maan johdossa. Vuosina 1987—1991 ammuttiin suomalaiseen talouteen tietynlainen ohjus. Syy ei ollut sellaisenaan Holkerin hallituksen.

Holkerin hallituksen syynä oli ainoastaan se, että se ei pystynyt ennakoimaan tai hallitsemaan tilanteita. Nämä syyt, jotka johtivat suomalaisen talouden romahdukseen, ovat perua jo 70-luvulta, pitkälti takaapäin, ja siihen ovat olleet vaikuttamassa monet ulkoiset seikat. Holkerin hallituksen päälle asetettu taakka on kohtuuton, mutta näiden vuosien aikana, 1987—91, luotiin pohjat Suomen talouden lopulliselle romahdukselle.

Sen jo osoittaa Holkerin hallituksen aikana, että kaikki meni loppuun saakka hyvin, se — niin kuin ed. Pekkarinenkin on todennut sen tosiasian — että kun tehtiin vuoden 1991 budjettia, se oli 4 miljardia markkaa ylijäämäinen. Kesä — heinäkuussa 1991 havaittiin jo selkeästi, että se on 25 miljardia markkaa kääntynyt alijäämäiseksi. Silloin syöksyttiin Suomessa heijasteena 80-luvun loppupuolelta taloudelliseen romahdukseen, jonka hoitaminen jäi sitten Esko Ahon hallituksen harteille.

Täällä on puhuttu siitä, miksi ei elvytetty silloin vuonna 1991 alkaneena kautena. Se oli täysi mahdottomuus siitä syystä, että yhteiskunnan kulutuskysyntä, joka on aina elvyttämisen pohjana, oli täysin romahtanut. Elvytys ei olisi ollut mitenkään mahdollista tänä aikana. Ahon hallituksen aikana suomalaisessa yhteiskunnassa luotiin talouden perustukset uudelleen eikä yksinomaan muurattu niitä, vaan jouduttiin junttaamaan kuusi metriä pitkillä paaluilla, niin pahaan tilanteeseen Suomen talous oli joutunut.

Kun katsotaan, miten talous sitten kehittyi — rouva puhemies, tulen aivan heti tähän asiaan, missä puututaan talouspolitiikkaan näiden leikkausten pohjalta — kun katsotaan, miten talous kehittyi Ahon hallituksen aikana, niin eräässä vaiheessa suhteellisen alkupuolella vaihtotaseen vajaus oli, en muista tarkkaan, mutta se oli jossakin 20 miljardin luokassa, saattoi olla enemmänkin. Ahon hallituksen aikana kehitys kääntyi päinvastaiseksi. Yhteiskuntatalouden kuumemittari, vaihtotase, muuttui lähes vastaavan verran positiiviseksi. Korkotaso, joka oli 20 prosentissa heliborissa, laski, jos kolmesta kuukaudesta puhutaan, 5 prosenttiin parhaimmillaan.

Se osoittaa sitä, että Ahon hallituksen aikana perustukset muurattiin uudelleen. Mutta Ahon hallitus ei juurikaan saanut siitä mitään hyötyä itselleen, ei kehuja vaan pelkästään haukkuja, koska heijastusvaikutteisesti Ahon hallituksen työ vaikutti tämän Lipposen hallituksen kauteen. Se loi todella perusteelliset mahdollisuudet onnistua suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ja mikä oli seurauksena? Lähes kaikki kynnelle kykenevät puolueet ryntäsivät hallitusvastuuseen, koska näkivät, miten hyvän pohjatyön Ahon hallitus oli tehnyt maan taloudelle oikein hoidettuna ja luoden loistavan tulevaisuuden eteenpäin. Sinne meni vasemmistoliittokin kipin kapin, koska katsoi, että nyt ei voi mitenkään huonosti käydä, vaan kunniaa ja mannaa tässä tulee varmasti vasemmistoliitollekin. Hyvä on, jos tulee.

Mutta nyt mennään näiden leikkausten pohjalta siihen, mitä virhettä tämä hallitus on tässä

vaiheessa tekemässä. Jotta meidän taloutemme kehittyisi positiivisesti, meillä tulee kiinnittää erityisen tiukkaa ja tärkeätä huomiota kotimarkkinoihin, kotimarkkinoihin, jotka tälläkin hetkellä ovat vielä surkeasti lamassa. Tietyn asteisia valonpilkahduksia on näkyvissä, mutta ei kovin paljon. Kotimarkkinoiden liikkeelle saaminen on välttämätöntä, mikäli meillä halutaan vastata kohtuullisesta perusturvasta, vastata eläkkeistä jne. Se vaatii kansantulon kasvua 4—5 prosenttia vuodessa. Nyt ja tällä hetkellä kansantulo kasvaa 4—5 prosenttia, mutta se on pelkästään vientiteollisuuden varassa. Vientiteollisuus kuitenkin pyörii täysillä, lisäkapasiteettia ei pystytä yhtäkkiä saamaan. Näin ollen, jotta kasvu jatkuisi tulevaisuudessakin, se on kiinni kotimarkkinoista, siitä mitä me täällä sisällä tuotamme sisäiseen kulutukseen ja tällä tavalla.

Tämä hallitus lähtee siitä, että se entisestään heikentää kotimarkkinoiden mahdollisuuksia. Vaikka tämä leikkaus perusturvassa, opintotuessa, lapsilisissä, maatalouden tuessa, sairauspäivärahoissa, kaikissa näissä, jotka heikentävät ihmisten tulotasoa, on suhteellisen pieni, se on kuitenkin impulssina yhteiskunnan sisämarkkinoille erittäin haitallinen. Jokainen markka, joka nyt leikataan opintotuesta, lapsilisistä ja kaikista näistä, on markkamääräisenäkin pois kotimaisesta kulutuksesta, siitä kulutuksesta, jota välttämättä vaaditaan, jotta kotimarkkinat lähtevät liikkeelle, jotta työllisyys kotimarkkinoiden osalta ja ansiosta saadaan elpymään. Jos tavarat ja palvelut eivät mene kaupaksi, yritys, joka niitä tuottaa, ei pysty niitä tuottamaan eikä työllistämään.

Mutta nyt, kun vaihtotase on positiivinen, kun on kaikki edellytykset kotimarkkinoiden elvyttämiselle, se pitäisi tehdä ja ehdottomasti, vaikka mitään korvaavia säästöjä ei tulisikaan, luopua näistä säästöistä, koska ne on tehty kaikkein pahimpaan mahdolliseen aikaan, juuri silloin, kun kotimarkkinat, joiden nousu on välttämätöntä, ovat lähdössä liikkeelle.

Ei auta se, että vihreän liiton puheenjohtaja ed. Brax kehottaa ihmisiä menemään kylpylöihin, kampaamoihin, partureihin, hierottavaksi ja nauttimaan näistä palveluista. Ei se auta, kun ei ole hynää, ei ole rahaa ja ihmisille annetaan tämän tyyppisiä impulsseja kuin tässä annetaan. Ilmeisesti puheenjohtaja ed. Brax — kyllä minä sen ymmärrän, nuori yritteliäs poliitikko, pääsemässä valtansa huipulle, sitähän innostuu — haluaa sanoa jotakin kaunista, mutta tämä, puheenjohtaja ed. Brax, oli todella tietyllä tavalla ironista ottaen huomioon, miten hallitus tässä asiassa toimii. Kehotetaan menemään parturiin, vaikka ei ole rahaa, kehotetaan menemään hierottavaksi ja kylpylään, vaikkei olekaan rahaa. Kun rahat otetaan pois, tällä tavalla annetaan ihmisille negatiivinen impulssi.

Viinanen sanoi aikanaan: Kun vaihtotase muuttuu riittävästi positiiviseksi, silloin on mahdollisuuksia hyödyntää tilannetta elvyttämällä kotimarkkinoita. Nyt se olisi mahdollista tästä syystä ja nyt se on välttämätöntä. Koska vienti ei enää kasva riittävässä määrin kansantuotteen pitämiseksi tarpeellisessa nousussa, nyt pitää välttämättä satsata kotimarkkinoihin. Jos tässä yhteiskunnassa nyt luovuttaisiin näistä leikkauksista, se olisi positiivinen impulssi yhteiskunnan suuntaan. Se olisi myös kulutuskysyntään riittävää rahaa, joka varmistaisi työtä. Rahoilla, mitä näistä leikataan, niin kuin olen aikaisemmin sanonut, perustetaan 8 000—10 000 puolen vuoden työsuhdetta, ja se ei näy työttömyystilastoissa lainkaan. Mutta jos Ahon hallituksen aikana kehitettyä positiivista suuntausta nyt kotimarkkinoiden osalta kehitetään edelleen, sillä on vaikutusta.

Tämän vuoksi, rouva puhemies — vaikka puhuin näin pitkään, on katsottava asioita suoraan silmiin — tämä politiikka on täysin virheellistä, puhumattakaan siitä, miten lapsilisää ja opintotukea saavat, nythän puhutaan tästä toisesta, kärsivät tässä asiassa. Jos katsotaan yhteiskunnan kannalta, nämä ovat mahdollisimman väärään aikaan tehtyjä leikkauksia tulevaisuuden kannalta. Sen vuoksi tämä lakiehdotus, niin kuin kaikki tänään esitettävät ja vielä käsittelemättä olevat lakiehdotukset pitäisi hylätä.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle jäi todella epäselväksi, mitä vihreiden opintotukilinjaus oikein tarkoittaa, kuunnellessani ed. Soininvaaran puhetta. Se toki selvisi, että vihreät ovat olleet todella ajamassa opintotuen leikkauksia hallitusohjelmasta sovittaessa.

Ymmärsin, että ed. Soininvaara puheessansa halusi, että kaikki vaihtoehdot olisivat laissa eli saa olla työssä ja samanaikaisesti saa nauttia täyttä opintotukea ja saa sekä opintorahaa että valtion takaamaa korkotukea. Tämä on varmasti aika hankalaa, eikä tällä tavalla ole ainakaan tähän saakka opintotukea haluttu missään uudistaa, koska on katsottu, että jonkinlainen perusturva opiskelijoille pitää antaa, ja se on arvioi-

tu noin kansaneläkkeen suuruiseksi. Se sitten rahoitetaan kahdella tavalla: Pääosa olisi nyt opintorahaa, aiemminhan pääosa oli opintolainaa. Eli reilusta 600 markasta siirryttiin 1 570 markkaan, ja loppu jäisi joko lainana taikka työnä taikka muuta kautta opiskelijan rahoitettavaksi.

Minusta vihreillä, jos ed. Soininvaaran näkemykset ovat vihreiden näkemyksiä, ei oikein ole selkeätä opintotukipolitiikkaa. Siitä voi tehdä johtopäätöksen ja ymmärtää, että vihreät ovat olleet hallitusohjelmaankin ajamassa opintotukileikkauksia.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi vaatii valtiota lainaamaan lisää rahaa ja jakamaan sitä kulutuskysyntään. Suomessa kulutuskysyntä kuitenkin aika lailla suuntautuu ulkomaille, niin että se ei ole kovin tarkkaan ohjattua systeemiä.

Minusta paras tilanne kuitenkin tässä on se, että jos saadaan valtion velka vähitellen tasapainoon, korot laskevat, niin kuin ovat jo laskeneetkin. Sen jälkeen on odotettavissa investointeja, jotka todella tuottavat työtä Suomeen. Niillä, jotka saavat työtä, on kulutuskysyntää. Paras kulutuskysynnän lisääminen on se, että saadaan useammalle ihmiselle työtä. Niillä ihmisillä, joilla on työpaikka, jotka voivat luottaa siihen, että se myös tulee säilymään, kulutuskysyntää on käytettävissä. Tietenkin jos se vielä suunnataan suomalaisiin tuotteisiin ja palveluihin, se kaikkein parhaiten auttaa.

Ed. Aittoniemen ohje, että rahaa vain lainataan valtiolle ja valtio sen sitten jakaa, on aika epätoivoista puuhaa, niin kuin on nähty.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kuitenkin vastaan ed. Isohookana-Asunmaalle, vaikka en oikein usko, että kysymys oli tehty aivan vilpittömässä mielessä.

Ensinnäkin vihreät olivat hallitusneuvotteluissa vastustamassa opintotuen leikkausta, mutta kun hallitusneuvotteluissa päädyttiin johonkin tulokseen, niin toki me siitä tuloksesta pidämme kiinni. Sen kai jokainen ymmärtää, että näin täytyy menetellä.

Edelleen, en ollut ajamassa sitä, että saisi täyttä palkkaa ja täyttä opintorahaa samanaikaisesti, vaan sanoin, että yhteensovituskohtaa pitäisi vähän nostaa; sanoin sen mielestäni aika selvästi. Sitten sanoin, mitä ongelmia tällä hetkellä opintolainassa on ja minkä takia opintolainan muotoinen opintotuki ei tällä hetkellä toimi.

Kun sain puheenvuoron, vastaan myös ed. Aittoniemelle, joka toivoi, että suhdanteita ja kulutuskysyntää elvytettäisiin budjettialijäämällä: Kuinkahan suuri sen budjettialijäämän pitäisi olla, kun julkinen talous on 60 miljardia alijäämäinen samalla, kun talouden kasvu on huippulukemissa? Minkähänlaista suhdannepolitiikkaa ed. Aittoniemi ajatteli tässä nyt vielä harjoittaa?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiuri puhui kyllä outoja asioita. Hän puhui asioita, joista minä en taatusti kyllä maininnut mitään, lainan ottamisesta ulkomailta tässä tapauksessa.

Mutta mitä tulee tähän asiaan, mihin menevät rahat, jotka nyt leikataan opintotuesta, lapsilisistä tai pinta-alalisistä, tuskinpa ne ulkomailta tuotavaan kulutukseen menevät. Kyllä ne etupäässä jäävät tänne vain kotimaisiin makkarakauppoihin ja korkeintaan hiustenkuivaajan ostamiseen, kyllä ne jäävät kotimarkkinoille. Minä en oikein tätä asiaa ymmärtänyt.

Minä lähden, ed. Soininvaara, siitä, että me emme tule koskaan kuromaan tätä 60 miljardin markan budjettialijäämää kiinni leikkauksilla, vaan kasvavasti tulee valtion tuloja lisätä, ja se tapahtuu silloin kotimaista ja kylläkin vientiin liittyvää toimeliaisuutta lisäämällä, toisin sanoen valtion tuloja lisäämällä. Mitä enemmän me yritämme tätä aukkoa kuroa kiinni säästämällä, sitä kauemmaksi katoavat alapuolelta valtion tulot. Ne laskevat koko ajan. Pitää saada valtion tulot nousemaan ja menot vähenemään. Mutta tällä systeemillä lähdetään pelkästään siitä, että vain menoja pienennetään ja tuloista ei välitetä mitään, ja se ei tule koskaan onnistumaan.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on näitä säästöjä perusteltu hyvin monella suulla valtiontaloudellisilla syillä, budjettivajeella ja ylettömällä velan määrän lisääntymisellä. Kuitenkin asia taitaa olla, niin kuin ed. Kankaanniemi äsken toi esille, että pontimena näille toimille on kuitenkin Emu-kriteerien täyttäminen. Suomea ajetaan Emuun hyvin voimakkaasti kaikilla tavoin.

Itse annoin vaaleissa yhden lupauksen. Lupasin harjoittaa maltillisia säästöjä, koska muusta puhuminen on puhumista vastoin parempaa tietoa. Meillä on mahtava budjettivaje, ja meidän velanottomme on aivan liian suurta. Meidän täytyy joskus pystyä myös nämä velat maksamaan.

Mutta yhden ehdon kuitenkin asetin, ja se ehto on se, että meidän on tärkeätä paikata se säkki, johonka säästetään. Ei ole mitään mieltä säästää sellaiseen pohjattomaan säkkiin, jossa on pahoja vuotoja. Tänä päivänä meillä juuri säästetään tuollaiseen säkkiin. Missä on hallituksen strategia hoitaa nämä velat? Missä on velanhoito-ohjelma? Ennen kuin sellaista tulee, minä en voi ymmärtää näitä säästöjä yhtäkään, koska ne eivät vakauta yhtään mitään, niin kuin tässäkin tapauksessa säästäminen opintotuesta.

Hyvin arveluttavaan tarkoitukseen tänä päivänä jo on eduskunta päättänyt pistää suurin piirtein saman verran rahaa, kuin tässä säästetään. Viittaan tuohon seikkailuun, johonka lähdettiin punapääoman raunioille äsken tehdyn päätöksen mukaisesti.

Ed. Elo toi esille sen, että yritykset näyttävät rehellisesti kirjanpidossaan tuloksensa. Minä en ole täysin vakuuttunut siitä, että näin tapahtuu. Päinvastoin lehtien taloussivuilta saamme jatkuvasti lukea toisen sorttisia viestejä.

Me yritimme lakivaliokunnassa saada tähänkin parannusta, mutta hallituspuolueitten toimesta asia kaadettiin, kun yritimme ed. Aittoniemen kanssa saada poliisin kuunteluoikeuksia koskevaan luetteloon törkeät kirjanpitorikokset ja törkeät verorikokset. (Välihuuto) Näin siellä oli. Hallituspuolueitten toimesta myös maanpetoksellinen toiminta estettiin laittamasta sinne.

Eräs asiantuntija hiljattain toi esille arvionsa, että noin 50—60 miljardia markkaa on siirretty Suomesta veroparatiiseihin. Sattumalta tuo summa on suurin piirtein samaa luokkaa kuin pankkitukeen käytettävä raha. Tältä osin meillä on tehtävää, jotta tuo säkki, johon säästetään, tosiaankin tulisi ehjäksi. Sitten ymmärtävät opiskelijat, sitten ymmärtävät lapsiperheet, sitten ymmärrän minäkin, että nyt on säästämisen paikka ja säästämisen aika. Muutoin kaikki tämä valuu hukkaan. Muutoin säästäminen on hyödytöntä ja tarpeetonta eikä varsinkaan lisää sellaista oikeudenmukaisuutta, jota me varmasti kaikki täällä olemme valmiita tavoittelemaan, vaan päinvastoin lisää epäoikeudenmukaisuutta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aula ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Aula ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Vielä on ed. Aula ed. Korteniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että opintotukea kehitettäessä tavoitteeksi asetetaan, että kodin ulkopuolella asuvien opiskelijoiden 20 vuoden ikään perustuvasta opintorahan porrastuksesta luovutaan asteittain tämän vaalikauden aikana."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Äpukka, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Elo, Filatov, Gustafsson, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Hurskainen, Huttu, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kanerva, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Kautto, Kekkonen, Knaapi, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lindroos, Lipponen, Luhtanen, Malm, Markkula H., Markkula M., Mähönen, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Norrback, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Perho-Santala, Pietikäinen M., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen,

Rask, Rauramo, Rimmi, Roos, Rosendahl, Räsänen, Saarinen, Saario, Salolainen, Sasi, Savela, Seppänen, Skinnari, Smeds, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Koski M., Kuoppa, Kääriäinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Puhjo, Ranta-Muotio, Rehn, Ryhänen, Saari, Salo, Suhola, Takkula, Tarkka, Tennilä, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Virtanen, Vuorensola ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Dromberg, Enestam, Ihamäki, Jääskeläinen, Karpio, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Lamminen, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Löv, Mikkola, Paasio, Pietikäinen S., Rinne, Saapunki, Tuomioja, Vanhanen, Viinanen ja Vistbacka.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 24. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

P u h e m i e s : Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon, jolloin myös päätetään tehdystä lausumaehdotuksesta.

Asia on lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen osalta loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 28/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Ennen kuin annan ensimmäisen keskustelupuheenvuoron, kehotan jo tässä vaiheessa edustajia keskittymään nimenomaan lapsilisälakiin. Yleistä keskustelua säästöistä käytiin varsin viljalti äskeisen asian kohdalla.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut viime viikolla kirjeen, joka lyhennettynä kuuluu seuraavasti:

"Hyvä kansanedustaja! Sinut on valittu tekemään tärkeitä päätöksiä, joista osa koskettaa minunkin elämääni. Viime aikoina yhä suurempi osa päätöksistä on koskettanut minua ja perhettäni. Siksi käännyn puoleesi.

Olen valinnut urakseni hoitaa neljä lastani kotona niin kauan, kuin se on mahdollista. Perheeni on keskiluokkainen keskiverto perhe. Ajattelin kertoa perheestäni sen takia, että konkreettinen esimerkki helpottaa päätöksissä, koska me pienet ihmiset olemme päättäjien pöydällä usein vain massaa, paperisia numeroita.

Olen siis kotona. Mieheni on rakennusmestari. Lapseni ovat 7-, 5- ja 2-vuotiaat sekä nelikuinen vauva. Näihin paljon puhuttuihin kulutusjuhliinkin vuosikymmenen vaihteessa osallistuttiin: Talomme valmistui 1991. Mieheni palkka on nettona alle 10 000 markkaa kuukaudessa. Sen lisäksi saamme äitiyspäivärahaa ja lapsilisää. Siinä ovatkin säännölliset tulot. Asuntolainaa talostamme maksamme 6 700 markkaa joka kuukausi. Sen lisäksi tulevat työmatkakustannukset, jotka koostuvat autonpitokustannuksista. Asumiskustannukset vaihtelevat kuitenkin kuukausittain niin, että mieheni palkasta ei jää mitään asuntovelan ja asumiskustannusten maksamisen jälkeen. Muuhun elämiseen meille jäävät lapsilisät ja äitiyspäiväraha.

Kuusihenkinen perheemme syö noin 3 000 markalla kuukaudessa. Mikä on sinun ruokalaskusi?", kysyy tämä kirjeen kirjoittaja. "Perheemme ei ole koskaan saanut asumistukea, toimeentulotukea, työttömyyskorvausta tai kotihoidon

tuen lisäosaa. Käytössä olevat varat ovat huomattavasti pienemmät kuin monella sellaisella, joka kyseisiä tukia nauttii. Me kun olemme niin hyvätuloisia. Pyydän: Harkitse tarkkaan lapsilisien ja kotihoidon tuen leikkauksia!

Toinen pyyntö: Älä pakkotyöllistä minua! Olen kotona tekemässä mielekästä työtä. Lapseni pitävät kotona olemisesta. Pyrin olemaan myös virikkeellinen, en vain kodinhoitokone. Sijaiseni työpaikassani on koulutettu ihminen, joka myös maksaa veroa huomattavasti enemmän, kuin jos olisi kortistossa. Tiedätkö, paljonko kolmen lapsen kunnallinen päivähoito maksaa minulle? Entä yhteiskunnalle? Taatusti enemmän kuin kotihoito.

Kolmas pyyntö tai paremminkin huomautus: En ole aivoton olento, joka tarvitsee ohjausta ylempää, toisin sanoen hallintovallalta, ollakseni tasa-arvoinen ja tuottava. Lopetetaan tämä ohjailumentaliteetti, jossa kotirouvat on työllistettävä, lapset hoidettava valvotusti ja samalla säästetään niin, että juustohöylä suhisee. Monesti vain päädytään siihen kuuluisaan hölmöläisten takinpaikkuuseen. Olemme kuuliaisesti säästäneet, veroja on maksettu lisää, kulutus on minimissä, mikä ei liene hyvä sekään. Myös minulla on oltava oikeus suunnitella tulevaisuuttani niin, että voin luottaa johonkin. Sosiaaliset tulonsiirrot ovat nykyisin kirosana, mutta en näe muutakaan mahdollisuutta säilyttää kotityötä edes jotenkin mahdollisena sitä haluaville, ei vain rikkaille ihmisille. Tuleeko lapsista eliittiharrastus?", kysyy lopuksi tämän kirjeen kirjoittaja.

Nyt tämän sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen pyrkivän hallituksen ensimmäisiä päätöksiä on juuri lapsilisien leikkaaminen. On selvää ja mielestäni hyväksyttävääkin, että valtion tulee pyrkiä lisäämään tulojaan ja karsimaan kustannuksiaan, mutta niin kuin täällä on jo aikaisemmin tänään todettu: Onko se tapa, jolla juuri tämä hallitus aloittaa lapsilisistä ja opintotuesta, oikein, kun tätä pyrkimystä toteutetaan?

Nyt on päädytty ratkaisuun, jolla monilapsiset perheet menettävät enemmän kuin yksilapsiset. Sitä on perusteltu muun muassa sillä, että tällä mallilla korjataan edellisen hallituksen virhe lapsilisien ylikorotuksesta monilapsisilla perheillä. Voinee tähän todeta, että lapsivähennyksen poisto, veroprosentin nousu ja lapsilisien korotus ovat hyvin monissa perheissä kyllä voineet mennä yllättävän tasan. Leikkausmallin epäoikeudenmukaisuus käy ilmi myös perustuslakivaliokunnan lausunnosta, jonka mukaan yksilapsisen perheen lapsilisän leikkaus ei markkamääräisesti ylitä perusturvaetuuden vähäistä heikennystä. Muilta osin lapsilisäleikkaus heikentää siten perusturvan tasoa.

Perheet ovat perustaneet budjettinsa jonkinlaiseen pysyvyyteen lapsia hankkiessaan tai suurperhettä perustaessaan. Asuntolainojen lyhennykset ja korkojen maksu on usein hyvinkin tarkasti mitoitettu esimerkiksi lapsilisien määrään. Näitä maksuvalmiuden perusedellytyksiä ollaan nyt kohtalokkaalla tavalla järkyttämässä lapsiperheissä.

Hallituksen päätös johtaa vääjäämättömästi toimeentulotuen saajien määrän selvään kasvuun, jolloin tietenkin käytännössä valtio säästää ja kunnat ovat tässäkin sitten häviäjiä. Jo nyt on arvioitu, että toimeentulotukien lisäys saattaisi juuri tämän leikkauksen johdosta olla noin 100 miljoonaa markkaa. On myös todettava, että lapsilisien leikkaus tällä mallilla, jolloin se kohdistuu erikoisen raskaasti juuri sisarkorotuksiin, on vastoin kaikkia käytettävissä olevia tutkimuksia, joissa osoitetaan perheen käytettävissä olevien tulojen jakautumista eri perhetyyppien välillä. Tämä merkitsee sitä, että monilapsisia perheitä rokotetaan oikein olan takaa.

Jos samanaikaisesti vähennetään asumistukea ja asuntolainojen korkovähennysoikeutta näiden yhteisvaikutukset voivat joissakin tapauksissa olla täysin ennakoimattomat eli kuten aikaisemminkin on todettu, otetaan sieltä mistä on vähiten otettavaa. Hallitus vaatii erikoista talkoohenkeä yhteiskunnan syrjimiltä ryhmiltä, joilla ei ole voimakasta ammattiyhdistysliikettä takanaan, kuten lapsiperheiltä ja opiskelijoilta.

Toimeentulotuki on tarkoitettu tilapäiseen, kriisiaikaiseen toimeentuloon. Nyt toimeentulotukiluukulle ohjataan tuhansia perheitä ja he tulevat näin ollen liki pysyvästi toimeentulotuen asiakkaiksi. Kansaa yritetään näin jakaa yhä enemmän a- ja b-luokan perheisiin. Uhkakuva on tietysti se, että tulevaisuudessa vain a-luokan perheillä on varaa tehdä ja kouluttaa lapsia. Ollaan palaamassa vanhaan malliin, jolloin on järkevintä saada ensin koulutus, ammatti, työpaikka sekä oma asunto ja sitten joskus lähellä 35:tä ikävuotta tehdä ensimmäinen lapsi. Suurperheet ja monilapsiset perheet ovat tietysti siinä vaiheessa jo utopiaa.

Lapsilisien leikkaus vaikuttaa tietysti myös pommin tavoin monissa kunnissa, joihin on lisäksi odotettavissa 3,8 miljardin markan valtionosuusleikkaukset.

Mutta ensisijaisesti tietysti on syytä ajatella näitä leikkauksia lapsen kannalta. Se aiheuttaa

lisää painetta näihin perheisiin. Monien kuntien perheneuvoloista on jo kiirinyt viestejä, että perheiden henkinen hätä on kasvanut ja myös perheenjäsenten mielenterveysongelmat ovat lisääntymässä. Monet perheet ovat jo henkisesti kestokykynsä äärirajoilla eikä heitä tulisi näin ollen panna kohtuuttomasti valtiontalouden leikkausten maksajiksi.

Täytyy myös muistaa, mitä oppositiopuolueet, lähinnä vasemmistoliitto, esittivät viime vaalikaudella. Aikaa ei ole sen enempää kuin marraskuuhun 93, jolloin esitettiin, että alin lapsilisä pitäisi nostaa 700 markkaan kuukaudessa, 17-vuotiaiden ikäluokka pitäisi saada lapsilisän piiriin. Silloin ehdotettiin myös koskien vaippalisää, 107:ää markkaa kuukaudessa, että sitä ei saisi poistaa, ja ehdotettiin yksinhuoltajakorotusta ensimmäisestä lapsesta nostettavaksi 250 markkaan kuukaudessa. Siis runsas vuosi sitten tehtiin nämä esitykset, joiden toteuttaminen olisi johtanut siihen, että lapsilisiin käytettävä summa olisi nyt vuodessa noin 1,2 miljardia markkaa suurempi kuin voimassa olevan lain mukaan.

Näistä ehdotuksista ei Lipposen hallituksen ohjelmaan sisälly ainutkaan kohta. Päinvastoin vasemmistoliittolainen ministeri on esittämässä vuositasolla 750 miljoonan markan leikkausta voimassa olevan lain mukaisiin lapsilisiin. Nyt vasemmistoliitto olisi voinut olla suoraselkäinen ja vaikuttamassa näihin leikkauksiin niitä estävästi. Vielä nytkin on tietysti vaikuttamisen paikka. Vielä voi äänestää lapsilisien leikkauksia vastaan.

Myönteistä on, että asianomainen ministeri on täällä itse paikalla, kun käsitellään näin tärkeää asiaa, joka koskettaa varmasti noin miljoonaa suomalaista. Annan tälle arvon, että se on näin paljon kiinnostanut, mutta tietysti toivoisi, että vasemmistoliitto voisi tässä asiassa olla suoraselkäisempi ja muistella puheitaan ennen vaaleja.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan lakiehdotuksen hylättäväksi ja siltä varalta, että se hyväksyttäisiin, ehdotan sen jätettäväksi lepäämään seuraavien valtiopäivien jälkeen pidettäviin valtiopäiviin.

Ed. Jääskeläinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä ei ole kannanotto lapsilisäkysymykseen. Olen siitä samaa mieltä kuin ed. Hyssälä. Tämä ei myöskään ole ed. Hyssälää vastaan, mutta kun myös olen sattumalta saanut tuon kirjeen niin kuin ehkä joku muukin, niin ed. Hyssälä jätti mainitsematta, että heillä on ollut kaksi autoa, joista toinen on perintöauto, ja yhteiset nettotulot ovat kuukaudessa laskemani mukaan 14 000—15 000 markan luokkaa. Tämä asia oli ihan oikein, mutta entä perhe, joka siinä valitti? Minä vastasin sille perheelle ja ilmoitin, että he ovat yhteiskunnan hyväosaisten asemassa, perintöautot ja kaikki. Eli esimerkki oli varsin huono, mutta asia oli aivan oikein.

Ed. J. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toinen kohta, missä ed. Hyssälän esimerkki oli huono, oli vertaus toimeentulotukeen. Häneltä unohtui, että edellisen hallituksen aikana muutettiin toimeentulotuen normistoa siten, että lapsilisät täysimääräisesti otetaan huomioon perheen tulona. Sillä vaikutettiin olennaisesti enemmän ja suhteellisesti paljon radikaalimmin toimeentulotuen varassa oleviin perheisiin kuin näillä vähäisillä lapsilisien tarkistuksilla, joista tässä esityksessä on kysymys. Pitäisi mielellään olla kokonaisuus mielessä, kun lähdetään tällaista aika vastuutonta puhetta pitämään, että olisi kyseessä jokin pommi, joka räjäyttäisi kuntien tai perheiden taloutta. Täytyy muistaa kuitenkin se suhteellinen asema, että meillä tämän muutoksen jälkeenkin lapsilisät ovat Euroopan ja maailman huipulla.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Eduskunta päättää tänään kolmannessa käsittelyssä lopullisesti siitä, hyväksytäänkö lapsilisien ja opintotuen leikkaukset sekä työttömyysajan peruspäivärahan alentaminen kieltämällä indeksikorotukset. Vasemmistoliiton edeltäjä SKDL oli luomassa lapsilisäjärjestelmää ja puolusti sitä erittäin rajusti aika ajoin esiintyneitä lapsilisäjärjestelmän huonontamisesityksiä vastaan. Vuonna 1957 SKDL kävi eduskunnassa useiden päivien jarrutuskeskustelun, jolla SKDL:n kansanedustajat saivatkin estettyä lapsilisien maksatuksen siirron.

Nyt sateenkaarihallitus esittää lapsilisien leikkausta. Kyse on siis esityksestä, joka on kovin kaukana SKDL:n perinteisestä linjasta. Tämä esitys ei vastaa myöskään SKDL:n toiminnan jatkajan vasemmistoliiton perimmäisiä tavoitteita.

Kenellekään ei ole salaisuus, että hallitusohjelman kirjoittivat lähes yksi yhteen valtiovarain-

ministeriön kaaderit. Tässä hallitusohjelmassa on minusta kaksi vikaa. Ensinnäkin leikkaukset on kohdennettu kovin yksipuolisesti pienituloisille tärkeisiin sosiaalietuihin, kuten juuri lapsilisiin, opintotukeen, työttömyysturvaan sekä kuntien valtionapuihin, joista seuraa peruspalvelujen huonontuminen. Isotuloisille taas luvataan tällä vaalikaudella mittava verohelpotus, useita miljardeja yhteensä.

Valtiovarainministeriön ekonomistikaadereiden kynästä oleva leikkauslista on hyvin yksityiskohtainen ja tarkka. Sen sijaan työttömyyden torjunta on hallitusohjelmassa minusta aivan liiaksi jäänyt markkinavoimien, siis yritysten sekä talouskasvun, varaan. Minä en usko, että pelkästään niihin nojautumalla työllisyystilanne tulee läheskään odotetulla tavalla paranemaan, vaan tarvitaan ihan muunlaisia toimia.

Rouva puhemies! Valtiontalous on tietysti saatava kuntoon. Se on epätasapainossa kasinotalouden aiheuttamien ja pankkikriisiin johtaneiden valtaisten kustannusten seurauksena. Se on epätasapainossa myös sen vuoksi, että päästettiin syntymään suurtyöttömyys, joka aiheuttaa vain menetyksiä ja kustannuksia. Nämä siellä valtiontalouden epätasapainon aiheuttajina historiasta käsin ovat, ja se historia ei ole kaukana. Muutaman vuoden takaista historiaahan tämä kaikki on.

Nämä välttämättömät säästötoimet, leikkaukset, on kuitenkin tehtävä ottamalla niiltä, joilla on varaa siihen, että heidän tulojaan jonkin verran alennetaan. Kitinää tietysti tulee, kun parempiosaisilta otetaan, mutta sitä kitinää minusta ei pidä säikähtää. Nyt sitä on pelätty ja leikkaukset kohdennettu kovin yksipuolisesti juuri perusturvaan, pienituloisimpiin, joiden on hyvin vaikea puolustaa etujaan. Tämä on se iso virhe, jonka minusta hallitusohjelman linjauksessa nimenomaan on.

Rouva puhemies! Pienituloisia edustavana perusturvaihmisenä en siis voi hyväksyä lapsilisien leikkausta, en myöskään opintotuen alentamista enkä myöskään työttömyysajan peruspäivärahan indeksikorotusten kieltoa, sillä peruspäiväraha on jo muutoinkin kovin pieni, vain 118 markkaa päivässä. Kyllä ne leikkaustoimet on muualle todellakin kohdennettava kuin näihin kaikkein pienimpiin tuloihin. Äänestäessäni siis lapsilisien leikkausta, opintotuen huonontamista ja työttömyysajan peruspäivärahan huonontamista vastaan toimin tässä talossa äänestäjieni etujen ja tahdon mukaisesti. Voin hyvällä varmuudella sanoa myös sen, että tämä äänestyskäyttäytymiseni tänään on vasemmistoliiton vaaliohjelman mukaista.

Jotta ei mitään epäselvyyttä minun osaltani jää, ilmoitan tältä paikalta myös sen, että toimin jatkossakin nimenomaan vasemmistoliiton vaaliohjelman ja linjauksen mukaisesti.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lapsilisäleikkaus on todella ankara isku erityisesti suurperheille. Se on myös vastoin Lipposen hallituksen omaa ohjelmaa ja sen työhön kannustavuutta koskevaa periaatetta. Tämä toimii sellaisten perheiden osalta, jotka ovat nykyisin toimeentulon varassa, siten että se nostaa työhön paluun kynnystä. Kun ministeri Huttu on paikalla, ja annan sille suuren arvon, tiedustelisinkin: Kuinka ja millä perusteilla te, arvoisa ministeri, vasemmistoliiton kansanedustajana samalla olette voinut hyväksyä tällaisen leikkauksen ja leikkausmallin? Ovatko teidän mielipiteenne ja puheenne ennen vaaleja ja nyt vaalien jälkeen olleet samasta puusta?

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Hyssälän sekä hylkäys- että lepäämäänjättämisehdotuksia.

P u h e m i e s : Kiitän ed. Mannista lapsilisälakiin keskittyneestä puheenvuorosta.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni nyt käsiteltävä hallituksen esitys on tähänastisista esityksistä epäonnistunein, moraalittomin ja jatkoa ajatellen myös kohtalokkain.

Ensinnäkin lapsilisiin kohdistuva kokonaisleikkaus on suuruudeltaan kohtuuton, ja toiseksi se on epäoikeudenmukaisesti toteutettu. Leikkaus kohdistuu kaikkein kipeimmin tällä hetkellä heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin. Jos lapsiperheiden keskuudesta olisi haettu oikeudenmukaisinta leikkausratkaisua, se olisi tullut toteuttaa varallisuudesta riippuvana. Mutta jos ja kun se on liian hankalaa käytännössä toteutettavaksi, tasapuolisin ja vähiten vahingollinen tapa olisi ollut leikata saman suuruinen määrä perhekohtaisesti, ei lapsikohtaisesti, puhumattakaan siitä, että nousevaa porrastusta loivennetaan. Toiseksi paras järjestelmä olisi ollut se, minkä ministeri Huttu pian hallitusohjelman julkaisemisen jälkeen julkisesti esitti.

Perhekohtaisen leikkauksen puolesta puhuu se, että lapsiperheiden käytettävissä olevat palkkatulot riippuvat huoltajien, ei lasten, lukumäärästä. Lapsista aiheutuvat menot taas riippuvat lasten lukumäärästä. Mitä suurempi on lasten

lukumäärä perheessä, sitä pienemmät ovat vanhempien käytettävissä olevat tulot lasta kohti laskettuna.

Nousevan porrastuksen purku ja madaltaminen johtaa väistämättä suurten perheiden lasten toimeentulon huomattavaan ja kohtuuttomaan heikkenemiseen. Nykyisen lapsilukumäärän mukaan nousevan lapsilisäjärjestelmän syynä ei ole suinkaan se, että monilapsisten perheiden kuopuksia haluttaisiin syystä tai toisesta tukea enemmän kuin ainokaisia lapsia. Syynä on se yksinkertainen tosiasia, että perheen lasten lukumäärän kasvaessa vanhempien tulot eivät kasva, vaan äidin ja isän on samoilla tuloilla elätettävä perhe, olipa lapsia yksi tai kymmenen. Usein palkkatulot vielä heikkenevät äitiys-, isyys- ja vanhempainlomien vuoksi suurperheissä.

Lapsilisien ylimenevä ns. omavastuuosuus lasten aiheuttamista kustannuksista kasvaa perheen koon kasvaessa joka tapauksessa nykyisessäkin järjestelmässä. Mehän tiedämme, että lapsilisät eivät parhaimmillaan, korkeimpine sisaruskorotuksineenkaan, kata läheskään kaikkia lapsista aiheutuvia kuluja. Kun suurperheeseen syntyy jälleen uusi lapsi, tarvitaan tämän lapsen elättämiseksi suurempi tuki, koska vanhempien tulot hupenevat jo syntyneiden lasten huoltamiseen.

Toki oppositiossakin on ymmärrettävä, mitä olen täällä aiemmin korostanut, että säästöjä tarvitaan valtiontalouden ongelmien vuoksi, yhä syvenevän ja lasten maksettavaksi tulevan velkataakan keventämiseksi. Itse olen sitoutunut näihin tavoitteisiin. Vaaliohjelmalleni uskollisena olin tänään valmis tukemaan hallituksen sekä alueellisiin kuljetustukiin että jopa opintotukeen kohdistuvia säästöesityksiä. Olen sitä mieltä, että oppositiostakin käsin tulee, etenkin tässä vaikeassa yhteiskunnallisessa tilanteessa, tukea hallitusta kipeissäkin ratkaisuissa silloin, kun ne ovat sisäisesti oikeudenmukaisia ja kohtuullisia.

Mutta mielestäni tämä esitys lapsilisistä ei ole sitä millään muotoa. Omassa työssäni lääkärinä olen kohdannut ja tajunnut sen, miten tiukilla lapsiperheet ovat jo nytkin. Selvitysten mukaan lapsiperheiden joukossa heikoimmassa taloudellisessa asemassa ovat juuri ne lapsiperheet, joihin tämä leikkaus kohdistuu kaikkein voimakkaimmin. Itse en voi ymmärtää sitä, miten näin suuri enemmistö kansanedustajista on hyväksymässä tällaisen epäoikeudenmukaisuuden ja useimmat vielä vastoin omia vaalilupauksiaan. En ole suinkaan huolissani tässä, kun näin puhun, yhteen perheeseen kohdistuvasta 35 markan leikkauksesta, vaan siitä, että meillä on suuri joukko perheitä, joille tämä merkitsee tuhansien markkojen leikkausta vuotuisista lapsilisistä.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä olen sitä mieltä kuin sanoin ja ehdotan, että esitys on hylättävä.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin, kun meillä on tulevaisuusvaliokuntakin, voisi välillä ajatella sitä, mitä äidit hyötyisivät tästä, kun lapsia pidetään tänä päivänä varsinkin markkinavoimien ansiosta ennen kaikkea kuluttajina. Lapsilisät tavallaan ovat mahdollistaneet sen, että äitejä kiristetään aina vain enemmän ja enemmän, ja kulutus kasvaa lasten kautta, koska lapset ovat yksinkertaisia, mikä johtuu useasti myös siitä, että suurperheiden äidit eivät ehdi sivistyä. Voisi ajatella jopa niinpäin, että nyt hallitus antaa keinon hyökätä markkinataloutta ja typerää mainontaa vastaan pienentämällä sitä rahaa, jolloin kasvatukselliset näkökohdat kohenevat.

Sitä paitsi ei ole mitään näyttöä siitä, että suurperheillä menee huonosti, paitsi ehkä uskonnollisten syiden, tietyn politiikan tai miehen ahdasmielisyyden takia.

Sitä paitsi vielä yksi asia: Olen sanonut, että tämmöinen etupainotteinen juttu olisi hyvä asia. Kun me menisimme tähän uudenlaiseen malliin tulevaisuudessa, parempiosaistenkin olisi paljon helpompi hyväksyä ajatus, että he eivät tarvitse lapsilisiä ollenkaan, kun näkisivät, ettei heidän veromarkoillaan eikä lapsilisistä luopumisillaan tueta maailmasta ja meidän kaikkien yhteiskunnastamme piittaamatonta poliittista lapsitehtailua, vaan maamme tulevaisuuden parasta tarkoittavaa ja oikealla tavalla äitiyttä kunnioittavaa perhesuunnittelua.

Eli tulevaisuuden kannalta me voimme tästä lopultakin löytää sen linjan, joka on ekologisesti ja muutenkin meille suomalaisillekin kaikkein paras. Toivon, että tämä suunta jatkuisi, että porrastuksista luovuttaisiin. Tämähän oli se hitleriläinen menetelmä aikoinaan, että mitä enemmän lapsia, sitä enemmän rahaa, koska äiti tekee justiinsa sen työn, mitä tarvitaan, kun ajatellaan pelkästään materialistisesti.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virtanen, kun hän ei kuulu sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ei varmasti ymmärrä tämän yhteiskuntatilanteen vakavuutta. Meille asiantuntijat kertoivat, että 20 000 uut-

ta perhettä joutuu toimeentulotuen piiriin, 20 000 uutta perhettä. Tämä kertoo siitä, että lapsilisät ovat todella merkittävä tulonlisä selviytymiseksi tämän päivän yhteiskunnassa, kun me asiaa aivan rehellisesti tarkastelemme. Myös asiantuntijoitten mukaan monilapsisilla perheillä yhdessä yksinhuoltajien kanssa on lapsiperheinä, kun näitä keskenään vertaillaan, kaikkein vaikeinta. Siinä mielessä monilapsisten perheitten sisarkorotus on paikallaan.

Ministeri H u t t u : Arvoisa puhemies! Olen toisaalta suurella mielenkiinnolla kuunnellut tätä päivästä toiseen vellovaa lapsilisäkeskustelua täällä eduskunnassa ja ollut vähän ihmeissänikin. Jotkut ovat jopa väittäneet, että tämä lapsilisäleikkaus johtaa raskauden keskeytyksiin, pienentää syntyvyyttä jne. Jos lapsilisillä ylipäätänsä olisi vaikutusta tämän maan syntyvyyteen, senhän olisi pitänyt koko ajan nousta, koska meidän lapsilisiämme on sotien jälkeen nostettu vuosi toisensa jälkeen. Mutta kehityshän on ollut ihan päinvastainen. Syntyvyys on laskenut.

Olen lukuisia kertoja todennut tässä salissa, että oikeudenmukaisia tulonsiirtojen leikkauksia ei ole olemassakaan, koska kotitalouksien tulonsiirroillahan nimenomaan haetaan oikeudenmukaisuutta. (Eduskunnasta: Miten tällä haetaan oikeudenmukaisuutta?) — Tulonsiirroilla haetaan oikeudenmukaisuutta. Sen takia leikkaukset ovat aina epäoikeudenmukaisia. Se on ihan selvää. — Lapsilisien leikkauksissa on vain huonoja ja erittäin huonoja vaihtoehtoja. Erittäin huono vaihtoehto olisi ollut esimerkiksi sellainen malli, jossa olisi kokonaan sisaruskorotukset karsittu, tehty vain tasasuuria lapsilisiä niin kuin monissa muissa Pohjoismaissa on. Mutta valitsimme tämän "huonon" vaihtoehdon, jossa jätimme sisaruskorotukset.

Haluan edelleen korostaa sitä, että meillä näiden leikkausten jälkeenkin on tasoltaan maailman paras lapsilisäjärjestelmä. Me edelleenkin ensi vuonna jaamme lapsiperheille lapsilisinä 8,25 miljardia markkaa. Se on huikea summa, ja olen iloinen siitä, että me tässäkin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa pystymme pitämään näin tasokasta lapsilisäjärjestelmää yllä.

Edelleenkin tämän leikkauksen jälkeen kymmenlapsinen perhe saa yli 9 000 markkaa puhtaana käteen joka kuukausi. Näitäkin perheitä on muutamia tuhansia. Viisitoistalapsinen perhe, joita erityisesti minun alueellani on, saa yli 14 000 markkaa puhtaana käteen. Tämäkin on minusta aika juhlava tulonsiirto.

Toki myönnän sen, että tänä vaikeana aikana, kun trendit kertovat lapsiperheiden pahoinvoinnista, jokaisen markan ottaminen lapsiperheiltä tuntuu tavattoman kipeältä asialta. (Ed. Virtanen: Raha ei tee onnelliseksi!) — Toki tämäkin on totta. — Mutta siirretäänkö nämä maataloustukiin, jos ei lapsilisiä leikata, kotihoidon tukeen ja asumistukeen? Haluan korostaa sitä, että on vain huonoja vaihtoehtoja. Hyviä, nopeita säästöjä, semmoisia säästöjä, jotka me kaikki voisimme hyväksyä, ei ole olemassakaan. Siis pidemmällä aikavälillä meidän tulee hakea säästöjä ennalta ehkäisevästä toiminnasta, palvelurakenteen muuttamisesta, työllisyyden tukemisesta jne.

Hallitusohjelma on todella kokonaisuus, jossa lapsilisä on yksi ikävä leikkauskohta, jonka joudumme toteuttamaan. Toivon mukaan saamme lapsiperheille jatkossa tarjottua mahdollisimman monessa tapauksessa työtä. Se on aina parempi vaihtoehto kuin tulonsiirtojen varassa eläminen.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huttu sanoi, että hän on ihmeissään käydystä keskustelusta, kun oppositio kritisoi lapsilisien leikkaamista. Kuinka te, ministeri, voitte olla ihmeissänne siitä, että me kritisoimme tällaisia ratkaisuja? Tiedän, mitä myös niillä vaalikentillä ennen vaaleja, missä te olette temmeltänyt, on puhuttu ja tehty. Sitä kaikkea taustaa vasten eikö ole aika luonnollista, että me kritisoimme näitä ratkaisuja?

Muistakaa, ministeri Huttu, viime vaalikauden aikaa. Sinä ensimmäisenä vuonna, kun edellinen hallitus lähti liikkeelle, kaikkien kansalaisten käytettävissä olevat tulot putosivat rajusti sen kasinotalouden seurauksena, mitä oli eletty. Tästä huolimatta hallitus toimi kuitenkin niin, edellinen hallitus, että se paransi lapsilisäjärjestelmää, nosti lapsilisiä useimpien perheiden kohdalla sen jälkeenkin, kun otetaan huomioon perhepoliittisten vähennysten poistuminen verotuksesta. Niin tehtiin silloin. Vaikka koko kansakunnan kaikkien tulot romahtivat, lapsilisistä pidettiin kuitenkin huoli.

Tänä vuonna tuposopen mukaan kansalaisten käytettävissä olevat tulot keskimäärin lisääntyvät useilla prosenttiyksiköillä. Tässä tilanteessa, jossa kakku kasvaa, niitä kansalaisia, joilla on pieniä lapsia, nyt kuitenkin halutaan tässä rokottaa, ottaa heiltä pois. Olisi perin eriskummallista, ellemme kirpeällä kielellä ja rakentavalla tavalla kritisoisi teidän ratkaisujanne näissä asioissa.

Ed. Manninen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedustelisin ministeri Hutulta, kun tämä on todella epäoikeudenmukainen ratkaisu teidänkin mielestänne: Aiotteko seurata tilannetta, ja jos ja kun taloudellinen tilanne paranee, aiotteko tehdä hallituksessa esityksen lapsilisien palauttamisesta vähintään ennalleen?

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huttu sanoi, että meillä on maailman paras lapsilisäjärjestelmä. En tiedä, mihin tämä tieto perustuu, mutta sen voin ainakin sanoa, että asiantuntijoiden mukaan esimerkiksi Tanskassa on meitä parempi lapsilisäjärjestelmä.

Mutta ylipäätänsä lapsiperheiden tukeminen on niin erilainen eri maissa, että vertailu on äärimmäisen vaikea. Tämä on myös asiantuntijoiden arvio. Tässä mielessä meidän on syytä arvioida vain lapsiperheittemme selviytymistä tämän päivän Suomessa erityisesti verrattuna niihin, joilla ei ole lapsien huoltovelvollisuutta. Tämä on mielestäni pääasia, joka meidän tulee muistaa.

Hallituksen edustajilla ja ministereillä on tullut tavanomaiseksi hokemaksi, että "on parempi, että maahan saadaan työtä myös lapsiperheille kuin heidän olonsa tulonsiirroilla". Olemme tästä asiasta täysin samaa mieltä. Mutta ongelma on vain se, että ne, jotka menettävät lapsilisissä, joiden olo käy sietämättömäksi, eivät monta kertaa hyödy siitä työstä tai työ tulee vuosien päästä. Yksilötasolla tämä toimii aivan eri tavalla kuin tilastoissa. Siinä mielessä kun kuuntelimme Mannerheimin Lastensuojeluliiton asiantuntijoiden selvityksiä Avoimesta linjasta, kuulimme hyvin traagisia kertomuksia siitä, miten tämän päivän yhteiskunnassa lapsiperheet voivat.

Ed. Räsänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huttua muistuttaisin siitä, että vielä muutama viikko sitten hän oli sitä mieltä, että huonoista leikkausvaihtoehdoista paras tai vähiten huono olisi ollut tasasuuri leikkaus lasta kohti. Itse ajattelen myös näin. Tämä oli se malli, jota kristillisen liiton eduskuntaryhmä esitti lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä.

Vielä toteaisin ministeri Hutun ensin esittämään ajatukseen, että Helsingin Sanomien haastattelussa Helsingin yliopiston sosiologian professori esitti, että hän ei pidä mitenkään poissuljettuna sitä, että lapsilisäleikkaus voi yksilötasolla vaikuttaa päätökseen keskeyttää raskaus.

Ministeri Huttu: Arvoisa puhemies! Oppositiolla on toki oikeus kritisoida hallituksia esityksiä ja näin pitää tehdäkin. Oppositiolle se ilo suotakoon, siinä ei ole mitään.

Mitä taas tulee vasemmistoliiton vaalilupauksiin, asiahan on niin, että jokainen poliittinen liike asettaa tavoitteita omalle toiminnalleen. Se, miten nämä tavoitteet toteutuvat, riippuu tietenkin siitä mandaatista, jonka äänestäjät antavat.

Mitä leikkausmalliin tulee, toteaisin, että me joudumme politiikassa tekemään kompromisseja. Emme aina voi ratkaista asioita yksin. Saavuttaaksemme jotakin on luovuttava jostakin. Tämäkin leikkaus oli kompromissi monesta eri vaihtoehdosta.

Ed. Manninen kysyi, tulenko tulevaisuudessa, jos ja kun taloudellinen tilanne paranee, esittämään korotuksia lapsilisiin. Tähän toteaisin, että tämän tyyppisiä lupauksia en tässä tilanteessa katso voivani antaa.

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen sanoi, että Suomi ei ole eturivin maa, tai jotenkin niin, lapsilisämaksuissa. Tosiasiassa Suomi on yksi maailman parhaita maita. Muissa maissa ei yleensä ole sisaruskorotusta. On maita, joissa lapsilisä laskee sitä mukaan, kuin lasten lukumäärä ja numerojärjestys kasvaa. Me olemme edelleen yksi maailman eturivin maita lapsilisien maksajana tämänkin leikkauksen jälkeen.

Aborttiasiasta minun on pakko sanoa: Olen todella pitänyt tätä keskustelua ylilyöntinä. Neljä vuotta terveyskeskuslääkärinä työskennelleenä voin todeta, että työttömyys oli tavallisin syy aborttien hakemiseen. En usko, että lapsilisäleikkaukset tässä asiassa tulisivat sillä tavalla esille koskaan kuin työttömyys, jonka torjumiseen myös tällä leikkauksella pyritään. Traagisia tapauksia on suomalaisessa yhteiskunnassa. Saan viikottain kansalaisilta kirjeitä. Useimmiten tragiikan taustalla on ylisuuret asumismenot, joiden syy on lama. Emme me voi lapsilisillä näitä asioita korjata. Meidän täytyy miettiä ihan muita ratkaisuja ylivelkaisten asuntovelkaisten asiaan, parempaa asuntopolitiikkaa.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Hutun puheenvuoroon viitaten haluaisin painottaa sitä, että kansalaisten reaktiot sillä tavalla, mihin ed. Räsänen viittaa, varmasti saattavat olla yllättäviä, jos luomme sellaista ilmipiiriä tähän maahan, että kaikki toivo on mennyt, lapsilisiä leikataan niin,

että lapsilta viedään leipä suusta ja opposition tavoin luodaan pessimististä, toivotonta näköalaa. Silloin tulee mahdollisesti sosiaalipsykologin suusta sellainen vastaus, että "saattaa vaikuttaa".

Se, mihin ministeri Mönkäre viittasi, on taas meidän lääkäreiden, joka ed. Räsänenkin on, kokemus, ettei 35 markkaa esimerkiksi ensimmäistä lastaan odottavalta äidiltä kuukaudessa pois lapsilisästä voi olla abortin syy. Se on kait selvää. Mutta jos luodaan toivoton näköala koko tulevaisuuteen ja lapsen tulevaisuuteen, niin se saattaa aiheuttaa tämän kaltaista ajattelua.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En jatka pitempään. Totean vain ministeri Hutulle, että niin se nyt vain on, että teidän kohtalonne on olla ensimmäinen ministeri, jonka aikana lapsilisäjärjestelmää — historiallista monella tavalla, ihan koko suomalaisen perhepolitiikan yhtä keskeistä henkistä ja osin myös aineellista tukijalkaa — nyt lähdetään heikentämään. Mutta se siitä.

Te perustelette tätä ratkaisua sillä, että pitää saada säästöjä, jotta voidaan toisaalta työllistää. Miksi näin, kysyn vielä. Ministeri Huttu, miksi näin? Miksi näiltä lapsiperheiltä? Miksi köyhimmänkin lapsiperheen lapsilisäpotista on otettava eikä niin, että parhaimmassa asemassa olevien ihmisten vastuuta lisättäisiin ja sitä kautta sitä aukkoa täytettäisiin, sitä kautta työllistettäisiin. Tässä laitetaan nyt avuttomat pienet lapset viime kädessä maksumiehiksi niille toimille, sinänsä oikeudenmukaisille työllistämistoimille, joita täällä alleviivaatte.

Ministeri Huttu: Rouva puhemies! Minusta tätä asiaa ei auta yhtään, vaikka me kuinka ylidramatisoimme. Tiedämme varsin hyvin kaikki tässä salissa olijat sen, ettei meillä ole, mistä ottaa, perheeltä, jonka jäsenet ovat vakinaisessa työpaikassa, joka on maksanut asunto- ja opintovelkansa, kasvattanut lapsensa. Tulonsiirrot ovat valtion suurin menoerä, kuntien valtionosuudet myös. On valitettava tosiasia, että joudumme säästämään sieltä, missä rahaa liikkuu eniten.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Toivottavasti nyt ei tule mustamaalauksen ja dramatisoinnin moitetta jälleen, mutta haluan kyllä näin ministerienkin paikalla ollessa muistuttaa, että lapsilisien leikkaus on yksi osa säästöpakettia ja kohdistuu luonnollisesti lapsiperheisiin, lapsiin suoraan ja välittömästi. Sen lisäksi työttömyysturvan lapsikorotuksia ollaan jäädyttämässä hetken kuluttua. Kotihoidon tuki, opintotuki ja asumistuki tulevat mukaan, jotka koskettavat myös osin lapsiperheitä. Silloin, ed. Tiusanen, kun näitä kaikkia katsotaan yhtä aikaa, on kyllä aika isosta asiasta kysymys. Ei voi sanoa, että vain 35 markan kuukausimenetys olisi kysymyksessä, kun nämä kaikki kohdistuvat samoihin perheisiin, joilla on työttömyyttä, joilla saattaa olla velkaa ja aika lailla heikko toivo tulevaisuudesta. Eli tässä suhteessa on tuotava kentältä kyllä vakavia terveisiä hallitukselle, että tämä linja ei ole niin kevyt kuin kuvataan, kun aina yksitellen näitä asioita tarkastellaan.

Arvoisa puhemies! Tämä leikkaus on markkamääräisesti aika tuntuva, mutta ennen kaikkea leikkausmalli on sellainen, että sitä on mahdoton pitää hyväksyttävänä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä, niin kuin ed. Räsänen totesi, teki toisessa käsittelyssä esityksen siitä, miten tästäkin suuresta erästä, 9 miljardin markan vuotuisesta budjettierästä, voidaan säästöjä etsiä ja toteuttaa. Me esitimme, että 30 markkaa kuukaudessa jokaista lasta kohti voidaan leikata. Sen me olisimme hyväksyneet, ja se olisi ollut ehdottomasti oikeudenmukainen. Olen siis täysin eri mieltä kuin ed. Virtanen tässä asiassa, joka oli lapsikorotuksien täydellisen poistamisen kannalla. Se olisi ... (Ed. Virtanen: Ohhoh! Muistakaa Jumalaa ja puhukaa totuutta!) — No, saattoi mennä hieman sivuun, mutta jotakin sen suuntaista ed. Virtanen sanoi äsken.

Tasainen, esimerkiksi 30 markan suuruinen leikkaus olisi ollut siedettävä. Se olisi ollut linjassa myös sen kanssa, että yhteenkään ansiosidonnaiseen etuuteen, joita tässä maassa maksetaan kymmeniä kymmeniä miljardeja markkoja, ei ole koskettu vielä penninkään edestä eikä ole edes esityksiä tulossa niihin koskemisesta ennen kuin vuonna 97, jos ay-liike hyväksyy, niin kuin hallitusohjelmaan on kirjoitettu. Eli nyt kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikataan ensimmäiseksi ja reippaasti, voimakkaasti ja hyvin epäoikeudenmukaisella leikkausmallilla.

Kun meidän esityksemme 30 markan tasasuuruisesta leikkauksesta kaatui, ei ole muuta vaihtoehtoa jälleen tässä tilanteessa kolmannessa käsittelyssä kuin joko hyväksyä tai hylätä lakiehdotus. Meidän eduskuntaryhmämme on hylkäyksen kannalla, ja myös kannatamme sitä, että lakiehdotus äänestetään tarvittaessa lepäämään, jolloin saataisiin aikaa siihen, että kokonaisselvi-

tykset nähtäisiin ja myös nähtäisiin ehkä syksyllä se, millä tavalla se 5 miljardia markkaa, joka vielä on näistä tulonsiirroista ilmeisesti leikattava hallitusohjelman mukaisesti, kohdistuu: ovatko lapsiperheet siinäkin pääasiallisena kohteena.

Arvoisa puhemies! Mikäli puhemies sallii ja salliipa toki hieman historiaan katsomista, niin lapsilisäasiat ovat näin negatiivisessa mielessä olleet eduskunnan käsittelyssä viimeksi vuonna 1957 kesäkuussa eli 38 vuotta sitten. Silloin hallitus, taisi olla se kuuluisa yöpakkashallitus, esitti, että kun valtion kassa oli täysin tyhjä, sen vuoden toisen vuosijakson lapsilisäerä siirrettäisiin myöhemmin maksettavaksi niin kuin eduskunnan pöytäkirjassa 1957 II, 1308—1309 sanotaan "siitä yksinkertaisesta syystä, että valtion kassassa ei ole eikä sinne tule niin paljon rahoja, että tätä olisi mahdollista nyt voimassa olevan lain mukaisesti maksaa".

Hallitus esitti lain lapsilisien toisen neljänneksen suorittamisajan lykkäämisestä. Esitys sai ankaran vastustuksen eduskunnassa. Ed. Lindblom, ymmärtääkseni ja tekstin mukaan sosialidemokraatti, taitaa olla tunnettukin mies, esitti lakiehdotuksen hylkäämistä ja piti pitkän puheenvuoron. Lyhyt lainaus hänen puheestaan:

"Lapsilisiin tällä tavoin kajoaminen tulkitaan pyrkimykseksi jatkuvasti vähentää sosiaalista perusturvallisuutta. Lapsilisäjärjestelmä on muodossa tai toisessa käytännössä kaikissa sivistysmaissa. Meillä ne on saatu aikaan sosialidemokraattien uupumattomilla ponnistuksilla - -." Edelleen: "Sosialidemokraattien taholla lapsilisien suoritusta ja vanhuuden turvan järjestämistä on pidetty kahtena tärkeänä kulmakivenä, joille sosiaalista turvallisuusjärjestelmää rakennetaan." — Näin siis ed. Lindblom vuonna 57 kesäkuun 29 päivänä, jolloin tuo keskustelu kolmannessa käsittelyssä jatkui.

Ed. Kuusinen — ilmeisesti kysymyksessä on ed. Hertta Kuusinen, joka varmasti istui vasemmalla laidalla, niin kuin nyt tämänkin asian kannalta ratkaisevat henkilöt ovat ....

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Kankaanniemi, historiallinen katsaus lapsilisiin sallitaan, mutta keskittyneesti.

P u h u j a : Kyllä, rouva puhemies! Ed. Kuusisen osalta lyhyt lainaus. Hän totesi: "Kyllä me valvomme lasten asian puolesta tämän ja tarpeen tullen seuraavankin vuorokauden, kuten katsomme velvollisuudeksemme valvoa kansamme elinetuja aina ja kaikissa olosuhteissa."

Näin sitten tapahtui. Istunto alkoi lauantaina 29. kesäkuuta 1957 ja päättyi maanantaina 1. päivä heinäkuuta 1957, eli silloin käytiin kuuluisa jarrutuskeskustelu, jollaisia on kai kolme kertaa tässä talossa käyty. Tämä lienee ollut ensimmäinen. Sen kävi vasemmisto, nimenomaan sosialidemokraatit ja ennen kaikkea vasemmistoliittoa edeltänyt SKDL, puhuivat yhteen soittoon kolmatta vuorokautta ja saivat kuukauden vaihtumaan. Kun kuukausi vaihtui, esitys jouduttiin toteamaan rauenneeksi. Ilmeisesti jostakin tuli valtion kassaan rahaa, niin että lapsilisät maksettiin. Todellakin silloin vasemmisto oli eturintamassa valmiina jarrutuksenkin kautta taistelemaan lapsilisien ja lapsiperheiden puolesta, olivat siis eturintamassa lapsiperheiden puolesta.

Tänä päivänä, tänä keväänä ja tänään täällä 38 vuotta myöhemmin etujoukkona lapsilisien leikkauksessa on samainen vasemmisto, vasemmistoenemmistöinen hallitus ja vasemmistoliiton ministerit. Näin on virta vienyt ja aatteet ja ajatukset heittäneet täydellisen kuperkeikan.

Rouva puhemies! Vastustan lapsilisien leikkausta epäoikeudenmukaisena ja kohtuuttomana siksi, että tälläkään esityksellä ei saada todellista säästöä. Ajetaan erityisesti suuria lapsiperheitä vaikeilla työttömyysalueilla, syrjäseuduilla erityisesti, toimeentulotuen ja kuntien sosiaalitoimen luukuille. Se ei ole viisasta politiikkaa.

Ministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Kun kansanedustaja Kankaanniemi rintaäänellä puhuu oikeudenmukaisuudesta, haluan vain muistuttaa, että edellisen hallituksen aikana, kun ed. Kankaanniemi oli kehitysapuministeri, puolitettiin kehitysapu. Itse, vaikka en ollut sitä mieltä, että se oli erityisen viisasta, äänestin sen puolesta, koska silloinkin oli kysymys valtiontalouden pelastamisesta.

Politiikka on joskus täynnä ironiaa. Oli nimittäin niin, että Holkerin hallituksen aikana korotettiin lapsilisiä. On jotenkin täyttä ironiaa, että nykyinen oppositio puolustaa Holkerin hallituksen aikaansaannoksia näin suurella innolla. On toisaalta jotenkin ironista myöskin, että nykyinen hallituspohja joutuu puuttumaan Holkerin hallituksen aikaansaannoksiin.

Vielä haluan muistuttaa siitä, että on parempi puhua ennen vaaleja ja vaalien jälkeen samalla tavalla. Kun MTV:n vaalikeskustelussa kysyttiin, joutuuko seuraava hallitus puuttumaan lapsilisiin, yksi läsnä oleva puolueen puheenjohta-

ja — vaatimattomuus kieltää minua kertomasta, kuka hän oli — ilmoitti, että tähän joudutaan. Kaikki muut läsnä olleet puheenjohtajat ilmoittivat, ettei tähän saa puuttua. Mitä opimme tästä? Minä olen ainakin oppinut sen, että kannattaa yrittää olla rehellinen ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. Minä en halua syyttää ketään siitä, että on tultu parempiin ajatuksiin.

Tällä hetkellä on kysymys siitä, voimmeko ylipäätään pelastaa hyvinvointivaltiota, voimmeko saada valtiontaloutemme sellaiseen kuntoon, että me tulevaisuudessa voimme maksaa lapsilisiä, eläkeläisille ja työttömille. Aivan riippumatta siitä, minkälainen hallituspohja meillä on, haasteet ovat täsmälleen samanlaisia. Näin ollen olisin todella toivonut, että keskustelu osoittaisi vastuun kantamista vähän reilummin, kuin täällä nyt on tapahtunut, ja se koskee oikeastaan meitä kaikkia. Jos halutaan maksaa lapsilisiä, pitää lopettaa valtion velan kasvu, pitää ruveta maksamaan valtion velkaa pois, jotta meillä on rahaa käytettävissä pohjoismaisen hyvinvointivaltion ylläpitämiseen tulevaisuudessa. Tässä ei ole vaihtoehtoa.

Ministeri H u t t u : Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että joudun valitettavasti poistumaan joksikin aikaa eduskunnasta, vaikka keskustelu on tärkeä ja koskee omaa aluettani. Mutta pyrin palaamaan mahdollisimman pian.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on epämiellyttävää ja tämän asiankin kannalta vahingollista, että ed. Kankaanniemi jatkaa sen sammakon paimentamista, minkä ed. Räsänen täällä jo tänään uudelleen nosti esiin ja joka oli aikaisemmin herättämässä tässä valtakunnassa ihmetystä.

Mitä ed. Kankaanniemen Lindblom — Kuusinen-esimerkkiin tulee, siinä toki oli toisenlaisesta asiasta kysymys.

Tämän tyyppinen keskustelu todella ei ole yliyönteineen ja dramatisoimisineen millään lailla onneksi lapsiperheille eikä ihmisille. Tätä harrastaa mielestäni myös ed. Pekkarinen, joka lienee tällä hetkellä temmeltämässä kahviossa eikä ole nyt paikalla.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai on surullista, että näillä leikkausmalleilla on nyt myöskin perheiden tulonsiirtoihin mentävä.

Mutta ed. Kankaanniemen puheessa minua jäi kiinnostamaan sellainen asia, kun hän sanoi, että aatteet ovat heittäneet kuperkeikkaa niin kovasti. Kun hän teki historiallisen katsauksensa yli 30 vuoden päähän, hän ei ehkä huomannut, että vuonna 57, kun kristillistä puoluetta ei vielä ollut eikä kukaan ollut täällä esittämässä murinoitansa, lapsilisiä maksettiin jokaisesta lapsesta sama määrä. Näin ollen siinä, miten lapsilisä maksetaan, on tapahtunut vuosikymmenien kuluessa monenlaisia liikkeitä. Minusta liian suuri painoarvo nyt tuli kysymykselle, miten tämä leikkausmalli on päätetty tehdä.

Juuri kävin itse ottamassa vastaan puhelun monilapsisen perheen äidiltä, ja hänkin totesi, että on ihan oikein tehdä leikkaus tähän suuntaan. Sen takia, kun ainakaan me emme ole saaneet enkä itsekään ole saanut palautetta, jossa olisi moitittu tätä, että porrastusta hieman loivennetaan, koen olevani hyvin varmalla pohjalla, kun toisessa käsittelyssä päätimme lain sisällön siihen muotoon, missä se nyt on. Pidän hyvin hankalana sitä ajatusta, että sisällön saaman muodon takia ed. Kankaanniemi sanoi, että koko esitys on hylättävä.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Ennen kuin vastaan rehellisyydestä ed. Kankaanniemelle, vastaan vähän aikaa sitten puhuneelle ed. Pekkariselle, kun hän sanoi, että lapsilisistä pidettiin huolta edellisen hallituksen aikana. Se on totta. Lapsiperheiden asemaa heikennettiin tosi rankasti 1—3-lapsisten perheiden osalta, johon ryhmään lähes kaikki suomalaiset perheet kuuluvat, tai ei nyt sentään, 90 prosenttia reilusti, ja rahat siirrettiin noin puolitoista vuotta sitten poliittisesti arveluttavasti suurperheille muka joihinkin tutkimuksiin perustuen.

Ed. Huuhtanenkin puhui rehellisyydestä ja kuulemma ed. Aho ja ministeri Anderssonkin olivat tapelleet rehellisyydestä. Aikoinaan Johannes Virolainen markkinoi semmoisen termin, että poliittisesti täytyykin puhua jostain suhteellisesta totuudesta, ei saa sanoa, että täällä valehdellaan, niin kuin äsken ed. Kankaanniemi, vaan täällä puhutaan suhteellista totuutta. Voisin sanoa, että ed. Ahon kaltaiset tyypit ja muut puhuvat myös suhteellisen rehellisesti. Jos lapsille ollaan esikuvina, lapset ovat vilpittömiä, viattomia, minkä kuvan me annamme lapsille, jotka myös kasvavat? Eivät he jää lapsiksi eivät elä näillä tuilla. Jos kristillisetkin ovat tätä tasoa, että valehtelevat täysillä koko Suomelle, puhuvat, että minä en kannata jotain lapsilisiä, se on valitettavasti jotain heikkolahjaisuutta, jos ei ole kuunnellut aikaisemmin, mitä minä puhuin.

Minä sanoisin tätä täydeksi pupuksi enkä suhteellisuudeksi ollenkaan.

Tosiaan toivoisin, että te täällä poliitikkoina ette käyttäisi rehellisyys-sanaa ollenkaan, ainakaan tämänkertainen oppositio.

Ed. J. Kukkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kiinnittänyt kahteen asiaan täällä huomiota uutena edustajana.

Toinen on se, että täällä vallitsee tietynlainen suhteellisuudentajun puute, ja se kyllä tässä keskustelussa näkyy nimenomaan silloin, kun verrataan historiaa ja nykypäivää tai muita maita ja Suomea.

Toinen hankala asia on se, että täällä täysistunnossa, arvoisa puhemies, ei voi heittää takkia pois, mutta täällä voi kääntää takkia hyvin kepeästi. Sen takia edustajien, muutaman niemen — Kankaanniemen, Aittoniemen ja Korteniemen — esiintymiset ovat minusta sitä takinkääntöä edustaneet varsin hyvin edustaneet, mihin ministeri Norrback hyvin oivallisesti äsken puuttui.

Tässä yhteydessä itse haluan vielä vain sitä painottaa, miten tuo historiallinen esimerkki, jota ed. Kankaanniemi käytti, oli jostain toisesta maailmasta siinä mielessä, että silloin oli nimenomaan kyse siitä, miten koko kuukauden lapsilisät meinattiin siirtää. Nyt se supistus tai leikkaus, jota tämä koskee, on kuitenkin suhteellisesti ottaen tavattoman pieni.

Meille edustajille on jaettu tämmöinen lehti kuin Emigrantti. Tästä kannattaisi ottaa esiin se sivu, jossa lapsilisiä verrataan Euroopan maissa, ja todella miettiä, mitä merkitsee Suomen lapsilisien korkea taso, joka erityisesti ensimmäisen lapsen kohdalla näyttää täysin ylivoimaista tasoa yhdessä Tanskan kanssa. Tässä suhteessa minusta väestöpoliittisesti on merkittävää se, että me rohkaisemme ensimmäisen lapsen hankintaa, rohkaisemme yleensä perheen perustamiseen eikä kiistellä vain näistä monilapsisista ja heille tulevista leikkauksista.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin asiaan kuulumattomasti totean ministeri Norrbackille, että näyttää nykyinenkin hallitus leikkaavan kehitysyhteistyövaroja, vaikken ole siellä mukana.

Kysymys on nyt siitä, kenen kustannuksella hyvinvointivaltiota pelastetaan. Meillä on muitakin kohteita kuin kaikkein heikko-osaisimmat. Olen sitä mieltä. Ed. Tiusaselle ja ed. Korhoselle totean, että lapsilisistä oli vuonna 57:kin kysymys, mutta tulkitsen aivan päinvastoin kuin te: Silloin oli kysymys vuosineljänneksen lapsilisien maksamisen lykkäämisestä, jota vasemmisto jarrutuskeskustelulla vastusti. Nyt on kysymys lapsilisien pysyvästä leikkaamisesta. Minusta nyt on paljon suurempi kysymys: pysyvä tason leikkaus, joka monilapsisille perheille on todella raskas isku. Kannattaa tarkkaan katsoa, mistä on kysymys, kun vertailee.

Mitä ed. Virtaseen tulee, niin, rouva puhemies, pyydän anteeksi ed. Virtaselta, jos tulkitsin tai ymmärsin häntä väärin tai kuulin väärin. En valehdellut. En pyrkinyt siihen ollenkaan.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! En väittänytkään, että Kankaanniemi yksin halusi vähentää kehitysapua. Valitettavasti löytyi muitakin, mutta se on toinen asia.

Minä en tiedä, onko kansanedustaja Vehkaoja takinkääntäjä, mutta hän saa ainakin täysin toisenlaisia puhelinsoittoja vaalien jälkeen, kuin hän sai ennen vaaleja, sen lisäksi haluan korostaa, että täsmälleen päinvastaisia puhelinsoittoja, kuin hän sai ennen vaaleja. Tämä on todistus jostakin, todennäköisesti.

Haluan kuitenkin sanoa, ettei kukaan tässä talossa ja muualla halua vähentää lapsilisiä, emme sellaisia ihmisiä ole, vaan nyt on kysymys siitä, miten turvaamme pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden. Silloin pitää vähentää valtion menoja, ja silloin joudumme ottamaan niiltä, joille olemme antaneet rahaa. Tästä on kysymys, ja silloin, arvoisat kollegat, minusta olisi eduksi tietenkin, jos muistetaan, mikä on päätarkoitus, kun puhutaan näistä asioista. Se on pukevaa meille jokaiselle.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kertaalleen muistuttaa, että tämä keskustelu pysyisi niissä rajoissa, joissa sen mielestäni tulisi pysyä, että nyt me puhumme asiasta, joka tulonsiirtona on todella tärkeä tietyille kotitalouksille, kotitalouksille, joissa on lapsien huoltovelvollisuus.

Muistan varsin hyvin, kun kävimme keskustelua ns. uudesta perhetukipaketista, miten tässä salissa viime vaalikaudella oltiin yhtä mieltä siitä, että meidän tulee muistaa lapsilisä nimenomaan lapsista aiheutuvien kulujen korvauksena, tulonsiirtona syntyneistä kuluista. Nyt me täällä kinaamme pitkälti siitä, onko oikeutusta lapsilisäleikkauksiin vai ei, emmekä vaivaudu tekemään vertailuja, ketkä tässä tilanteessa ovat menettäjiä ja ketkä saajia. Luulen, että erityisesti niistä yk-

sinhuoltajaperheistä ja monilapsisista perheistä, joissa tämä menetys tuntuu ja joilla on huomattavia vaikeuksia, ei tunnu mukavalta kuulla, että on jo ensi vuonna tarjolla huomattavia veronluonteisten maksujen kevennyksiä. Tuloerot ovat kasvamassa. Se ei ole reilua eikä oikeudenmukaista politiikkaa, johon hallitus lupasi ohjelmassaan tähdätä.

Lapsilisäleikkaukset ovat selvä kannanotto väestö- ja perhepolitiikkaan aivan edellä kertomani mukaisesti. Se on kielteistä väestö- ja perhepolitiikkaa. Oli myöskin varsin yllätyksellistä jo täällä usein toistettu asia, enkä siihen pitemmälle mene: se että vaalilupaukset petettiin niin nopeasti. Erityisesti minua on vaivannut vasemmistoliiton toiminta tässä, koska he niin kovasti ja jyrkällä tavalla viime vaalikaudella suhtautuivat kaikkiin sosiaaliturvan säästötoimenpiteisiin ja nyt ovat näitä tekemässä täysin rinnoin.

Edelleen ihmettelen vasemmistoliiton puolelta ed. Tiusasen puheita, kun hän sanoo, että olen pannut joitakin selvityksiä käyntiin, joilla tähdätään toimeentulotuen leikkauksiin. Tämä on aika erikoinen väite, ja haluaisin kuulla, mikä on tämä tutkimus, joka näin olisi saanut puoleltani tehtäväksiannon. Muistan varsin hyvin, kun jouduin erityisesti valtiovarainministeriä vastaan taistelemaan viime vaalikaudella ministerinä ollessani toimeentulotukileikkauksista ja pitkälti tavoitteissani myöskin onnistuen.

Mitä tulee säästöjen valintaan ja lapsilisien leikkauksiin, tämä kiire minua erityisesti on ihmetyttänyt, kiire, joka ilman muuta aiheuttaa sen, että ei pystytä arvioimaan oikein kohdentumista ja seuraamuksia, mitä yksittäisistä säästöistä syntyy.

Minulle jäi selkeä kuva, että laman aikana erityisesti osa lapsiperheistä joutui erittäin tiukalle. En edes pyri sitä millään lailla kieltämään. Asiat vain kulkeutuivat sillä tavalla. Työttömyys ja ylivelkaantuneisuus johtivat tähän kehitykseen. Sille luotiin jo tiettyjä ratkaisumalleja edellisellä vaalikaudella, ja toivon, että tälle pohjalle tämä hallitus rakentaa edelleen uusia malleja, jotta näistä vaikeuksista selvitään.

Myöskin minua ihmetyttää se, että samanaikaisesti kun lapsilisiä leikataan, varustaudutaan myös kotihoidon tuen leikkauksiin, määrältään 700 miljoonaa markkaa, jotka asiat tiettyihin perheisiin kohdistuen tulevat käymään ylivoimaisiksi. Nämä perheet joutuvat varmasti hakemaan ratkaisuja, jotka eivät ole kokonaisuuden kannalta ollenkaan viisaita.

Täällä myös tuntuu siltä, että hyvin monet arvioivat tilannetta ehkä puhelinsoiton perusteella tai oman tai tuttavaperheen tietämykseen perustuen. Mutta totuus on se, ja luotan sosiaali- ja terveysvaliokunnan käyttämiin asiantuntijoihin, että 20 000 uutta perhettä tulee joutumaan toimeentulotuen piiriin. Olipa siellä yhteensovitusta tai ei, se ei ole näiden perheiden kannalta missään tapauksessa myönteinen asia. Ylipäätänsä toimeentulotuen piiriin joutuminen merkitsee vaikeuksiin joutumista.

Lueskelin sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesten arvioita tähän toimenpiteeseen liittyen ja lausunnoista luin, että kaikkein ongelmaisimmat perheet ovat nykyisellään yksinhuoltajaperheet ja monilapsiset perheet. Tästä pääsen itse asiassa aiheeseen, jonka vuoksi pyysin puheenvuoron: Onko oikein suorittaa tuo leikkaus niin kuin hallitus teki, vaiko ei, nimenomaan onko sisarkorotus perusteltu vai ei?

Kun perhetukipakettia luotiin, tehtiin ministeriön piirissä tarkka selvitys siitä, miten voitaisiin oikeudenmukaisemmin tulonsiirtoyhteiskunnan tuki suunnata lapsiperheille kuin aikaisemmin oli tehty verovähennyksinä. Tämä selvitys aivan yksiselitteisesti kertoi, että monilapsisten perheiden tukeminen oli alimitoitettua. Sen vuoksi tehtiin se malli, jota nyt ollaan romuttamassa. Siinä ei ollut mitään poliittista. Tätä tukee myös myöhemmin annettu perhe- ja väestötoimikunnan mietintö selvää kieltään kertoen.

Kaiken kaikkiaan mielestäni tässä yhteiskunnassa on selkeästi koveneva asenne. Me puhumme tilastoilla, me puhumme asiasta liittyen tulonsiirtosäästöihin väittäen niiden tarkoittavan pelkästään hyvää, kun tilastollisesti odotetaan työttömyyden vähenemistä. Jos kohdentuminen menisikin niin täsmällisesti, että ne perheet, jotka ovat suurimmissa vaikeuksissa, saisivat työtä välittömästi, voisimme olla tätä täysin rinnoin tukemassa. Valitettavasti käy vain toisin. Usein nämä kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevat perheet eivät hyödy tämän tyyppisestä politiikasta, vaan ovat joutumassa yhä suurempiin vaikeuksiin.

Valiokunnassa kerrottiin kokemuksista Mannerheimin Lastensuojeluliiton puolelta, jossa muistaakseni viikon aikana oli avoin puhelinlinja, jossa virkailijat saivat kuulla, mitä tässä maassa tapahtuu, mitä lapsiperheille kuuluu. Puhelimet olivat tukkeutumispisteessä koko ajan. Siellä tulivat nämä salissa jo moneen kertaan kerrotut asiat hyvin selville. Lapsilisä sinällään on paljon tärkeämpi kuin kuvittelemme ja tärkeä erityisesti yksinhuoltajille ja monilapsisille suurperheille.

Luonnollisesti asiaan liittyy yksittäisiä tragedioita, joihin emme pysty aina vastaamaan, mutta palautteen määrä, se että todella puhelimet olivat tukkeutumispisteessä, kertoo osaltaan siitä, että me olemme nyt vaarallisella tiellä ja hallitus on vaarallisella tiellä esittäessään säästöjä ensisijaisesti ja huonolla valmistelulla juuri lapsilisistä.

Näistä syistä kannatan ed. Hyssälän esityksiä.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on tietysti erittäin mukava sinänsä kuulla, että keskustapuolue on vihdoin ja viimein jostakin huolissaan, tässä tapauksessa lapsiperheiden toimeentulon muutoksista. Mutta heidän muistinsa palautui pikkuisen liian myöhään.

Kun katsotaan, mitä on tapahtunut lapsiperheille vuosina 1991—1995, tulos on suorastaan järkyttävä. Nyt puhutaan kahden lapsen perheessä noin 100 markan miinustamisesta kuukaudessa. Lasketutin — Akavalla on kohtuullisen hyvät laskentamenetelmät — mitä on tapahtunut keskimääräisen oululaisen kaksilapsisen perheen kohdalla vuosina 1991—1995. Ministeri Huuhtasella on varmaan samat laskelmat ollut käytettävissään ministeriaikana, ja ed. Huuhtanen kyllä saa vaikka kopiot, jos niin haluaa.

Lapsilisämuutos neljän tulevan vuoden aikana on markkamääräisesti 4 800 markkaa 100 markalla laskettuna. Mutta edellisen hallituksen kaudella miinusmerkki oli 29 540 markkaa kaksilapsisessa perheessä. Pitää nyt jokin realismi olla, kun aletaan asiasta puhua sillä äänenpainolla, mitä ed. Huuhtanen äsken käytti. Olen todella huolissani lapsiperheistä, mutta olisi silloin, kun ministeri Huuhtanen oli vielä toimessa, pitänyt huolehtia pikkuisen enemmän. Hänen omatuntonsa heräsi myöhään, toivottoman myöhään. Mikään leikkaus ei ole mukava, helppo tehdä, mutta kun näitä leikkauksia vertaa edellisen hallituksen leikkauksiin, niin ollaan aivan toisella tasolla.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinhuoltajien asemaa kai heikennettiin edellisen hallituksen aikana ihan oleellisesti.

Ed. Huuhtanen esitti kysymyksen minulle siitä, kuinka olen esittänyt, että sosiaali- ja terveysministeriössä selvitellään nk. viimesijaisen turvan eli toimeentuloturvan mahdollista laskemista nykytasostaan ja että tämä käsky olisi tullut entiseltä ministeri Huuhtaselta. Haluan todeta, että olen siinä käsityksessä, että näitä laskelmia on siis tehty ja käskytys on edellisen hallituksen ajoilta. Se tarkalleen, kuka ministereistä on näitä laskelmia pyytänyt, ei ole tiedossani, mutta sanoin, että se tapahtui ministeri Huuhtasen toimiessa ministeriön päällikkönä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsilisähän ei voi olla mikään täsmäase huonosti toimeentulevien lapsiperheiden tilanteen auttamiseksi. Siihen on ladattu tänään jo aikaisemmissa keskusteluissa eduskunnassa aivan liikaa odotuksia, mitkä kaikki tarpeet yleisenä ja jokaiselle ilman tulosidonnaisuuksia maksettavana lapsilisänä kustannetaan. Se on tullut enemmän kuin lisän osaan näissä perheissä. On syytä muistaa, että hallitus ei ole paennut vastuutaan. Kun se on tehnyt tämän esityksen, se on myös teksteissänsä jo kertonut sen, että tämä tulee johtamaan toimeentulotuen kasvuun. Mutta samalla kun näin ilmoitetaan, ilmoitetaan siis myös, ettei lapsiperheitä aiota jättää heitteille. En voi tietysti kiistää sitä, että kehityksen suunta on vastenmielinen, kun toimeentulotukea ryhdytään nykyistä vielä laajemmassa mitassa käyttämään. Mutta se päähuomio, jonka halusin tässä noukkia esille, on kuitenkin se, että lapsiperheitä ei aiota tämänkään ratkaisun jälkeen jättää heitteille, vaan täsmäaseena tullaan käyttämään toimeentulotukea, jos muu ei auta.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on unohtanut köyhän ihmisen aseman niin täydellisesti, että ed. M. Korhonen käyttää Akava-perhettä esimerkkinään. On aivan selvä, että perhetukiuudistuksessa pyrittiinkin siihen, että suurituloisimmat menettäisivät siinä ja huonoimmassa asemassa olevat perheet saisivat lisää, parempia selviytymismahdollisuuksia. Nyt vasemmistoliitto arvostelee tätä linjaa. Se on aika erikoista.

Mitä tulee ed. Tiusaseen, minä haluan tosiaan, että täällä salissa pyritään, vaikka epäilen, että rehellisyys on kaukana, ainakin lähteet aika tarkasti kertomaan, mistä näitä tietoja otetaan. Jossakin toisessa tilaisuudessa sama tieto sopisi kertoa tai kahden kesken. Mutta minua todella häkellytti ja ymmärsin kyllä, että tarkoitettiin minun asettamaani selvitystyötä toimeentulotuen leikkaamiseksi. Näin minä sen ymmärsin. Sen vuoksi rohkenin tämän asian perään kysyä.

Ed. U. A n t t i l a : Rouva puhemies! Tämän lakiesityksen toisen käsittelyn yhteydessä perus-

telin tarkemmin sitä, etten kannata hallituksen esitystä. Syksyllä 1993, jolloin eduskunta käsitteli perhetukiuudistusta, olin sillä kannalla, että on hyvä, että verovähennyksistä siirrytään suoraan tulotukeen eli yksinkertaisempaan lapsilisäjärjestelmään. Tuolloin katsoin kuitenkin, että lapsilisä olisi pitänyt painottaa enemmän ensimmäiseen lapseen ja sisarkorotus rajata neljännen lapsen korotukseen eli ei näin jyrkkää porrastusta, kuin tuolloinen hallitus esitti ja minkä eduskunta hyväksyi. Nimenomaan sen vuoksi, että lapsiperheet ovat laman aikana kärsineet, olen ollut sitä mieltä jo hallitusneuvotteluissa vihreiden asiantuntijajäsenenä eräässä työryhmässä, että näiden leikkausten kohdistuminen lapsilisään olisi pitänyt rajata pienempään summaan kuin mihin lopulta noissa neuvotteluissa päädyttiin. Tämä vaikutti myös omaan kritiikkiini jo tuossa vaiheessa vihreiden menoon hallitukseen erittäin keskeisesti.

Lopputuloksena sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäljeltäkään ei ollut ikäporrastusta eikä sellaisia helpotuksia, jotka olisivat auttaneet tämän leikkauksen kohdentamisessa tavalla, joka olisi ollut mielestäni oikeudenmukaisempi. Näin ollen en voi kannattaa tätä hallituksen esitystä lapsilisien leikkaamiseksi.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Varmuuden vuoksi tulen tänne eteen, ettei tuo kaksi minuuttia aikaa käy niukaksi.

Kuten ed. U. Anttila äsken totesi, tämä asia oli hallitusneuvotteluissa hyvin keskeisesti esillä, ja olin myös puhelinyhteyden kautta tietoinen kulloinkin meneillään olevasta tilanteesta. Toin harvinaisen selvästi käsitykseni ilmi siitä, millä aikataululla — huom. millä aikataululla, valmentautumisajalla muutokseen — tämän laatuiset leikkaukset on viisasta tehdä. Ilmoitin jo silloin, kun tämä neuvottelutulos oli syntynyt, että en tule sitä missään olosuhteissa hyväksymään ja että jos tällä on jotakin vaikutusta hallituksen muodostukseen ja omaan kohtalooni Suomen kansan edustajana, niin niihin toimenpiteisiin on syytä ryhtyä välittömästi. Tämän jälkeen tätä asiaa on minulta kysytty lukemattomia kertoja julkisen sanan toimesta ja muutoin, ja olen aina ilmoittanut, että kantani on muuttumaton.

Korostan tässä perusteluna erityisesti sitä asiaa, että erikoisesti Pohjois-Suomessa, jossa hyvin paljon kansalaisia ja lapsiperheitä tunnen, varsin monet harjoittavat näinä niukkuuden aikoina hyvin selkeää taloussuunnittelua. Siinä on laskettu pennit pyörilleen. Siinä on pennit venytetty ja on ns., arvoisa puhemies, "ne varmat tulot" ja sitten vähän epävarmemmat. Näihin varmoihin tuloihin vuositasolla on tietysti laskettu odotus siitä, että jos perheessä lapsia on, lapsilisät tulevat pohjakassaksi ja sitten ympätään siihen se muu tulo. Ja juuri näille perheille tämä on yllätys.

Se, mitä ent. sosiaali- ja terveysministeri äsken totesi, eli mahdollisesti noin 20 000 perhettä joutuu toimeentuloturvan luukulle, on tässä mielestäni se ratkaiseva tieto. Nimittäin sehän tarkoittaa sitä, että hyvää tarkoittavuudessaan tämä ratkaisu ei julkiselle taloudelle merkitsekään sitä säästöä, mikä tässä on kuviteltu saavutettavan, vaan päinvastoin siinä käy ehkä toisin päin.

Tämän takia, kun sitten itse äänestän tässä yhteydessä "ei", sen vaikutusta ei voi ylidramatisoida eikä myöskään ehkä aliarvioida. Siis, kun ajatellaan, että tehdään teko ja huomioidaan sen konsekvenssit, niin siinä tapauksessa, jos olisikin niin, että kantani voittaisi, ei vielä ruineeraudu se säästöpolitiikka, joka sinänsä on tässä tasavallassa täysin välttämätöntä.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Pari asiaa. Täällä on taitettu peistä siitä, olivatko vuonna 57 Hertta Kuusinen ja Lindblom sosiaalisempia kuin tämän päivän vastaavat kuusiset ja lindblomit tässä salissa. Silloinhan taisteltiin raivokkaasti siitä, että ei hyväksytty ehkä yhden vuosineljänneksen siirtoa maksatuksille. Raha olisi tullut, mutta maksatus haluttiin siirtää tällä tavalla, kun ei ollut rahaa.

Tänä päivänä leikataan pysyvästi ja lopullisesti tietty osa lapsilisistä. Tämän päivän kuusiset ja lindblomit ajavat tätä asiaa täällä. Ero on siis täysin selvä, sekä vasemmistoliiton että sosialidemokraattien sosiaalinen historia on mennyt vähän huonoon suuntaan, jos näin ajatellaan. Vai mitä mieltä itse olette?

Toinen asia liittyy siihen, kun puhutaan, että on otettava sieltä, missä on tulonsiirtoja, siis irrallisia kappaleita, mitä voi ottaa. Yhteiskunnassa on kahdenlaisia ihmisiä: Toiset pärjäävät omillaan, toiset tarvitsevat yhteiskunnan tukea tulonsiirtojen kautta. Nyt siis otetaan pois tuki niiltä ihmisiltä, jotka tarvitsevat tullakseen toimeen yhteiskunnan tukea tulonsiirtona. Niiltä, jotka ovat aikaisemminkin tulleet toimeen omillaan, ei oteta mitään. Tämä on ihan selvä systeemi. Vai kuinka, olenko ymmärtänyt oikein?

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti muutama huomio lapsilisien leikkaamisesta.

Ensinnäkin hallituspuolueiden edustajien näyttää olevan kovin vaikea myöntää itselleen, että säästöjen kohdentaminen on aina päätöksentekijän valinta ja siten myös arvovalinta. On älyllisesti kestämätöntä väittää, että vaihtoehtoja tässä suhteessa ei olisi.

Toiseksi perhepolitiikan pitää luoda jatkuvuutta ja ennustettavuutta. Sinänsä pienetkin leikkaukset ovat hankalia ja luovat epävarmuutta, kun tulot ja menot on mitoitettu viimeisen päälle tarkasti. Erityisesti tilanne on tällainen perheissä, jotka 1980-luvun loppupuolella ovat rakentaneet tai ostaneet oman asunnon. Monesti nämä ovat juuri varsin nuoria perheitä. Viime vuonna lapsiperheiden erityiset verovähennykset poistettiin ja siirrettiin suorana tukena maksettaviksi, niin kuin tiedetään.

Mielestäni nyt olisi tullut ehdottomasti pysyä silloin luodussa järjestelmässä eikä taas lähteä tekemään uusia rakenteellisia muutoksia lapsilisiin. Niitähän tehdään, kun leikkaukset kohdennetaan painotetusti monilapsisiin perheisiin. Erityisen ongelmallisena pidän vielä sitä, että esitetty leikkaus pannaan toimeen hyvin nopeasti jo heinäkuun alusta alkaen, jolloin perheillä ei ole riittävästi aikaa sopeutua tähän tilanteeseen.

Valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja terveysjaostossa kuultiin myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton lapsiperhelinjan terveisiä. Meille tulleiden terveisten pääsisältö oli se, että juuri poukkoilevan perhepolitiikan aiheuttama epävarmuus on jopa pahempaa kuin jonkin etuuden suuruus sinänsä. Tällainen epävarmuus vaikuttaa tietenkin muun muassa perheiden ratkaisuihin asuntoinvestointien suhteen.

Ministeri Mönkäre sanoi, että kun perheet saavat työtä, se parantaa tilannetta. Lapsilisän varaan ei hänen mielestään pitäisi toimeentuloa rakentaa. Ilman muuta työllistyminen lisää perheen mahdollisuuksia. Tietenkään ei pitäisi rakentaa lapsilisän varaan. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että lapsilisän varaan ovat hyvin monet perheet, työssä käyvätkin perheet, laskeneet toimeentulonsa.

Asuntovelat, joita 80-luvun lopulla otettiin, näyttävät todella monesti varsin ylimitoitetuilta perheen tulotasoon verrattuna. Sillekään tosiasialle ei voi mitään, että Suomessa asumisen kustannukset perheillä ovat aivan liian suuret. Mutta ne velat ja asumisen kustannukset eivät sieltä yhtäkkiä häviä, vaikka kuinka toivoisimme ja siitä pitäisimme. Lapsilisän suhteellinen merkitys perheen tuloissa on myös saattanut kasvaa siksi, että työssä käyvän perheenjäsenen tulot ovat alentuneet. Näin on käynyt etenkin monen julkisen sektorin palveluksessa olevan kohdalla.

Ed. M. Korhonen muistutti, että kun lapsiperheiltä on jo niin paljon leikattu edellisellä vaalikaudella, kyllä tämäkin vielä menee. Kyllä juuri me keskustan edustajat tiedämme, että on leikattu. Juuri siksi katsoimme asiaa jo ennen vaaleja ja ilmoitimme myös julkisuudessa, ettemme halua puuttua lapsilisään, koska pidämme sitä lapsen perusturvana.

Kun vasemmistoliitosta on niin monesti kuulutettu edellisen hallituksen säästöjen epäoikeudenmukaisuudesta, niin miksi te ette esitä niihin mitään muutoksia, vaan olette hyväksyneet kaikki vanhat säästöt aivan sellaisenaan, pilkulleen?

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielenkiintoista kuunnella tätä retoriikkaa, mitä keskustapuolue käyttää. He puhuvat sievästi lasten perusoikeuksista, lasten turvasta. Aivan oikein, niinhän asia onkin, mutta kyllä lapsiperhe on kokonaisuus. Kun lapsiperheeltä leikataan, leikataan myös lapselta tai päinvastoin. Eihän se sen kummempaa ole. Ei sitä asioita yrittää piilottaa retoriikan taakse.

Sen verran voi sanoa, että entistä ministeri Huuhtasta eli nykyistä ed. Huuhtasta voisi kiinnostaa nimenomaan Akava. Jos hän on järjestäytynyt, niin kuvittelisin, että hän on järjestäytynyt sinne.

Ennustettavuuden kannalta olisi hyvin mielenkiintoista tietää muutamia seikkoja edellisen hallituksen ajalta. Esimerkiksi sairauskuluvähennys poistettiin, jonka vaikutus oli 1 300 markkaa tällaisessa perheessä vuositasolla; tämä leikkaus on 1 200 markkaa. Lupauksena oli edellisen hallituksen aikana hammashoidon tuleminen sairausvakuutuksen piiriin, mutta mitäs siinä tapahtui? Pettikö siinä ennustettavuus? Kun nostettiin raippavero esille, sairausvakuutusmaksu, kevamaksu, jonka vaikutus oli vuosina 91—92 vähän vajaa 7 000 markkaa alle kaksilapsiseen perheeseen, oliko se ennustettavissa lapsiperheissä? Kun seuraavaksi nostettiin päivähoitomaksuja 1.8.91 ja seuraavan kerran 1.8.92 — yhteisvakuutus kaksilapsisessa perheessä 5 000 markkaa — olivatko, ed. Aula, ne ennustettavissa? Kerroitteko te etukäteen lapsiperheille, että näin tulee tapahtumaan?

Ei minusta pidä yrittää mennä retoriikan taakse ja yrittää piiloutua sinne. Pitää muistaa sekin, mitä te olette tehneet ja mitä saaneet aikaan. Niin

kuin edellisessä puheenvuorossani sanoin: Yksikään leikkaus ei tälle hallitukselle ja vasemmistoliitolle ole helppo. Mutta keskustapuolueelta niitä tuli liukuhihnalla lapsiperheitä kohtaan ne neljä vuotta, jotka se oli hallituksessa.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kaikki täällä on sanottu jo moneen moneen kertaan. Minusta ed. Aulan väitteiltä putoaa pohja pois, kunme toteamme, että Suomessa edelleen maksetaan Euroopan korkeimmat lapsilisät, ja kun pidetään mielessä se, että kuitenkin siitä huolimatta joka kolmas näistä lapsilisämarkoista on lainamarkka ja useimmiten ulkomailta vielä lainattu. Pakkohan on tässäkin asiassa näin menetellä.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä äsken sanoin, että tulevaisuushan on lasten ja me teemme tämän juuri lastemme tähden. Väitän edelleen, että monet äidit terapian ja muunkin aikana ovat sanoneet, että kun olisikin joku ase tätä lasten hyväksikäyttöä vastaan. Eli minä väitän, että monet äidit ovat kiitollisia tästä, että saavat hyvän aseen sanoa lapsilleen, että nyt ei ole rahaa. Sitä paitsi edellinen hallitus ei varsinaisesti leikannut mitään, vaan siirsi tulonsiirron suurille perheille. Tässä tapauksessa "pk-sektori" petettiin myös lasten osalta ja suurille annettiin tämän ns. leikkauksen hyöty.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On ihan luonnollista, että johtavana oppositiopuolueena keskustapuolue hyökkää täällä voimakkaasti näitä säästötoimia vastaan ja erityisesti hyökkäyksen kohteena näyttää olevan vasemmistoliitto, niin kuin ed. Aulankin puheenvuorot osoittivat. On vain ikävää, että keskusta ei todellakaan tuo pöytään mitään omia säästöjä. Te hoette täällä jatkuvasti, että sanotte "kyllä" säästöille, mutta ne kaikki ovat väärästä kohdasta.

Me kyllä yritimme tehdä toisin edellisellä oppositiokaudella, ed. Aula muistaa ja myös ed. Huuhtanen, että kun me olimme oppositiossa, arvostelimme keskustapuoluetta, joka oli johtava hallituspuolue, nimenomaan sosiaali- ja terveyskysymyksissä ja myös lapsilisäasioissa. Kun me vastustimme säästöjä, me esitimme myös vaihtoehtoisia säästökohteita, mistä olisi voitu säästää. Mutta niitä keskustalta ei tule.

Me emme ole missään yhteydessä väittäneet, että nämä säästöt olisivat meille helppoja. Me olemme tunnustaneet, että ne ovat vaikeita. Mutta me uskomme, että tällä tavoin hyvinvointiyhteiskunta voidaan lopulta ylipäätänsä säilyttää. Se voidaan turvata, kun nyt saadaan velkaantuminen kuriin ja ennen kaikkea työllisyys paranemaan. Se on edellisen hallituksen suurin synti. Te jätitte meille todella hirvittävän perinnön, niin hirvittävän perinnön, että se on Euroopassakin lähes johtavaa luokkaa, lähes 500 000 työttömän perinnön. Se on keskustan tulos edelliseltä hallituskaudelta. Te annoitte työttömyyden olla. Te ette välittäneet siitä.

Ed. Aula (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mielestäni en puheenvuorossani kyllä hyökännyt mitenkään kummemmin tähän kohtaan, vaan totesin vain, mitä asiantuntijat valiokunnassa tästä asiasta sanoivat.

Ihmettelen, miksi ed. M. Korhonen jatkuvasti perustelee tätä hänen mielestään huonoa esitystä edellisen hallituksen huonoilla esityksillä. Eihän tässä ole mitään logiikkaa. Nyt puhutaan tästä esityksestä.

Niin kuin totesin, jo ennen vaaleja keskustan puolesta todettiin muun muassa julkisuuteen, että emme halua olla leikkaamassa lapsilisiä.

Lisäksi toteaisin, että eivät perheet vertaile arkipäivässään lapsilisiä muiden Euroopan maiden tasoon ja tutki, onko meillä nyt enempi vai vähempi kuin jossakin muussa Euroopan maassa. Kyllä he vertailevat siihen tasoon, mikä heillä on ollut aikaisemmin. Juuri sitä seuraa se tarve, joka Mannerheimin Lastensuojeluliiton puolelta voimakkaasti tuotiin esille, että kun lapsilisäjärjestelmä kerran uudistettiin viime vuonna, olisi pysytty tässä järjestelmässä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Korhonen sanoo, että keskustan leikkaukset taikka säästöt, siis edellisen hallituksen aikaiset leikkaukset ja säästöt, kohdentuivat toisella tavalla. Se on ihan totta. Ne kohdentuivat toisella tavalla.

Ed. M. Korhonen käyttää esimerkkinä verotuksen sairauskuluvähennystä. Se on erittäin hyvä esimerkki ed. Korhonen. Juuri se, miten siinä asiassa toimittiin, ja sen vertaaminen nyt täällä käsittelyssä olevaan ratkaisuun, kertoo sen filosofisen, sen yhteiskuntapoliittisen, näkemyseron, mikä oli silloin ja mikä on nyt. Minä olen aika varma, että ed. M. Korhonen tietää, miten sairauskuluvähennys toimi. Otetaan esimerkiksi perhe, joka elää perusturvan, perustulon, varassa, ja toinen perhe, jonka kuukausiansiot olivat

40 000—50 000 markkaa kuukaudessa. Minkä verran sai ensiksi mainittu perhe sairauskuluvähennyksestä? Minkä verran se hyötyi? Ed. Korhonen, te jos joku tiedätte, että sellainen perhehän ei saanut penniäkään vastaantuloa yhteiskunnasta, joka eli perusturvan varassa tai lähellä perusturvaa. Koska se ei maksanut veroja, ei myöskään tämä järjestelmä voinut sille mitään antaa. Kun leikattiin, sairauskuluvähennys poistettiin, se otti eniten niiltä, joitten marginaaliveroprosentti oli korkein. Eikö niin?

Näin me teimme, ja se oli yhteiskuntapoliittisesti mielestäni aivan oikea, aivan oikeudenmukainen ratkaisu tilanteessa, jossa piti ylipäänsä ottaa. Nyt nämä säästöt, mitä tässä ollaan toteuttamassa, kohdentuvat toisin. Nämä leikkaukset, myös tässä käsittelyssä olevat lapsilisäleikkaukset, voivat kohdistua ja kohdistuvat pienituloisimpaankin lapsiperheeseen tilanteessa, jossa kaikkein äveriäimpien sekä ansiot kasvavat tehtyjen tuloratkaisujen seurauksena että myös verotus kevenee niiden ratkaisujen seurauksena, joita hallitus on luvannut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Hyssälä ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Hyssälä ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Nyt on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Andersson C., Andersson J., Apukka, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Elo, Filatov, Gustafsson, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Huttu, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Kekkonen, Knaapi, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lindroos, Malm, Markkula H., Markkula M., Mähönen, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhakka, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Roos, Rosendahl, Saarinen, Saario, Salolainen, Savela, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Tiilikainen, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Virtanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Anttila U., Aula, Hurskainen, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Koski M., Kuoppa, Kääriäinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Puhjo, Pulliainen, Ranta-Muotio, Rehn, Ryhänen, Räsänen, Saari, Salo, Smeds, Suhola, Takkula, Tarkka, Tennilä, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vuorensola ja Väistö.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Koskinen M., Lahtela ja Rinne.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Dromberg, Enestam, Ihamäki, Kanerva, Karpio, Kautto, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Lamminen, Lindqvist, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Löv, Mikkola, Norrback, Nurmi, Paasio, Saapunki, Sasi, Tahvanainen, Taina, Tiuri, Vanhanen, Viinanen ja Vistbacka.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 54 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 30. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

P u h e m i e s : Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 40/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys, jonka mukaan työttömyysturvalain markkamääriin ei tehdä palkkatason muutoksesta johtuvaa korotusta vuosina 1995 ja 1996 eikä tätä myöskään myöhemmin korvata, on kipeä isku kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville työttömille. Arvioidusta työttömyysturvan ja työmarkkinatuen etuusmenojen säästöstä, 690 miljoonasta markasta, kohdistuu peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajiin 430 miljoonaa markkaa ja ansioturvan saajiin 260 miljoonaa markkaa. Tämäkin toimenpide on vastoin kaikkien hallituspuolueiden lupauksia ennen vaaleja.

Hallituksen esitykset ovat arveluttavia monesta syystä. Voidaan kysyä, onko hallitus menetellyt voimassa olevan lain mukaisesti jättäessään tekemättä työttömyysturvalain 25 §:n mukaiset tarkistukset, vaikka on käynyt selkeästi ilmi, että indeksikynnys on ylitetty jo viime vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Toiseksi on hyvin kyseenalaista, voidaanko tavallisella lailla säätää taannehtivasti työttömyysturvalain soveltamisesta. Mielestäni nämä seikat tulisi selvittää, ennen kuin lakien muuttamisesta voidaan päättää. Keskustan edustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ovatkin tehneet tutkimuspyynnön asian johdosta oikeuskanslerille.

Esitetyt muutokset ovat selkeästi kansalaisten lakisääteiseen perusturvaan puuttumista. Hallitus on tiennyt tämän jo esitystä tehdessään, mutta ei piittaa vähimmäisturvan varassa olevien ihmisten selviytymismahdollisuuksista.

Suuri ihmettelyn aihe on myös se, että indeksikorotuksen jäädytys kiirehditään tekemään erillisenä ennen työttömyysturvan kokonaisuudistusta. Työttömyysturvan kokonaisuudistus onkin toteutettava mahdollisimman pian ja siinä yhteydessä on otettava tarkasteltavaksi myös työttömyysturvan rahoitus sekä selvitettävä työttömyysturvan sitominen indeksiin.

Hallitus on unohtanut autuaasti myös kaikki edellisen eduskunnan hyväksymät ja erityisesti nykyisten hallituspuolueiden edustajien ajamat ponnet. Nyt erityisesti vasemmistoliitolla olisi erinomainen tilaisuus lunastaa viime puoluekokouksen kauniit julkilausumat vähäväkisen väestön puolustamisesta.

Hallituksen esityksen hyväksyminen merkitsee selvää eriarvoistumista kansalaisten välillä. Työpaikkansa säilyttäneet ovat jo saaneet palkankorotuksia, kuten palkkaindeksin ennakoitua nopeampi nousu vääjäämättä osoittaa, ja he valmistautuvat saamaan lisäkorotuksia alkavalla työmarkkinakierroksella. Vahvasti on ollut esillä palkankorotuksiin sisältyvä indeksiehto, mikä entisestään lisäisi työttömien ja työssä olevien eriarvoisuutta.

Mielestäni edellisellä hallituskaudella käynnistyneen talouden nousun tulokset on jaettava oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. On kohtuutonta lukita työttömyysturva ennalleen kahdeksi vuodeksi, kun tiedossa on jo tapahtunut palkkatason olennainen muutos ja ennakoitavissa sen nouseminen edelleen tuporatkaisujen yhteydessä. Tuleva palkanmaksuvara tulisikin käyttää ensisijaisesti uusien työpaikkojen luomiseen.

Hallitusta voidaan tämän lakiesityksen perusteella syyttää perustellusti peruspäivärahan ja työmarkkinatuen varassa olevien työttömien syrjimisestä verrattuna muuhun väestönosaan.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä sanottuun perustuen ehdotan, että lakiehdotukset hylätään, ja siltä varalta, että ne kuitenkin hyväksytään, ehdotan niiden jättämistä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäville varsinaisille valtiopäiville.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Manninen totesi puheenvuorossaan, että asia tulee erillisenä työttömyysturvan

kokonaisuudistuksesta. Olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä siitä, että alimpien työttömyysturvaetuuksien lapsikorotusten ja indeksikorotusten toteuttamatta jättäminen on minusta näiden säästötoimenpiteiden kaikkein murheellisin yksittäinen lakiesitys. Minusta lapsilisäleikkaukset ja kaikki muutkin leikkaukset ovat murheellisia, mutta tämä on kaikkein murheellisin, koska tässä tehdään vielä varsin pitkälle aikavälille, jopa kahdeksi vuodeksi, tätä lakiehdotusta.

Toivon todella hartaasti, että jos työttömyys saadaan laskemaan ja työttömyysturvan kokonaisuudistus on valmisteilla, voisimme sitten, kun tilanne toivon mukaan paranee, ottaa tänne eduskuntaan lakiesityksen, jolla tämä nyt mahdollisesti läpiajettavan onnettoman lakiesityksen voisimme kumota ja vaikka sitten todella päästä jossakin vaiheessa toteuttamaan indeksikorotuksia.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan ed. Mannisen tekemiä molempia ehdotuksia.

Totean, että käsittelyssä oleva työttömyysturvan heikennys on siltä osin erityisen ikävä esitys, että tässä jälleen ollaan lapsiperheisiin tarttumassa voimakkain ottein, kun lapsikorotus on sisällytetty esitykseen jäädytettävien etuuksien osaksi. Toinen hyvin kielteinen ja vaikeasti perusteltavissa oleva asia on se, että esitys on kaksivuotinen. Miksi ihmeessä sen pitää olla kaksivuotinen, kun talous on voimakkaassa kasvussa, työmarkkinoilla tehdään sopimuksia, tehtiin jo viime talvena ja varmasti tehdään jatkossakin, joissa palkat nousevat? Miksi tätä eriarvoisuutta jopa kaksivuotisella tilapäisellä lailla lisätään? Olisi paikallaan tehdä tämän tyyppiset ratkaisut vuoden kerrallaan, jolloin voitaisiin nähdä, miten kehitys menee, mutta tähän hallitus ei ole ollut valmis, vaan on antanut tällaisen esityksen, jonka osana on vielä se, että tätä ensimmäisen vuoden leikkausta ei koskaan hyvitetä.

Rouva puhemies! Totean, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tähän asiaan mielestäni paneutunut erittäin heikosti, kun se on tehnyt yhden sivun mittaisen mietinnön, jossa on vain yksi lyhyt kappale tai ei oikeastaan perusteluita ollenkaan tämän hyväksymiselle. Tällainen menettely asiantuntijavaliokunnan taholta on mielestäni tällaisen vakavan asian aliarvioimista. Siksi hylkääminen on viisainta, ja odotan, että myös vasemmistosta löytyy runsaasti voimia kaatamaan tämä huono esitys.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Suomalaisen työttömyysturvajärjestelmän eräs piirre on se, että sen taso ei ole mitenkään kehuttava, ei liioin ansiosidonnaisen työttömyysturvan taso, mutta erityisen peruspäivärahan ja työmarkkinatuen taso on kehno, 118 markkaa päivä.

Nyt ollaan työttömyysturvauudistusta aloittamassa siitä päästä, että tätä matalinta tasoa ei puoleentoista vuoteen ole tarkoitus nostaa. Tämä luonnollisesti vaikeuttaa näitten ihmisten toimeentuloa ja aiheuttaa toimeentulotukimenoja entistä enemmän.

Mielestäni tässä olisi pitänyt kytkeä koko työttömyysturvan käsittely yhteen, selvitellä myös peruspäivärahaoikeudet ja ansiosidonnainen työttömyysturva samalla kertaa. Jos sitten jotakin päätöksiä olisi tehty, olisi tehty vuoden 1997 alussa, niin kuin ansiosidonnaisen turvan kohdalla on tarkoitus tehdä.

Ed. Manninen perusteli mielestäni hyvin lain hylkäämisehdotusta. Kannatan sitä ja kannatan myös lepäämään jättämistä.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Täällä ed. Manninen esitti työttömyyden vähentämiseksi palkanmaksuvaran käyttämistä työllisyyden parantamiseen. Tämä on kyllä sellainen toive, jonka voi esittää joulupukille, mutta ei sitä voi esittää kovin vakavasti, kun ajatellaan, mistä palkanmaksuvara syntyy ja kuka siitä päättää.

Erityisesti yksityisellä sektorilla, kun syntyy työn tuottavuudesta, hintojen noususta tai muista vastaavista syistä ns. palkanmaksuvaraa, siitä päättää nimenomaan yrityksen johto, yrityksen omistajat. On aivan varmaa, että jollei erityisesti jotain lakia säädetä, jolla voidaan määrätä yritysten voittovarojen käytöstä, mitään siirtoa työllisyyden parantamiseksi palkanmaksuvaran verran ei voida tehdä. Yritykset käyttävät rahansa, niin kuin omistajat käyttävät rahojaan, juuri niihin kohteisiin, mihin haluavat. Näin ollen tätä kautta työllisyyden parantumista on suhteellisen turha toivoa.

Ainoastaan tietenkin julkisella sektorilla tämä on mahdollista. Jos julkinen sektori käyttää varoja työllisyyden parantamiseen, silloin se on mahdollista, mutta työnantajat ottavat työntekijöitä töihin vain, jos tarvitsevat heitä, tavaroilla on kysyntää ja työvoimasta todella tarvetta. He

eivät ota tänä päivänä sosiaalisin perustein ihmisiä töihin. Se on kyllä kylmä tosiasia; päinvastoin pyrkivät nykyistäkin työvoimaa vähentämään ja esimerkiksi ylitöitä teettämällä kiertämään kaikin keinoin työvoiman lisäämisen.

Työttömien määrän lievästä alentumisesta huolimatta suurtyöttömyys on tosiasia, 448 000 työtöntä viimeisen tilaston mukaan. Se on valtava määrä, ja joskus tuntuu, että tässä salissa unohdetaan, että jokaisen numeron takana on ihminen, jolla on samat tarpeet ja samat oikeudet kuin meillä jokapäiväiseen toimeentuloon ja ihmisarvoiseen elämään.

Palkansaajat vaativat oikeutetusti itselleen palkankorotuksia työn tuottavuuden, hintojen ja maksujen nousun korvaukseksi. Jäädyttämällä työttömyysturvan indeksikorotukset evätään työttömiltä heidän välttämättä tarvitsemansa korotus työttömyysturvaan. 118 markan peruspäiväraha tänä päivänä on täysin riittämätön ja työttömyysturvan indeksikorotuskin suhteellisen vaatimaton, vaikka se olisi toteutettu sillä tavalla, kuin laki edellyttäisi.

Työttömille tämän ja ensi vuoden indeksikorotuksen leikkaus merkitsee näin ollen yhä pahenevaa taloudellista ahdinkoa. Indeksileikkaus johtaa yhä suurempaan eriarvoisuuteen. Työttömät menettävät heille kuuluvan indeksikorotuksen, ja samalla heidän toimeentulonsa heikkenee. Hallitusohjelman mukaan suurituloisille on tulossa verohelpotuksia, ja heille varmasti tulee myös palkankorotuksia, mutta työttömät jätetään ilman heille kuuluvaa korotusta. On selvää, että työttömät joutuvat yhä enemmän toimeentulotukiluukulle ja kuntien rasitukset tätä kautta kasvavat.

Paras työttömyysturva on tietenkin työn saanti, ja sitä tulisi tietenkin kaikin keinoin edistää. Kuten jo äsken totesin, yksityinen sektori ei varmasti palkkaa työntekijöitä töihin sen tähden, että palkankorotusvaraa syntyy. Se palkkaa vain tarpeeseensa. Yksityisen sektorin tuotannon noususta huolimatta vientiteollisuus esimerkiksi ei ole synnyttänyt uusia työpaikkoja. Päinvastoin rationalisointi on entisestään kiihtynyt. Näin ollen tätä kautta toivo siitä, että työttömille voitaisiin antaa parasta työttömyysturvaa elikkä työtä, on edelleenkin hyvin kaukainen asia ja vaatisi valtiovallalta hyvinkin radikaaleja toimenpiteitä. Jos ei voida lisätä työpaikkoja, meidän on vähennettävä silloin työvoimaa elikkä suoritettava erilaisia eläkejärjestelyjä, joilla nimenomaan ikääntyneitä työntekijöitä voitaisiin päästää eläkkeelle.

Erityisesti pitkäaikaistyöttömien kustannuksella nyt on tarkoitus säästää 640 miljoonaa markkaa valtion kassaan, ja tämä on mielestäni kohtuutonta. Yli vuoden työttömänä olleita on edelleen 135 000 henkilöä ja yli kaksi vuotta työttömänä olleita yli 50 000. Näiden ihmisten toimeentulosta tässä todella on kysymys. Pitkäaikaistyöttömät kärsivät suhteessa indeksijäädytyksestä kaikkein eniten, sillä he joutuvat olemaan kaikkein kauimmin alennetun työttömyysturvan varassa. Peruspäiväraha on kohtuuttoman alhainen, mutta työmarkkinatuelle joutuneet ovat kyllä kaikkein heikoimmassa asemassa, ja sitä indeksijäädytys myöskin entisestään pahentaa.

Keskustapuolue arvostelee työttömyysturvan heikennystä, ja se on tietenkin aivan oikein. Mutta keskustapuolue ja kokoomus ollessaan hallituksessa vahvan markan politiikallaan aiheuttivat valtavan määrän uusia työttömiä, joiden työllistäminen uudelleen on todella vaikeaa, ja syy työttömyydestä valtaosaltaan on nimenomaan edellisen hallituksen talouspolitiikassa.

Arvoisa puhemies! Työttömät ovat yksi tämän yhteiskunnan pienituloisimmista ryhmistä. Työttömyysturva kuuluu perusturvaan, ja näin ollen en voi hyväksyä työttömyysturvan heikennystä.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! En saanut oikein selvää, aliarvioiko ed. Kuoppa julkisen sektorin työllistämismahdollisuuksia ja -tarpeita. Itse olen sitä mieltä, että siellä on runsaasti työmahdollisuuksia. Erityisesti sosiaali- ja terveyspuolella on hyvin toimiva julkisen sektori. Siellä on työvoimavajetta, ja sinne ehdottomasti voitaisiin lisätä runsaasti työvoimaa.

Mutta olennaista lakimuutoksessa on tietysti se, että 224 000 ihmistä on maaliskuun 95 aikana saanut peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea, eikä tämä määrä todennäköisesti pienene, vaan pysyy varsin suurena koko ajan. Nämä lähes 250 000 ihmistä asetetaan nyt muita huonompaan asemaan jo siellä ollessaan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kun ed. Kuoppa puhui vahvan markan haitallisuudesta, niin se pitää kyllä paikkansa, mutta vahvaa markkaa kai Suomessa lähinnä puolusti Suomen Pankki, ja se oli sen käsissä eikä niinkään poliittisten päätöksentekijöiden. Suhteellisen aikaisessa vaiheessa kuitenkin keskustavetoisen hallituksen aikana vahvasta markasta luovuttiin.

Myöskin devalvoitiin, mitä sitäkin arvostelette tietysti. Suo siellä, vetelä täällä, mutta keskustan hallituksen aikana vahvasta markasta luovuttiin. Ne tuhot, jotka tapahtuivat siltä pohjalta, olivat kyllä edellisen hallituksen aikana. 91 syksyllä tästä luovuttiin.

Mutta jotta tässä tulisi arvosteltua ed. Kuopan puhetta vastauspuheenvuoron kriteerien verran, totean myöskin, että olen samaa mieltä, että palkanmaksuvaran muuttaminen työpaikoiksi on niin puhdasta utopiaa, kuin voi tässä yhteiskunnassa olla. Palkanmaksuvara ei koskaan muutu työpaikoiksi, vaikka palkankorotuksista luovuttaisiin ja tällainen hieno ajatus lausuttaisiin. Sellaisen toteuttaminen on mahdotonta.

Aikaisempiin puheenvuoroihini viitaten tämä 640 miljoonaa markkaa, mitä tässä nyt työttömiltä otetaan pois heille kuuluvaa tuloa, on kaikki kansalaisten ostovoimasta pois. Muutaman sata, ehkä tuhat, työpaikkaa estetään syntymästä suomalaiseen yhteiskuntaan jo tämän impulssin takia, mikä tällä tavalla annetaan. Myöskin selvän rahan, 640 miljoonan markan, poistaminen ostovoimasta on haitallista työllisyyden kehittymiselle.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Ed. Kuopan näkemyksen työnantajan ja työntekijän suhteista olivat mielestäni vanhentuneita. Sen sijaan hänen perusajatuksensa siitä, että kysymyksessä on tärkeä periaatteellinen leikkaus, oli oikea. Käsittääkseni ainoa oikea tapa hoitaa tällaisia leikkauksia, joita pitää tehdä, on panna kaikki asiaan kuuluvat asiat pöydälle. Toisin sanoen suomen kielellä: meidän pitäisi pystyä päättämään sekä ansiosidonnaisista että peruspäivärahoista. Tilanne, missä me olemme täällä, kun olemme puuttumassa 118 markan peruspäivärahaan, ilman että ansiosidonnaisiin on puututtu, on kestämätön.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuopan puheen johdosta totean, että vaikka palkanmaksuvaraa sinänsä ei voitaisikaan muuttaa työpaikoiksi, niin on päivänselvää, että julkisella sektorilla korkeat palkankorotukset ainakin vähentävät työpaikkoja silloin, kun palkanmaksuvara työnantajalta loppuu.

Lopuksi totean ed. Kuopalle ja kaikille muillekin edustajille, jotka ovat ansiokkaasti täällä moittineet keskustapuoluetta edellisen hallituskauden aikaisista tekosista: Jos ette ole seuranneet politiikkaa, haluan ilmoittaa, ettei vuoden 1987 vaalien jälkeen ole ollut eduskunnassa keskustapuolueen ainuttakaan kansanedustajaa, vaan ainoastaan Suomen keskustan kansanedustajia.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Jos olen käyttänyt Suomen keskustasta virheellistä nimeä, niin pyydän anteeksi sitä.

Ed. Huuhtaselle toteaisin, että kun Suomen keskusta oli hallituksessa, nimenomaan sen toimesta vaadittiin julkisella sektorilla palkanalennuksia ja samalla myös vähennettiin voimakkaasti julkisella sektorilla työpaikkoja. Eli myöskin hallitus oli aktiivisesti vaikuttamassa siihen, että julkisella sektorilla työpaikat vähenivät.

Ed. Penttilälle haluaisin huomauttaa, että vaikka kantani saattaa olla vanhahtava, se sinänsä pitää paikkansa: Työnantajat ostavat työvoimaa vastiketta vastaan, ja laissa on määritelty, että se vastike on raha eli että maksetaan palkkaa. Tämä tosiasia pitää edelleenkin paikkansa. Näin ollen palkanmaksuvaran muuttaminen työpaikoiksi on todella vaikeaa, koska työnantaja, oli sitten pieni tai iso firma, yleensä ottaa aina omansa ensin pois. Jos se tarvitsee työpanoksia lisää, se ostaa työvoimaa lisää, jolle maksaa palkan. Näin tämä systeemi pyörii, ja ns. joulupukit kyllä työmarkkinaelämästä ovat hävinneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Manninen ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Manninen ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset, mikäli ne tulevat hyväksytyiksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt päätetään lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Elo, Filatov, Gustafsson, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Hurskainen, Huttu, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Kekkonen, Knaapi, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lindroos, Malm, Markkula H., Markkula M., Mähönen, Mönkäre, Niinistö, Nikula, Nurmi, Nyby, Ojala A., Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Roos, Rosendahl, Saarinen, Saario, Salolainen, Sasi, Savela, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Virtanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Kuoppa, Kääriäinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Pesälä, Puhjo, Ranta-Muotio, Rehn, Ryhänen, Räsänen, Saari, Salo, Smeds, Suhola, Takkula, Tennilä, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vuorensola ja Väistö.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Huotari, Penttilä ja Tarkka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Alho, Anttila S-L., Dromberg, Enestam, Ihamäki, Kanerva, Karpio, Kautto, Kemppainen, Kiljunen, Kokkonen, Korkeaoja, Koski M., Lamminen, Lindqvist, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Löv, Mikkola, Norrback, Paasio, Rinne, Saapunki, Viinanen ja Vistbacka.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 47 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 28. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. V i i t a n e n: Arvoisa puhemies! Äskeisessä työttömyysturvaa koskeneessa äänestyksessä äänestin epähuomiossa ensin ed. Virtasen painikkeella.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Merkitään pöytäkirjaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Lakiehdotusten kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksyttyjen lakiehdotusten jättämisestä lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

8) Hallituksen esitys laeiksi Teknillisestä tarkastuskeskuksesta ja turvatekniikan keskuksesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 38/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laeiksi eräiden teknillistä tarkastuskeskusta koskevien säännösten muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 39/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 10)—25) asia.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.30.

Täysistunto lopetetaan kello 20.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen